ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ BİLİM DALI

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI MEZUNLARININ PROGRAMA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma BÜYÜKGENÇ

Ankara,
Mart, 2014

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ BİLİM DALI

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI MEZUNLARININ PROGRAMA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma BÜYÜKGENÇ

Danışman: Prof. Dr. İnayet AYDIN

Ankara,
Mart, 2014

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri (Eğitim Yönetimi ve Teftişi) Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR .....

Üye (Danışman) Prof. Dr. İnayet AYDIN .....

Üye Yrd. Doç. Dr. Cem BABADOĞAN .....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../ ...../ 2014

Prof. Dr. İsmail GÜVEN
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Geleneksel okulların günümüzde yeterli olmadığı ve ailelerin çocuklarına daha iyi eğitim sunmaları için tercih ettikleri alternatif okullardan birisi Uluslararası okullardır. Uluslararası okulların yaygın bir örneği de Uluslararası Bakalorya programıdır. Bu program uluslararası bir diploma sağlayarak bir çok ülkede ve üniversitelerde kabul görmektedir. Dünya'da ve ülkemizde her geçen gün Uluslararası Bakalorya programını uygulayan okul sayısı hızla artış göstermektedir.

Uluslararası Bakalorya programı farklı seviyelerde uygulanabilen üç program içermektedir. Ülkemizde bu programlardan en fazla uygulananı Diploma Programıdır.

Genellikle Diploma Programı özel okullarda uygulanmakla birlikte, yakın geçmişte devlet liselerinden bazılarında da uygulanmaya başlanmıştır. Ancak böyle olmasına rağmen ülkemizde program yeterince tanınmamaktadır. Bu çalışma, Ankara'da özel bir lisede uygulanan Uluslararası Bakalorya Diploma Programından mezunların, UBDP'ye ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Ayrıca UBDP mezunlarının programı tercih nedenleri, programdan beklentilerini karşılama düzeyleri, program süresince aldıkları eğitimin niteliği, içeriği ve düzeyi, programın üniversite seçimine ve eğitimine etkisi, programda yaşanan sorunlar ve kazanımların neler olduğunu saptaması amaçlamaktadır.

Araştırma sürecinde beni destekleyen, çok önemli katkılar sunan, bana yol gösteren ve beni yüreklendiren tez danışmanım ve hocam Prof. Dr. İnayet Aydın'a, desteğini esirgemeyen hocam Prof. Dr. Ali Balcı'ya şükranlarımı sunuyorum.

Araştırmada veri toplama araçlarının geliştirilmesinde değerli katkılar sunan TED Ankara Koleji Vakfı UB Koordinatörü Mustafa Üstünışık'a ve çalışmamı inceleyen ölçme değerlendirme uzmanı arkadaşlarım Araştırma Görevlisi Gonca Usta'ya ve Dr. Selda Gültekin'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezim süresince bana gösterdikleri destek, sabır ve anlayış için eşim İbrahim ve kızım Ela'ya sevgilerimi sunuyor ve teşekkür ediyorum. Onlara çok şey borçluyum.

Fatma Büyükgenç

ÖZET

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMINA İLİŞKİN MEZUN ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİ

BÜYÜKGENÇ, Fatma

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İnayet AYDIN

Mart, 2014, x+158 sayfa

Araştırmanın amacı Ankara'da özel bir lisede uygulanan Uluslararası Bakalorya Diploma Programından mezunların, UBDP'ye ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu UBDP programından 2002-2012 yılları arasında mezun olmuş 25 üniversite öğrencisi veya üniversite mezunu oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama süreci nitel yaklaşımla yürütülmüştür. Nitel araştırmada sıklıkla kullanılan veri toplama tekniklerinden birisi olan "açık uçlu görüşme formu" kullanılmıştır. Toplanan veriler Nvivo10 programından faydalanılarak, dört aşamada analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

Birinci bölümde mezunların UBDP'yi tercih etme sebeplerine ilişkin bulgular ortaya çıkmıştır. Mezunlar UBDP'yi tercih etmede en fazla etkinin, "Aileleri" olduğunu dile getirmişlerdir. Programı tercih etme sebepleri "Kaliteli eğitim" alma istekleridir. UBDP'den beklentilere ilişkin en fazla karşılanan beklenti "üst düzey beceriler"dir. Karşılanmayan beklentilerden ise mezunlar "Gerçekleşmeyen beklentim yok" görüşünü dile getirilmişlerdir. DP mezunlarının programı yakınlarına önerme nedenlerinden en fazla belirtilen "Bireysel katkı" görüşüdür. Ancak yakınlarına önermeme nedenleri arasında ise "Üniversite sınavına hazırlanamama" yer almaktadır.

İkinci bölümde UBDP mezunlarının DP sürecine ilişkin sonuçları ortaya konulmuştur. Mezunlara göre programın içeriğinin en olumlu yönü "Farklı bir bakış açısı" kazanmalarıdır. Olumsuz yönü ise programda "Yoğun ödevler" bulunmasıdır. DP'nin ulusal programdan farkı ise "Ezberci eğitimden uzak"

olmasıdır. Mezunlar ayrıca Bilgi Kuramı dersinin “Analitik düşüme becerisini” geliştirdiğini belirtmişlerdir. Mezunlar tarafından Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmet çalışması ile ilgili “Sosyal aktivitelere katılım sağlama” görüşü daha çok vurgulanmıştır. Bitirme tezlerinde ise “Bilimsel metotları öğrenme” yi sağladığı üzerinde durmuşlardır. Mezunlar ayrıca programdaki derslerde en çok “Aktif öğrenme yöntemlerinin” kullanıldığını dile getirmişlerdir.

UBDP’nin sürecinde yer alan iç değerlendirme sisteminin olumlu yönlerinden mezunlar tarafından en fazla üzerinde durulan husus; değerlendirme sisteminin “Yararlı/ gerekli” olduğudur. İç değerlendirme sisteminin en olumsuz yanı ise “Fazla deney raporu” yazmalarıdır. UBDP dış değerlendirme sistemi ile ilgili ise en fazla belirtilen olumlu görüş, yapılan diploma sınavlarının “Programa uygun” olduğudur. Öte yandan yapılan sınavların olumsuz yanı ise “Uygulama zamanı sorunu” dur. Mezunların UB programında diploma almaya hak kazanmak için gösterdikleri çaba ve fedakarlığa ilişkin “Ekstra vakit ayırma” görüşü en fazla tekrarlanandır. Mezunların programda yaşadığı sorunlar “Aşırı çalışmak” ve “Zaman sıkıntısı” dır. Bu sorunlarla daha çok “Arkadaş desteği” ile başa çıktıklarını belirtmişlerdir.

Üçüncü bölümde, program mezunlarının mezuniyet sonrasındaki görüşlerine ilişkin bulgular belirlenmiştir. Mezunlar programın üniversite seçimlerine herhangi bir “Etkisi olmadığı” görüşündedirler. Katılımcılara göre programın üniversite sınavındaki katkısı “Bilgilerimle zor soruları çözdüm” ve “Gerekli zamanı ayıramadım” şeklindedir. Programın mezunların kariyerlerini belirlemedeki etkisi ise “İlgi alanlarını fark etme” olarak belirtilmiştir. Üniversitede alınan eğitimle ilgili olarak programın “Üniversitede akademik başarıyı” artırdığı sonucuna varılmıştır. DP’den alınan eğitimin bireysel faydası mezunlar tarafından “Açık fikirli olmak” olarak belirtilmiştir. Mezunlar UB diploması ile mezun olmanın üniversite eğitimindeki avantajlarını akademik başarı getirisi olarak görmektedirler.

Dördüncü bölümde ise, UBDP’yi geliştirmek için sunulan önerilere ilişkin sonuçlar analiz edilmiştir. Mezunlar diploma programını geliştirmek için “Programın yaygınlaştırılması” önerisinde bulunmuşlardır.

ABSTRACT

REFLECTIONS ON THE INTERNATIONAL BACCALAUREATE PROGRAMME: GRADUATES' PERSPECTIVES

BÜYÜKGENÇ, Fatma

Master Thesis, Department of Educational Administration and Policy

Supervisor: Prof. Dr. İnayet AYDIN

March, 2014, x+158 pages

The purpose of this research is to reveal the ideas of the students about the International Bachelor's Diploma Programme (IBDP) applied in a private high school in Ankara which they graduated from. The study group of this research is composed of 25 students, graduated from IBDP programme between 2002-2012, or graduated from university.

In the research, data collection process was performed with qualitative approach. In qualitative research, "open ended negotiation form", which is one of the data collection techniques, was frequently used. Collected datas were analyzed on four stages by utilizing from Nvivo10 programme. These findings produced in the research can be summarized like this:

In the first chapter, the findings relating to reasons why graduates prefer IBDP appeared. Graduates said that their families have maximal influence on their preference of IBDP. The reasons why graduates preferred IBDP are their desire for taking high quality education. Relating to expectations from IBDP, high rank abilities are the most sought after expectation. Expectations that are not met, students said that they didn't have any. The reason why DP graduates suggested this programme to their relatives is mostly the idea of "personal input". However, not being able to prepare for university takes place among the reasons why they don't suggest the programme to their relatives.

In the second chapter, the most positive side of the programme inside is their gaining a different point of view. The negative side in the programme is too much homework. The difference of DP from the international programme is it is far from memorization in education. Also, graduates expressed that the theory of knowledge course improves analytical thinking ability. It was emphasized that Creativity, Action and Service studies provide them with social activities about social duty study. In the extended essay they stated that it provides learning scientific methods. Also they said that active learning techniques are mostly used in the IBDP courses.

The point which the graduates rank first among, the positive sides of internal evaulation system in IBDP process is that evaluation system is useful/ neccessary. The most negative side of international evaulation is that they write many laboratory reports. The diploma exams are suitable for the programme. It is the most positive side about IBDP external evaulation system. However, the negative side of these exams is the problem about time for practice. The graduates struggle and sacrifice a great deal to have the right for a diploma in the IB programme. Relating to this, the most repeated idea is to have extra time. Graduates have some problems in the programme. The problems are to studying hard and time problem. They stated that they managed to get rid of these problems with friend support.

In the third chapter, the finds relating to the thoughts of programme graduates were set. The graduates think that this programme has no effects in their university choices. According to the participants, the effect of this programme in the university exam is as follows; “I solved the difficult questions with my knowledge” and “I didn’t have enough time”. The effect of this programme in setting their career is emphasized as recognizing their fields of interest. Relating to the education at university, the programme increased the academic success at university. They arrived at this conclusion. The personal advantage of this education taken from DP is expressed as being open minded. Graduates would like to hold an IB degree since they believe that it would be an advantage for their prospective academic careers.

In the fourth part, the conclusions relating to suggestions made to improve IBDP were analyzed. Graduates suggested that “the diploma programme should be spread in order to improve it”.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI i

ÖNSÖZ ii

ÖZET iii

ABSTRACT v

İÇİNDEKİLER vii

ÇİZELGELER LİSTESİ xi

KISALTMALAR xiv

BÖLÜM I 1

GİRİŞ 1

Problem 1

Amaç 7

Önem 7

Sınırlılıklar 9

Tanımlar 9

BÖLÜM II 10

KAVRAMSAL ÇERÇEVE 10

Uluslararası Bakalorya Örgütü 10

Uluslararası Bakalorya Örgütünün Tarihsel Gelişimi 13

Uluslararası Bakalorya Programının Amaçları 14

Uluslararası Bakalorya Öğrenci Profili 16

Uluslararası Bakalorya Örgütünün Öğretim Programı 17

İlk Yıllar Programı (The IB Primary Years Programme-PYP) 18

Öğretim Programı ile Öğrencilerimize Ne Öğretmek İstiyoruz? 20

Öğretim Programı İle Neyi Daha İyi Öğrenebiliriz? 21

Değerlendirilmiş Öğretim Programı İle Ne Öğrendiğimizi Nasıl Bileceğiz? 22
Orta Yıllar Programı (The IB Middle Years Programme-MYP) 22
Öğrenmeye yaklaşım 24
Toplum ve hizmet 24
Yaratıcı insan 24
Çevre 24
Sağlık ve sosyal eğitim 24
Diploma Programı (The IB Diploma Programme- DP) 25
Grup 1: Dil ve Edebiyat Araştırmaları 26
Grup 2: Dil Öğrenimi 27
Grup 3: Birey ve Toplum 27
Grup 4: Deneysel Birimler 27
Grup 5: Matematik ve Bilgisayar Bilimleri 27
Grup 6: Sanat 28
Bitirme tezi 28
Bilgi kuramı (TOK) 29
Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmeti (CAS) 29
Uluslararası Bakalorya Programında Değerlendirme 32
PYP-İlk Yıllar Programı 32
MYP –Orta Yıllar Programı 33
DP-Diploma Programı 33
Uluslararası Bakaloryaya Katılım İçin Gerekli Şartlar 36
Türkiye'de UB Okulları 38
Uluslararası Bakalorya Diploması ve Sağladığı Avantajlar 40
Uluslararası Bakalorya Programına Yönelik Tartışmalar 41
BÖLÜM III 45

YÖNTEM 45
Araştırmanın Modeli 45
Çalışma Grubu 45
Verilerin Toplanması 50
Verilerin Analizi 52
Verilerin Kodlanması 52
Kategorilerin Oluşturulması 52
Verilerin Kodlara ve Kategorilere Göre Düzenlenmesi 55
Geçerlik ve Güvenirliği Çalışmaları 55
BÖLÜM IV 59
BULGULAR VE YORUMLAR 59
Katılımcıların UBDP'yi Tercih Sebeplerine İlişkin Bulgular 59
UBDP'yi Tercih Etmede Kimin Etkisi Olduğuna İlişkin Bulgular 59
UBDP'yi Tercih Etme Sebeplerine İlişkin Bulgular 63
UBDP'den Beklentilere İlişkin Bulgular 67
UBDP'yi Yakınlarına Önerme ve Önermeme Nedenlerine İlişkin Bulgular 75
UBDP Mezunlarının DP Sürecine İlişkin Bulgular 81
UB Eğitim İçeri İle İlgili Olumlu ve Olumsuz Katılımcı Görüşlerine İlişkin Bulgular 82
UB Programının Ulusal Programdan Farklarına İlişkin Bulgular 86
UB Programında Yer Alan Bilgi Kuramı (TOK) Dersine İlişkin Bulgular 88
UB Programında Yer Alan Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmeti'ne (CAS) İlişkin Bulgular 92
UB Programında Yer Alan Bitirme Tezine İlişkin Bulgular 96
UB Programında Kullanılan Öğretim Yöntemlerine İlişkin Bulgular 100
UB Programında Kullanılan İç Değerlendirme Sistemine İlişkin Bulgular 102

UB Programında Kullanılan Dış Değerlendirme Sistemine İlişkin Bulgular 105

UB Programından Diploma Almaya Hak Kazanmak İçin Gösterilen Çaba ve Fedakarlığa İlişkin Bulgular 109

UB Programında Yaşanan Sorunlarla Başa Çıkma Becerisine İlişkin Bulgular 112

UB Programında Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular 115

UBDP'den Mezuniyet Sonrasına İlişkin Bulgular 118

UB Programının Üniversite Seçimindeki Katkısına İlişkin Bulgular 118

UB Programının Üniversite Sınavındaki Katkısına İlişkin Bulgular 121

UBDP'nin Katılımcıların Kariyerini Belirlemedeki Etkisine İlişkin Bulgular 124

UBDP'nin İçeriğinin Üniversitede Alınan Eğitime Akademik Anlamda Etkisine İlişkin Bulgular 126

UB Programında Alınan Eğitimden Sağlanan Bireysel Faydaya İlişkin Bulgular 130

UB Diplomasının Üniversite Eğitimindeki Avantajlarına İlişkin Bulgular 134

UBDP'yi Geliştirmek İçin Sunulan Önerilere İlişkin Görüşleri ve Önerileri 137

BÖLÜM V 141

SONUÇLAR VE ÖNERİLER 141

Sonuçlar 141

Mezunların UBDP'yi Tercih Sebeplerine İlişkin Sonuçlar 141

UBDP Mezunlarının DP Sürecine İlişkin Sonuçları 142

UBDP Mezunlarının Mezuniyet Sonrasına İlişkin Sonuçları 143

Öneriler 145

YARARLANILAN KAYNAKLAR 148

EK LİSTESİ 154

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge	Çizelge Adı	Sayfa
Çizelge 1.	Dünyada Bulunan UB Programlarını Uygulayan Okulların Sayısı	12
Çizelge 2.	1970–73 Yılları Arasında UB Programı Uygulama Sonuçları	14
Çizelge 3.	UB Öğrenci Profilini Destekleyen Nitelikler	16
Çizelge 4.	Türkiye'de Uluslararası Bakalorya Programını Uygulayan Okullar	39
Çizelge 5.	Çalışmaya Katılan UBDP Mezunlarının Dağılımı	47
Çizelge 6.	Araştırmaya katılan UBDP Mezunlarının Mezuniyet Yıllarına Göre Dağılımı	47
Çizelge 7.	UBDP Mezunlarının Cinsiyetleri	47
Çizelge 8.	UBDP Mezunlarının Üniversite Eğitiminde UB Bursu Alanların Dağılımı	48
Çizelge 9.	UBDP Mezunlarının Öğrencisi Olduğu Üniversite ve Bitirdiği Bölüm	49
Çizelge 10.	Katılımcıların UBDP'yi Tercih Sebepleri İçin Tema ve Kategoriler	54
Çizelge 11.	UB Programını Tercih Etmede Kimin Etkisi Olduğuna İlişkin Mezun Görüşleri	60
Çizelge 12.	UB Programını Tercih Etme Sebeplerine İlişkin Mezun Görüşleri	63
Çizelge 13.	UB Programının Karşıladığı Beklentilere İlişkin Mezun Görüşleri	68
Çizelge 14.	UB Programının Karşılamadığı Beklentilere İlişkin Mezun Görüşleri	72
Çizelge 15.	UB Programını Yakınlarına Önerme Nedenlerine İlişkin Mezun Görüşleri	75
Çizelge 16.	UB Programını Yakınlarına Önermeme Nedenlerine İlişkin Mezun Görüşleri	79

Çizelge No	Çizelge Adı	Sayfa
Çizelge 17.	UB Eğitim İçeriği İle İlgili Olumlu ve Olumsuz Katılımcı Görüşleri.....	82
Çizelge 18.	UB Programının Ulusal Programdan Farklarına İlişkin Katımcı Görüşleri.....	87
Çizelge 19.	UB Programında Yer Alan Bilgi Kuramı Dersine İlişkin Katılımcı Görüşleri.....	89
Çizelge 20.	UB Programında Yer Alan CAS'e İlişkin Katılımcı Görüşleri.....	93
Çizelge 21.	UB Programında Yer Alan Bitirme Tezine İlişkin Katılımcı Görüşleri.....	97
Çizelge 22.	UB Programında Kullanılan Öğretim Yöntemlerine İlişkin Katılımcı Görüşleri.....	100
Çizelge 23.	UB Programında Kullanılan İç Değerlendirme Sistemine İlişkin Katılımcı Görüşleri.....	102
Çizelge 24.	UB Programında Kullanılan Dış Değerlendirme Sistemine İlişkin Katılımcı Görüşleri.....	106
Çizelge 25.	UB Programından Diploma Almaya Hak Kazanmak İçin Gösterilen Çaba ve Fedakarlığa İlişkin Katılımcı Görüşleri	109
Çizelge 26.	UB Programında Yaşanan Sorunlarla Başa Çıkma Becerisine İlişkin Mezun Görüşleri.....	113
Çizelge 27.	UB Programında Yaşanan Sorunlara İlişkin Katımcı Görüşleri.....	115
Çizelge 28.	UB Programının Üniversite Seçimindeki Katkısına İlişkin Katılımcı Görüşleri.....	118
Çizelge 29.	UB Programının Üniversite Sınavındaki Katkısına İlişkin Katılımcı Görüşleri.....	121
Çizelge 30.	UBDP'nin Katılımcıların Kariyerini Belirlemedeki Etkisine İlişkin Görüşleri.....	124
Çizelge 31.	UBDP'nin İçeriğinin Üniversitede Alınan Eğitime Akademik Anlamda Etkisine İlişkin Katılımcı Görüşleri.....	126

Çizelge No	Çizelge Adı	Sayfa
Çizelge 32.	UB Programında Alınan Eğitimden Sağlanan Bireysel Faydaya İlişkin Katılımcı Görüşleri.....	130
Çizelge 33.	UB Diplomasının Üniversite Eğitimindeki Avantajlarına İlişkin Katılımcı Görüşleri.....	134
Çizelge 34.	Katılımcıların UBDP'yi Geliştirmek İçin Sunulan Önerilere İlişkin Görüşleri ve Önerileri.....	138

KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
UB	Uluslararası Bakalorya
UBDP	Uluslararası Bakalorya Diploma Programı
PYP	İlk Yıllar Programı(Primary Years Program)
MYP	Orta Yıllar Programı(Middle Years Program)
UBO	Uluslararası Bakalorya Örgütü
CAS	Yaratıcılık-Bedensel Etkinlik-Hizmet (Creativity-Action-Service)
TOK	Bilgi Kuramı (Theory of Knowledge)
SL	Standart Seviye(Standard Level)
HL	Yüksek Seviye(Higher Level)

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır.

Problem

Günümüzde yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler, tüm dünya toplumlarını etkilemektedir. Özellikle yüksek teknoloji, dünyadaki birçok gelişmeden haberdar olma fırsatlarını doğurmaktadır, bu da birçok insanın evrensel çerçevede etkilenmesine ve değişmesine neden olmaktadır. Bu değişimden en çok etkilenen alanlardan birisi de eğitimdir.

Dolayısıyla tarihte ve günümüzde, tüm toplumlarda eğitimin amacı, bireyi toplumun üyesi haline getirmek, biçimlendirmek, yetişkinlikte sürdüreceği toplumsal rollere hazırlamaktır. Ayrıca eğitim, tarihin her döneminde insanın toplumsal konumunu yükseltmesi için yapılan bir etkinliktir (Çınar, 2002).

Spring'e (1991) göre eğitim, bireyin dünyayı dönüştürmesine ve bireysel özerkliğini en üst düzeye çıkarmasına yardım eden bilgi, beceri ve tutumları kazandırmaktır. Eğitimin amacına ulaşması için çeşitli girdiler kullanılmalıdır. Örneğin, iyi yetişmiş öğretmenden, yeni eğitim teknolojilerinden, öğrenci merkezli eğitimden, stratejik planlamadan faydalanılır. Amaçlara ulaşma düzeyi ise öğrencilerin başarı düzeylerinin yükseltmesi ile sağlanır (Tural, 2002).

Geleneksel okul yapısının ve anlayışının günümüzün eğitim gereksinimlerine yanıt vermediği düşünülmektedir. Bu nedenle dünyada ve ülkemizde eğitim sistemleri, çağın gereklerine uygun bir şekilde kendini

yenilemeye çalışmaktadır. Ayrıca okullar, bünyesinde farklı özelliklere sahip birçok insanın çalıştığı sosyal kurumlardır. Dolayısıyla bu insanların aynı amaç etrafında çabalarını, en verimli biçimde bir araya getirmeleri modern bir eğitim anlayışı ile olanaklıdır (Demir, 2009).

Alternatif eğitim tarihinin felsefî temellerinin kurucusu olan J.J. Rousseau'nun kitabında karakterize ettiği "Emile" "özgür insan"ı hedefleyen eğitim anlayışı ile eğitilmiştir. Rousseau'ya göre "insan kendisi için eğitilmelidir" (Rousseau, 2006).

Bu nedenle alternatif eğitim; eğitimci ve öğrencilerin seçim şansının bulunması, her öğrenciye imkân sunması, programların uzun süreli olması, az öğrenci ile paylaşarak karar verme sürecinin uygulanması, öğretmede farklı yöntemlerin kullanılması gibi özellikleriyle diğer eğitim yaklaşımlarından ayrılmaktadır (Korkmaz, 2005).

Öte yandan geleneksel okullarda eğitim gören öğrencilerin yaşadığı sıkıntılar, örneğin duygusal ve akademik sorunu olan öğrenciler, sınıflardaki öğrenci sayısı fazlalılığı, öğrencinin yeterince odağa alınamaması gibi durumlardan bu öğrencilerin ailelerinin yakınmaları bazı eğitim yetkililerini, yeni okul arayışlarına ve gelenekselin dışındaki uygulamalara yöneltmiştir. Öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını karşılayabilmek için farklı tipte okullar ortaya çıkmaktadır (Aydın, 2010).

Bu durumda öğrencilerin gereksinimlerine alternatifler sunmak isteyen eğitim sistemleri, farklı bir yapılanma içerisindedir. Dolayısıyla alternatif model ya da yaklaşım ne olursa olsun, asıl yapılmak istenen öğrenciyi merkeze almaktır. Bununla birlikte bilgi toplumunda artık klasik okul anlayışı inancı yitirilmeye başlandığı için aileler çocuklarının var olan geleneksel okullara dahil etmek istememektedirler (Dündar, 2007).

Öte yandan alternatif okulların önemli bir amacı, duygusal ve akademik sorunları olan öğrencilerin eğitimine yardımcı olmaktır. Bunlara ek olarak çocuk suçluluğunun azaltılması, okulda şiddetin önlenmesi, okulu bırakmanın önlenmesi ve okul etkililiğinin artırılması hedeflenmektedir (Aydın, 2010).

Bunun yanında alternatif okulların diğer özellikleri; öğrenci merkezli eğitim, öğrencinin kararlara katılımı, etkili iletişim, el becerilerinin gelişimi, yaratıcı gelişim, bireysel çalışma, bilimsel düşünceyi vurgulama, kendi kendine sonuca ulaşma ve öz disiplini sağlama olarak sıralanabilir (Dündar,

2007). Bu sebeple tüm dünyada, alternatif okullardan birisi olan Uluslararası Bakalorya okullarının sayısı 4618'e kadar ulaşmıştır (www.ibo.org).

Görüldüğü gibi bireyin ihtiyaç duyduğu eğitimin sağlanacağı alternatif programlar aranmaya başlanmıştır. Bu alternatif okullardan birisi olan uluslararası okullar bu arayışın bir örneğidir denilebilir.

Uluslararası okulların bağlı olduğu; Uluslararası Bakalorya Örgütü (UBO) kâr amacı gütmeyen bir eğitim vakfı olarak 1968 yılında İsviçre'nin Cenevre kentinde kurulmuştur. Dünyada 146 ülkede toplam 4618 Uluslararası Bakalorya (UB) okulu bulunmaktadır. Bu okullarda 3-19 yaş arası öğrenciler öğrenim görmektedir (http://www.ibo.org). Türkiye'de UB programı ilk olarak 1994 yılında Özel Koç Lisesi'nde uygulanmaya başlamıştır (www.kocschool.k12.tr). 1994'ten bu yana UB okulu sayısı hızla artmış, bugün itibariyle 43 okul (15 Ocak 2014 tarihi itibariyle) bu programı yürütmektedir (www.ibo.org). Anlaşılacağı üzere ülkemizde ve dünyada UB programı çok ilgi görmekte ve alternatif okul olma özelliğini gösteren okullar arasında yer almaktadır.

Bazı bilim insanları uluslararası eğitimi, uluslararası gelişme yardımcısı ve ulusal eğitim sistemleri arasında uzmanlık aktarımı olarak tanımlarken bazıları ise uluslararası tutumların, uluslararası farkındalığın, uluslararası nitelikteki zihniyetin ve uluslararası bir anlayışın gelişmesi olarak tanımlamaktadırlar. Uluslararası eğitim, ekonomik, politik, kültürel ve ideolojik ikilemlerin uzlaştırılmasını içeren, tartışmalı bir eğitimsel uygulama alanıdır (Chambridge ve Thompson, 2004).

Ayrıca uluslararası eğitim, son yıllarda ortak değerlere sahip vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda uluslararası eğitim, barış içinde bir dünya kurmak ve farklı kültürlerin tanınmasını sağlamak gibi önemli bir amaca da hizmet etmektedir. Eğitimin, toplumların gelişmesinde önemli bir rolü olduğu düşünüldüğünde tüm bu misyonları üstlenecek olan günümüzün eğitimcileridir. Ülkemizde de Uluslararası Bakalorya Diploma Programı(UBDP) yaygınlaşmaya başlamış ve artık üniversiteye girişte bazı üniversitelerin UBDP diplomasını kabul etmekte ve mezunlarına bir çok avantaj sunmaktadır (Ateş, 2011, 131).

Chambridge ve Thompson'a (2004) göre, uluslararası eğitim, başka bir ülkeden gelen ya da kendi ülkesinden başka bir ülkede yaşayan kişilere ve ev

sahibi ülkenin vatandaşlarına hizmet eden nakledilmiş uluslararası eğitim sistemidir.

Uluslararası eğitimin gerçekleştiği alanlardan biri, uluslararası okullardır. Lewis'e göre okullar, uluslararası ve çok kültürlü bakış açısına dayalı standartlar geliştirmelidir. Bunun yanı sıra Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji gibi ilgilerini çekecek sosyal alanlardaki öğretim programı, modern dünyanın gündemindeki soruları temel almalıdır (Lewis, 2005; Akt. Gültekin, 2006).

Öte yandan uluslararası eğitim 16. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkmış ve 1951'de uluslararası okul birliğinin kuruluşu ile meşruiyetini kazanmıştır. Karşılaştırmalı eğitimin yanı sıra, pratik alanda da gelişerek aynı zamanda uluslararası anlayış ile yorumlanması, yorumların karşılaştırılması 19. y.y gibi erken bir zamanda yapılabilmiştir. Uluslararası okullardan kendini geliştirerek en yüksek noktaya gelen ve en iyi bilinen program Uluslararası Bakalorya Okullarıdır (Walker, 2002).

Bu nedenle UBO, uluslararası eğitim kavramını aşağıda belirtilen ölçütlere göre açıklar (http://www.ibo.org/programmes/):

- Kültürle, dille ve birlikte yaşamayı öğrenmeyle ilişkili olarak dünya vatandaşları yetiştirme.
- Kültürel farkındalık ve kimlik duygusuyla öğrencileri yapılandırma ve destekleme.
- Evrensel insani değerleri tanıma ve geliştirme, öğrencileri güçlendirme.
- Öğrenmeden keyif alma ve keşfetme ruhunu güçlendirmek için merak uyandırma ve keşfetme.
- Bireysel veya işbirliği içinde, bilgi ve becerilere başvurarak gerekli bilgi ve öğrenme becerileri ile öğrencileri donatma.
- Bölgesel ilgi ve ihtiyaçlara cevap verirken uluslararası bir içerik sağlama.
- Öğrenme metotlarında çeşitlilik ve esnekliğe teşvik etme.
- Uygun ölçme formları ve uluslararası kıyaslama sağlama.

UBO, dünyanın her tarafındaki öğrencilerin, her birinin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak adına değil, uluslararası okullara devam eden öğrenciler için dünya üniversitelerine eşit olarak giriş yapılmasını sağlama ihtiyacından doğmuştur. Gelişen zamanla birlikte örgütün görev kapsamı da genişlemekle beraber her yaştan öğrenciye bir UB eğitimine erişme imkânı sunmaya çalışmaktadır (Raiford, 1998).

Uluslararası okul kavramı, sürekli hareket halinde bulunan ailelerin öğrenci çocuklarına akademik eğitim sağlama ihtiyacından doğmuştur fakat bu sorun, uluslararası okulların ortaya çıkışı ile hemen çözüme kavuşmamıştır. Bunun yanı sıra bu okulları tamamlayan öğrencilerin aldıkları belgelerin gittikleri ülkelerde kabul edilip edilmemesi konusu gündeme gelmiş ve bunun sonucunda katılımcı ülkeler arasında ortak öğretim programı hazırlanarak akademik bütünlük oluşturma amacıyla Uluslararası Cenevre Okulu ve Uluslararası Okullar Derneği (ISA), 1962 yılında bu çalışmaları finanse etmiştir (www.ibo.org).

Sonuç olarak uluslararası eğitimin yapıldığı Uluslararası Bakalorya okulları aşağıdaki özelliklere sahiptir (www.ibo.org):

- Uluslararası nitelikte bir öğretim programı,
- Uluslararası niteliğe sahip olan öğretmen ve yöneticiler,
- Okul içinde ve dışında farklı kültürden öğrencilerin bulunması,
- Uluslararası kurum felsefesine sahip olunması.

Uluslararası Bakalorya Örgütü'nün çalışmalarını geliştirip yukarıdaki özellikler doğrultusunda yürüttüğü UB programları; PYP Programı (Primary Years Programme; İlk Yıllar Programı), MYP Programı (Middle Years Programme; Orta Yıllar Programı) ve Uluslararası Bakalorya Diploma Programı (UBDP) olmak üzere üç tanedir (www.ibo.org).

PYP olarak bilinen İlk Yıllar Programı, 1997 yılından itibaren 3-12 yaş arası öğrencilerin sınıf içinde ve dışında keşfedici yönde gelişmelerine odaklanan bir programdır (www.ibo.org).

MYP, 11 ile 16 yaşlar arası öğrenciler için hazırlanmış bir program olup amacı öğrencilerin birbirlerine destek olmalarını, öğrendikleri konularla gerçek

dünya arasındaki bağlantıları kurmalarını ve eleştirel düşünebilen bireyler olmalarını sağlamaktır (http://www.ibo.org/myp/).

UBDP, normal olarak 16-19 yaşlar arasındaki öğrencileri Üniversite ve tüm hayatları boyunca başarıya ulaştıracak şekilde, akademik olarak zorlayıcı ve final sınavlarıyla da dengeli bir eğitim programı olarak tasarlanmıştır. Programda iki yıl öğretim yapılmaktadır ve dünyanın önde gelen üniversiteleri tarafından tanınmakta ve saygı görmektedir (www.ibo.org/diploma/).

UB programının önemli avantajlarından bazıları programın yürütüldüğü okullarda öğrencileri eleştirel düşünmeyi, keşfetme metotlarıyla öğrenmeyi, donanımlı bireyler haline gelmeyi ve yaşam boyu öğrenmeyi benimsemiş olmalarıdır.

Tüm bunlarla birlikte UB programından mezun olan öğrenciler Avrupa'da ve Amerika'da bulunan bazı üniversitelere doğrudan kayıt ve burs kazanmada "yüksek kabul" gibi sahip olduğu bazı öncelikler olarak sıralanabilir. Ayrıca Türkiye'de bulunan bazı özel üniversiteler örneğin Başkent, Bilkent ve Koç Üniversiteleri de UB mezunlarına ayrıcalık ve burs olanakları sunmaktadır (Başaran, 2005, www.tedankara.k12.tr).

Bu noktalar dikkate alındığında belirlenen hedefleri ve değerleri geliştirmek ve yürütmek üzere oluşturulan UBDP, 16-19 yaş arası öğrenciler için hazırlanmış bir programdır. Türkiye'de DP'nin uygulandığı okul sayısı PYP ve MYP'nin uygulandığı okul sayısına göre daha fazladır. Programın yürütüldüğü 43 okul dikkate alındığında 1994 yılından bu yana mezun sayısı da giderek artmaktadır.

Bu çerçevede araştırmanın problemi, UBDP mezun öğrencilerinin, bu programı tercih nedeni, bu programa ilişkin beklentilerinin ne derece karşılandığı, üniversite seçimine ve eğitimine UB programının etkisi, program yürütülürken karşılaşılan kazanımların ve sorunların ne olduğudur.

Amaç

Bu araştırmanın amacı Ankara'da özel bir lisede uygulanan Uluslararası Bakalorya Diploma Programından mezunların UBDP'ye ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır.

Araştırmada bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

a) Uluslararası Bakalorya Programından mezun öğrencilerin bu programı tercih nedenleri nelerdir?
b) Uluslararası Bakalorya Programından mezun öğrencilerin Diploma Programından beklentilerinin karşılama düzeyleri nelerdir?
c) UBDP'de aldıkları eğitimin niteliği ve düzeyi, içeriği, programda uygulanan öğretim yöntemleri ve değerlendirme sistemine ilişkin görüşleri nelerdir?
d) DP'nin içeriğinin mezunların üniversite seçimine, üniversite eğitimine etkisi nelerdir?
e) Mezunların programı yürütürken yaşadıkları sorunlar ve kazanımlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Önem

UB, uluslararası eğitim kalitesine sahip, içeriği ile nitelikli bir eğitimi amaçlayan bir programdır. Öğrenciyi merkeze alır ve öğrencilerin bireysel ve gruplar halinde araştırma yapabilmesine fırsat oluşturur. Öğrenciler tek başlarına ve bir grupla nasıl çalışması gerektiğini bilir ve bu farkındalıkla grup içerisinde çalışma becerisi geliştirebilir. Edindikleri bu deneyimlerle üniversite eğitiminde sıkıntı yaşamazlar. Programda dil öğrenimi çok önemlidir. Tüm bunlarla öğrencilerin öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmeleri sağlanır. Programda bulunan ders seçim şanslarıyla, öğrencilerin disiplinlerarası alanlarda çalışmaları da gerekir. Ayrıca öğrenciler, sorumluluk sahibi bireyler olabilmeleri için bazı ders dışı çalışmalarda da yer almak zorundadırlar. Öğrenciler bununla yetinmeyerek, katıldıkları faaliyetlerde farklı sanat

dallarında yaratıcılıklarını geliştirmek üzere planlamalar yapabilmektedirler. UB programı, öğrencilerin sadece akademik alanda değil dünyada kültürler arası anlayışa sahip, duyarlı gençler oluşturulmasını da hedeflemektedir. Sonuç olarak programın sağlamak istediği en önemli noktalardan birisi de öğrencilerin girişimci, sorun çözme becerisine sahip, eleştirel bir bakış açısıyla donatılmış bireyler olmalarını sağlamaktır.

Uluslararası Bakalorya programının sahip olduğu özellikler ve amaçlar aslında günümüz eğitim anlayışı içinde de öğrencilere verilmek istenmektedir. Diğer bir bakış açısıyla, anne babaların yeni eğitim anlayışı içinde çocuklarına okul seçerken farklı gereksinimlere ihtiyaç duymaları, alternatif uygulamalara yönelmelerini sağlamaktadır. Yukarıda belirtilen özelliklere sahip öğrencilerin yetiştirebilmesi aslında iyi eğitim yönetimi ile gerçekleşebilir. Eğitim programlarının yönetimi ve kapsamlarıyla ayrıca iyi bir planlamayla, ihtiyaç duyulan eğitim anlayışı geliştirebilir. Okul içinde de yöneticiler amaçlananları gerçekleştirebilmek için yenilikçi bir yönetim anlayışına sahip olmalı ve alternatif uygulamalardan haberdar olmalıdırlar. Aynı zamanda yöneticiler, okul içinde çalışan herkesi güdülemeli ve ortak amaçlar etrafında onları bir araya getirebilmelidir.

UB okullarının on dokuz yıl süresince Türkiye'de sayısının hızla arttığı düşünüldüğünde artık eğitim sistemi içerisinde alternatif uygulamalara da ihtiyaç duyulduğu kabul görmektedir. Yapılan taramalarda Türkiye'de UB ile ilgili çok fazla çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bu araştırma ile dile getirilen boşluk bir ölçüde de olsa doldurulabilir. Araştırma sonucu ile UBDP'yi yürüten okullarda öğrencilerin programdan beklentileriyle bu beklentilerin karşılanması, aldıkları eğitim niteliğinin gelecek planlarına etkileri ve programda yaşadıkları sıkıntılarda yol gösterici olması beklenebilir. Araştırma ile elde edilen bulgularla hem yeni araştırmalara hem de UBDP uygulayan okullarda alınacak kararlara da ışık tutacağı umulmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma Ankara'da özel bir okulda, UBDP'den mezun öğrencilerin programa yönelik görüşleri ile sınırlıdır.

Çalışmaya, 2002-2012 eğitim-öğretim yılları arasında UBDP'den mezun olmuş 16 üniversite öğrencisi ve 9 üniversite mezunu katılmıştır.

Tanımlar

Mezun: Bir okulu ya da programın gerekliliklerini tamamlayarak diploma almış kimsedir.

Özel Lise: 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ile bu kanun gereğince yürürlüğe konan yönetmeliklere göre T.C. uyruklu gerçek ve tüzel kişiler tarafından açılabilen Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetimi ve gözetimi altında faaliyet gösteren ortaöğretim kurumudur.

Uluslararası Bakalorya Örgütü (UBO): 1968 yılında İsviçre'nin Cenevre kentinde kurulan kâr amacı gütmeyen, amacı dünyanın her tarafında ortak bir öğretim programı sağlamak olan bir eğitim vakfıdır.

Uluslararası Bakalorya Diploma Programı (UBDP): Ortaöğretimin son iki yılında, 16-19 yaşlar arasındaki öğrenciler için tasarlanmış ve diploma programı final sınavlarına hazırlayan bir programdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde ilk olarak Uluslararası Bakalorya Örgütü'ne yer verilmekte, daha sonra sırasıyla örgütün tarihsel gelişimi, Uluslararası Bakalorya Programının amaçları, Uluslararası Bakalorya öğrenci profili, Uluslararası Bakalorya Örgütü öğretim programı, Uluslararası Bakalorya'ya katılım için gerekli şartlar, Türkiye'de Uluslararası Bakalorya okulları, Uluslararası Bakalorya diplomasının sağladığı avantajlar ve Uluslararası Bakalorya programına yönelik eleştiriler başlıkları incelenmektedir.

Uluslararası Bakalorya Örgütü

Ailelerinin görevleri nedeniyle geçici bir süre başka ülkelerde yaşamak durumunda kalan öğrenciler için, bazı okullar 1950 – 1960 yılları arasında bir araya gelerek "uluslararası okullar" kurmuşlardır. Bu okullar uluslararası bakış açısıyla birleştirilmiş düşünce ve değerlerle yapılandırılmıştır. 1970'lerde, "Uluslararası Okullar Hareketi", "Uluslararası Okullar Birliği" gibi gruplar aracılığıyla farklı coğrafi bölgelerde organize olmaya başlamışlardır. Bu çalışmaların sonucunda, "Uluslararası Bakalorya Diploması" tanınır hale gelmiştir (Haywood, 2005).

"International Baccalaureate Organization (IBO)" olarak dünyada tanınan Uluslararası Bakalorya Örgütü, diplomatların ve asker çocuklarının sürekli yer değiştirmeleri sonucu, ortaya çıkan farklı okullarda, farklı standartlarla karşılaşmalarından kaynaklanan sorunları çözme amacıyla ortaya çıkmış özel bir kuruluştur (www.ibo.org).

Uluslararası Bakalorya Örgütünün (UBO) gerçek amacı, ortaöğretim seviyesindeki okullara dünyanın her tarafında tanınan bir öğretim programı ve

diploma sağlayarak, üniversiteye hazırlanan öğrencilerin ülkeler arasındaki hareketini kolaylaştırmaktır (www.ibo.org).

Uluslararası okulların, ortak bir öğretim programı uygulaması ve üniversiteye giriş için referans oluşturmak amacıyla girişimlerde bulunması sonucu oluşan UBO, kültürler arası anlayış ve saygı yoluyla daha iyi ve daha barışçı bir dünya oluşturulmasına katkıda bulunacak bilgili ve duyarlı gençler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Okullar aynı zamanda idealist bir görüşle güdülenmiş, gençlere eleştirel düşünce ve çeşitli bakış açılarıyla kültürler arası bir anlayış özendirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca programlar öğrencileri aktif hale getirmeye, yaşam boyu öğrenmeye, şefkatli olmaya, insanların farklılıklarını ve haklarını anlayabilmeye teşvik etmeyi amaçlamaktadır (http://www.ibo.org/).

Uluslararası Bakalorya Programının küreselleşmesi sürecinde ortaya çıkan faktörleri, Uluslararası Bakaloryanın tanınması ve programa katılan öğrenci sayısının artırılması, Uluslararası Bakalorya Diploma Programı (UBDP) sonucu kazanılan diplomanın dünyanın çeşitli yerlerindeki ülkeler tarafından tanınması ve eğitimle ilgili karar verme sürecinin yerel okullara devredilmesi şeklinde sıralamak mümkündür (Paris, 2003).

Uluslararası Bakalorya Örgütünün kuruluş ofisi İsviçre'nin Cenevre kentinde bulunmaktadır. Ayrıca örgütün Hague, Singapur ve Bethesda'da ana ofisleri ve Cardiff'de öğretim programı ve değerlendirme merkezi mevcuttur (www.ibo.org).

UBO bölgesel ofisleri üç bölgede okulları desteklemektedir (www.ibo.org):

- UB Afrika, Avrupa ve Ortadoğu-The Hague
- UB Asya-Pasifik-Singapore
- UB Amerika-Bethesda, IB Buenos Aires-Arjantin

Uluslararası Bakalorya Örgütü, üç farklı programdan oluşmaktadır. Programlar, 3-12 yaş arası düzeyinde İlk Yıllar Programı (The Primary Years Programme-PYP), 12-16 yaş arası Orta Yıllar Programı (Middle Years Programme-MYP) ve 16-19 yaş arası öğrencilerini kapsayan Lise düzeyinde

Diploma Programından (Diploma Programme-DP) oluşmaktadır (www.ibo.org).

Aşağıda Çizelge 1'de bölgelere göre dünyadaki UB programlarına yönelik okul sayıları verilmiştir (www.ibo.org).

Çizelge 1. Dünyada Bulunan UB Programlarını Uygulayan Okulların Sayısı.

Program	**Afrika, Avrupa ve Ortadoğu**	**Asya-Pasifik**	**Latin Amerika**	**Kuzey Amerika ve Karayipler**	**Toplam Okul Sayısı**
PYP	71	149	32	400	652
MYP	20	25	9	420	474
DP	601	252	256	761	1,870
PYP+MYP+DP	83	71	36	30	220
PYP+MYP	26	22	18	43	109
PYP+DP	43	64	21	7	135
MYP+DP	43	17	12	165	237
Toplam Okul	887	600	384	1826	3,697
Toplam PYP	223	306	107	480	1,116
Toplam MYP	172	135	75	658	1,040
Toplam DP	770	404	325	963	2,462
Toplam Program	1,165	845	507	2,101	4,618

http://www.ibo.org adresinden 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

Çizelge 1 incelendiğinde PYP, MYP ve DP'nin her üçünün uygulandığı toplam okul sayısı dünyada 220' dir. Tüm programların uygulandığı toplam okul sayısı da 4618' dir.

Uluslararası Bakalorya Programı kapsamlı bir programıdır. Uygun yaş aralığındaki öğrencilerin değerlendirilmesini içerir. Öğretmenler için profesyonel gelişim ve örgüt içinde fırsatlar tanımaktadır. Okul için destek, otorite ve program değerlendirmesi gerekmektedir.

Uluslararası Bakalorya Örgütünün Tarihsel Gelişimi

Daha önce de belirtildiği üzere sürekli hareket halindeki ailelerin çocuklarının eğitimini tamamlamak amacıyla gündeme gelmiş ve bunun sonucunda katılımcı ülkeler arasında ortak öğretim programı hazırlanarak akademik bütünlük oluşturma amacıyla Uluslararası Cenevre Okulu ve Uluslararası Okullar Derneği (ISA) 1962 yılında bu çalışmaları finanse etmiştir (www.ibo.org).

Yine Uluslararası Cenevre Okulundaki bir grup tarih öğretmeni, uluslararası okullar için tarih dersi müfredatını birleştirmek üzere Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı'ndan (UNESCO) parasal destek almıştır. Böylece ilk ortak müfredat ortaya çıkmıştır (Özbilgin, 2005).

Müfredat programının gelişimini değerlendirmek ve uluslararası okullarda deneme niteliğinde sınavlar yapmak üzere 1963'te Uluslararası Okullar Sınav Sendikası kurulmuştur. 1970 yılında Paris yakınlarındaki Sevr (Serves)'de bir konferans yapılmış; Fransa, Almanya, İsveç, İsviçre, Belçika, Bulgaristan, Kamerun, Hindistan, Polonya ve ABD gibi ülkeleri ve UNESCO temsilcileri ile bir meclis toplanarak UBO'nun bugünkü örgüt yapısı oluşturulmuştur (IBO, 1987a; Fox, 1985: Akt. Özbilgin, 2005).

İlk olarak 16-19 yaş arası öğrencilerin üniversite öncesi katılacakları iki yıllık program hazırlanmış ve 1970-76 yılları arasında Deneme Dönemi uygulanmıştır. 1970- 73 yıllarında gerçekleşen Deneme Dönemi sonuçları Çizelge 2'de gösterilmiştir (Renaud, 1974):

Çizelge 2. 1970-73 Yılları Arasında UB Programı Uygulama Sonuçları.

Yıllar	Başvuran Adaylar	Ülkeler	Diplomaya Başvuran Adaylar	Diploma AlanÖğr. Sayısı	Sertifika AlanÖğr. Sayısı	Dipl.ve Sertif. Al. Yüzdelikleri
1970	312	49	29	20	283	%69,4
1971	601	50	76	54	525	%71,7
1972	631	57	151	96	480	%74,9
1973	840	65	311	236	529	%75,9

Renaud, Gerard. (1974). Experimental Period of The International Baccalaureate: Objectives and Results. Paris: The Unesco Pres.

Çizelge 2 incelendiğinde 1970-1973 yılları arasında UB programı uygulama sonuçları ile ilgili 1970'den 1973'e doğru diplomaya başvuran aday sayısı, diploma alan öğrenci sayısı, sertifika alan öğrenci sayısı ve dolayısıyla diploma ve sertifika alan öğrenci sayılarının yüzdeleri giderek artmıştır.

UBO, Ford Vakfı ve Yirmi Birinci Yüzyıl Vakfı tarafından mali destek görmüş, Oxford Üniversitesi Araştırma Birimi değerlendirme konusunda örgütle işbirliği içinde çalışmıştır (Fox, 1985; Akt. Özbilgin, 2005).

1994 yılında İlköğretim İkinci Kademe Programı hazırlanmış (MYP), 1997 yılında PYP denilen İlköğretim Birinci Kademe Programı hazırlanarak UBO, bugünkü oluşumuna kavuşmuştur (www.ibo.org).

Uluslararası Bakalorya Programının Amaçları

Uluslararası Bakalorya programı 1960' ların sonlarında geliştirildi. Amacı, uluslararası okulları dünya çapında üniversiteler tarafından tanınan, üniversite öncesi öğretim programının sağlanmasıydı. Uluslararası Bakalorya Örgütü tarafından önerilen eğitim programı, uluslararası kültürlerin beğenisini ve uluslararası anlayışı güçlendirmeyi istemektedir (Oard, 2007).

UB programının amaçlarını daha iyi anlayabilmek için UB'nin misyonu aşağıdaki gibi açıklanabilir (http://www.ibo.org/mission/):

- UB, kültürlerarası anlayış ve saygıya dayalı daha iyi ve daha barışçıl bir dünya oluşturmasına yardımcı olan duyarlı, bilgili ve sorgulayan bireyler yetiştirmeyi amaçlar.

- Bu amaçlara ulaşabilmek için adil değerlendirme ve uluslararası eğitimi geliştirme amacıyla zorlayıcı programlar oluşturmak üzere okullar, hükümetler ve uluslararası organizasyonlarla çalışır.
- Bu programlar dünyadaki tüm öğrencileri, kendilerinden farklı insanların da doğru düşüncelere sahip olabileceğinin farkında olan, etkin, duyarlı yaşam boyu öğrenen bireyler haline getirmek için teşvik eder.

UB'nin misyonunda belirttiği gibi UBDP, akademik başarının yanında öğrencilerin sürekli öğrenmeyi yaşam biçimi haline getirmiş, toplumsal sorumluluklarının farkında, farklı kültürleri tanıyan ve anlayan dünya vatandaşı olarak yetişmelerini sağlayan, özdisiplini gelişmiş ve üst düzey düşünme becerileri kazanmış olmalarını amaçlamaktadır.

Bu nedenle, UB programının önemli amaçlarından bazıları da, programın yürütüldüğü okullarda çok iyi bir düzeyde eleştirel düşünmeye, öğrenmeye ve özellikle keşfetme metoduna odaklanan bir program olmasıdır. Waxman ve diğerlerinin araştırmasında; UB sınıflarında öğrencilerin büyük oranda etkinliklerle meşgul oldukları gözlemlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin sorumluluk aldıkları deneyimlerini, tartışmalara ve etkinliklere edindikleri kavramları ve düşünceleri birleştirerek katıldıkları gözlemlenmiştir (Waxman ve diğerleri, 2011).

Yukarıda belirtilen amaçlara ulaşılırken UB programında yaratıcı düşünme ve öğrenmeyi sağlamak için özellikle keşfetme metodunu kullanır. Öğretmenler programın tartışmalarına odaklanırken Bloom taksonomisine başvururlar ve programla ilgili düşüncelerini, program tarafından öğrencilerin soru sormaya ve eleştirel düşünmeye zorlandıklarını paylaşırlar. UB programında öğretmenlerin odaklandığı husus, ne bilmedikleri değil, öğrencinin sınıfta nelerde iyi olduğudur. UB programındaki sınıflarda, daha öğrenci merkezli bir eğitimin olduğunu ve öğrencilerin araştırma ve incelemede daha detaycı, daha yaratıcı, daha heyecanlı ve öğrenmeye istekli oldukları görülür. Ayrıca öğrenciler programda sıkılmazlar (Waxman ve diğerleri, 2011).

Uluslararası Bakalorya Öğrenci Profili

UB programı, eğitim programları ve sertifikalardan daha çok şey ifade eder. UB' de kaliteye, yüksek standartlara ve pedagojik liderliğe önem verilir. Amaçlara ulaşmak için öğretmenlerle, aynı amaç için bir araya gelen paydaşlarla birlikte çalışarak başarıya ulaşılabilir. Öğrenci profili uzun süreli bir eğitim görüşü sağlar. İdealler hazırlar ve bu ideallerden esinlenebilir, motive edilebilir, okulun ve öğretmenlerin işine odaklanmasını sağlayabilir ve ortak bir amaç için birleştirilebilir (http://www.ibo.org/programmes/profile/).

UB öğrenci profilinde yer alan on nitelik, değerleri tanımlamaktadır. Program bu değerlere önem verir. Başka bir değişle bu nitelikler, uluslararası eğitim anlayışı için erdemli bir hazırlıktır. Ayrıca bu nitelikler, UB eğitimin PYP amaçlarından bir bölümünü oluşturur. UB okullarının merkezindeki etkinliklerdendir ve öğretim programı güçlendireceğine inanılır (Oard, 2012). Çizelge 3'te UB öğrenci profilini destekleyen nitelikler gösterilmektedir.

Çizelge 3. UB Öğrenci Profilini Destekleyen Nitelikler

Sorgulayan (İnquirers)	Doğal merakları desteklenmektedir. Amaçlı, yapıcı araştırmalar yapmak için gereken becerileri kazanmışlardır. Öğrenmekten zevk almaktadırlar.
Düşünen (Thinkers)	Mantıklı kararlar vermek ve karmaşık problemleri çözmek için düşünme becerilerini, eleştirel ve yaratıcı bir şekilde ifade edebilmektedirler.
İletişim kuran (Communicators)	Bilgileri, düşünceleri, birden fazla dilde yaratıcı biçimde, kendine güvenerek ve çeşitli iletişim yollarıyla algılarlar, ifade ederler.
Risk alan (Risk-takers)	Yeni rol, fikir ve stratejileri araştıracak güvene sahiptirler. Kendilerini savunma konusunda çekinmezler.
Bilgili (Knowledgeable)	Yerel ve küresel önemi olan kavramları, fikirleri ve sorunları araştırırlar.
İlkeli (Principled)	Mantıklı kararlar vermek ve karmaşık problemleri çözmek için düşünme becerilerini, eleştirel ve yaratıcı bir şekilde ifade edebilmektedirler.

Çizelge 3'ün Devamı (Cizelge 3. UB Öğrenci Profilini Destekleyen Nitelikler)

Duyarlı (Caring)	İnsanların gereksinimleri, duyguları konusunda hassastırlar ve saygılıdırlar. Başkalarının ihtiyaç ve duygularına karşı duyarlıdırlar.
Açık fikirli (Open-minded)	Kendi kültürlerini ve kişisel tarihlerini bilir ve taktir ederler. Farklı bakış açılarına sahip bireylere ve kültürlere saygılıdırlar.
Dengeli (Balanced)	Kendilerinin ve başkalarının sağlığı açısından zihinsel, bedensel ve duygusal dengenin önemini bilirler.
Yansıtan (Reflective)	Kendi öğrenme süreçlerini, deneyimlerini analiz ederek, zayıf ve güçlü yönlerini değerlendirebilirler.

Çizelge 3. http://www.ibo.org adresinden 15 Ocak 2014 tarihinde uyarlanmıştır.

Çizelge 3 incelendiğinde UB öğrenci profilini destekleyen nitelikler; sorgulayan, düşünen, iletişim kuran, risk alan, bilgili, ilkeli, duyarlı, açık fikirli, dengeli ve yansıtan olmalarıdır.

Uluslararası Bakalorya Örgütünün Öğretim Programı

UB okulları, uluslararası eğitim kalitesinde aynı misyonu paylaşır, dünya çapında aktif ve destekleyici bir role sahiptir. UB programlarının bilgi ve deneyimlerini paylaşır ve programları geliştirmeye çalışırlar, öğretmenlerin profesyonel gelişimlerinden sorumludurlar (www.ibo.org).

UB okulları aşağıdaki özelliklere sahiptir (http://www.ibo.org/school/):

- UB uluslararası eğitim kalitesi sözleşmesi ve misyonunu paylaşır,
- Bir veya daha fazla program için UB tarafından yetkilendirilmiştir,
- UB okullarında, dünya çapında aktif ve destekleyici bir rol oynar,
- Gelişen UB programlarında bilgi ve deneyimlerini paylaşır,
- Öğretmenlerin profesyonel gelişimine bağlıdır.

Dolayısıyla UBO kültürlerarası anlayış ve saygıya dayalı daha barışçıl ve iyi dünya oluşumuna yardımcı olan, duyarlı, donanımlı ve sorgulayan bireyler yetiştirmeyi hedefler. Bu hedefe ulaşmak için uluslararası eğitimi geliştirmek amacıyla programlar geliştirerek okullarla, hükümetlerle ve organizasyonlarla çalışır. UB okulları bu zorlayıcı programı uygular ve misyonu paylaşır. Aynı zamanda bu gelişim öğretmenlerin gelişimine de bağlıdır. Bu nedenle her yıl yeni okulların sayısı hızla artmakta UB programına dahil olmaktadırlar.

Çalışmanın bu bölümünde UB okulları programları olan İlk Yıllar Programı (PYP), Orta Yıllar Programı (MYP) ve Diploma Programı (DP) açıklanacaktır.

İlk Yıllar Programı (The IB Primary Years Programme-PYP)

"Primary Years Programme" (PYP) olarak bilinen İlk Yıllar Programı, 1997 yılından itibaren 3-12 yaş arası öğrencilerin sınıf içinde ve dışında keşfedici yönde gelişmelerine odaklanan bir programdır (www.ibo.org).

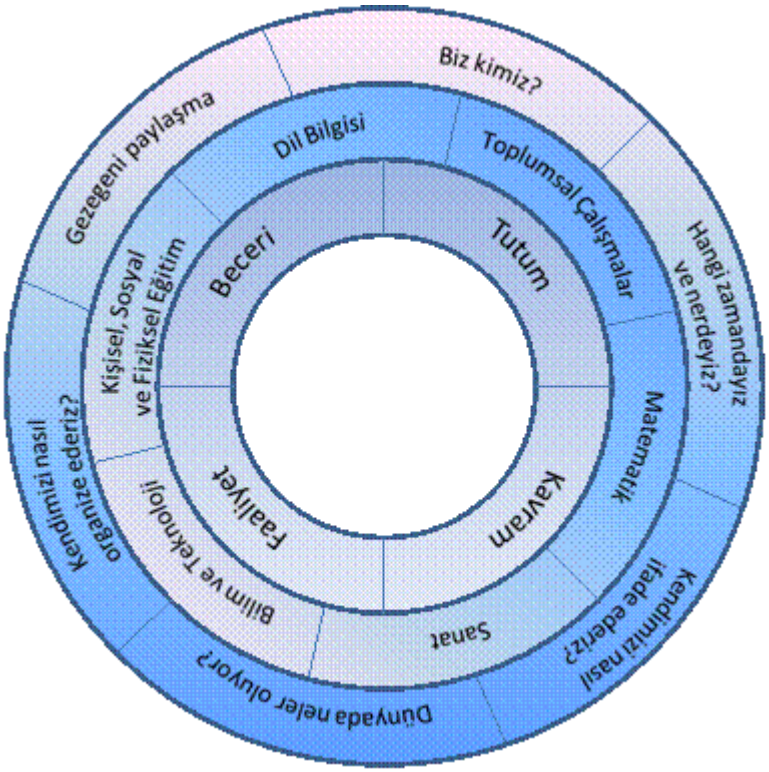
PYP' nin felsefi temelinde; öğrencileri kendi kişisel deneyimlerinden yola çıkarak yapılandırma metotlarıyla daha iyi öğrendikleri ileri sürülür. Başka bir deyişle PYP; öğrencilerin sorgulamalarla bilgiyi yapılandırmalarını güçlendirir. PYP bilinen disiplinleri (Matematik, Dil Bilimi, Sosyal Bilimler; Sanat, Fen ve Teknoloji) kabul eder. İlgili metinlerde, sorgulama sırasında edinilen bilgi ve beceriler üzerine odaklanır ve öğrencilerin sınırlarını aşmak için onları teşvik eder. Bu bağlamda PYP; MYP ve DP'nin pedagojik temellerini oluşturur (Biro, 2003, Akt. Hallinger ve diğerleri, 216, 2011).

İlk Yıllar Programı sürecinde;

- Öğrenciler dünyada kendilerinden farkı insanların da doğru düşüncelere sahip olabileceğinin farkında olurlar. Öğrenme işlemi sırasında farkında olmaları sağlanır ve öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmeleri desteklenmiş olur böylece yaşam boyu öğrenen bireyler haline gelirler.

- Geleneksel derslerin yanı sıra günlük hayatta anlamlı öğrenmeleri de gerçekleştirmiş olmaları gerçek hayatı da yansıtır.
- Öğrenen açısından öğrenci gelişiminin; fiziksel, zihinsel, duygusal ve ahlaki yönden üzerinde durur.

Aşağıda PYP' nin disiplin ve etkileşim alanları bir şema ile gösterilmektedir(http://www.ibo.org/pyp/):

Şekil–1. UB PYP Disiplin ve Etkileşim Alanları.

Program; altı öğrenme alanının olduğu, disiplinler ve onu çevreleyen altı konu ve bilgiyi kullanarak, becerileri altı alandan gelme, sorgulayıcı-temelli öğrenmeye önem vermesi şeklinde ifade edilebilir. Program, öğrenme üzerine ve disiplinlerarası temalara önem verir. Yukarıda gösterilen Şekil-I' de Dil Bilimleri, Sosyal Bilimler, Matematik, Fen Bilgisi, Fiziksel, Sosyal ve Kişisel Eğitim ve Sanatsal Gelişim olarak altı belirlenmiş alanda, PYP öğretmenleri yol gösterir (http://www.ibo.org/pyp/).

Aşağıda PYP öğretim programı akademik ve akademik olmayan etkinlikleri kapsamaktadır. Ayrıca program, anlama çabası, gerekli bilgi ve becerinin kazanımı, olumlu tutumların geliştirilmesi ve olumlu davranışlar sergileme fırsatının sağlanması arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır (http://www.eyuboglu.com/tr/associations/ibo/ibPyp.aspx).

PYP'de kavramlar, bilgi, beceriler, tutumlar ve davranışlar ile denge kurulmaya çalışılmaktadır. Bu dengenin sağlanabilmesi için öne çıkan temel sorular şöyle belirtilebilir (http://www.ibo.org/pyp/curriculum/):

- Öğretim programı ile öğrencilerimize ne öğretmek istiyoruz?
- Öğretim programı ile neyi daha iyi öğrenebiliriz?
- Değerlendirilmiş öğretim programı ile ne öğrendiğimizi nasıl bileceğiz?

Öğretim programı ile öğrencilerimize ne öğretmek istiyoruz? PYP programının en önemli ve ayırt edici özelliği altı disiplinler arası temadır. Bu tema içinde yer alan konuların hepsinin bir anlamı ve önemi vardır. Küreselleşmenin altı teması öğrencilere öğrenme alanlarında sınırları belirleyerek disiplinler arası çalışmalarla bir sonraki aşamaya geçmelerini sağlar. Bu altı temanın her biri, yaşamla ilgili büyük sorunun, önemli bir fikrin nasıl ele alındığını gösterir. Bu altı tema aşağıdaki gibi açıklanmıştır (http://www.ibo.org/pyp/):

Biz kimiz? Kişinin kendi doğası, inançlar ve değerler, kişisel sağlık; aile, arkadaşlar, toplum ve kültür; haklar ve sorumluluklar ve insan olmanın anlamı konuların sorgulanmaktadır.

Bulunduğumuz konumda ve yerde neredeyiz? Zaman ve yer içerisindeki yer, tarih, coğrafya, fiziksel, ruhsal durum ve yolculuklar, insanoğlunun büyük keşifleri, seyahatleri, göçleri, başarıları, bireyin ve medeniyetlerin katkıları, insanlığın inişleri ve çıkışlarını sorgulanmaktadır.

Kendimizi nasıl ifade ederiz? Kendi doğası, fikirleri, hisleri, inançları ve değerleri dil ve sanat aracılığı ile nasıl ifade edildiğini sorgulamaktadır.

Dünya işleyişi nasıldır? Fiziksel ve maddesel dünya; doğal ve insan yapısı olgular; bilim ve teknoloji dünyasını sorgular.

Kendimizi nasıl organize ederiz? Beşeri sistemler ve toplumlar; iş dünyası, doğası ve değeri; istihdam, işşizlik ve bunların kişisel; küresel etkileri konularını sorgulamaktadır.

Gezegeni paylaşma. Sınırlı kaynakları diğer insanlarla ve diğer canlılarla paylaşmaya çalışırken haklar ve sorumluluklar; bireyler ve toplumlar; insanlar ve hayvanlar; bu canlıların kendi içlerindeki ve aralarındaki ilişkilerini sorgulamaktadır.

Öğretim programı ile neyi daha iyi öğrenebiliriz? Altı geçiş teması, öğretmenlere programın geçişlerini keşfetmeleri açısından yardım eder. Öğretmenler çalışmalarını planlarken vurgulanması gereken düşünceleri belirleyebilir. Örneğin, keşfetmeyle ilgili 8 ve 9 yaşlarındaki öğrenciler için "Gezegeni paylaşma" temasında "Sınırlı kaynaklar-sonsuz ihtiyaç" konusuna değinilebilir. Asıl anlaşılması gereken "Gezegenimizin kaynaklarının sınırlı olmasıdır." İkinci bir örnek olarak "su tüketimi" verilebilir. Su kaynakları, ne kadar su tüketildiği, tükettiğimizde neler olabileceği, dünyadaki içme sularının dağılımı nasıl olduğu, insanoğlunun bu durumdan nasıl etkileneceği ve su kaynaklarının korunması düşüncelerine yer verilebilir (www.ibo.org).

Öğretmenler bu geçiş temalarını iyi bir planlamayla, okullarda var olan öğretim programı konularını yapılandırarak tüm sınıf düzeylerine uyguyabilirler. Buna örnek bir çalışmayı Çamlıkaya (2007), "UB PYP Programına Yakından Bir Bakış ve Türk Milli Eğitim Müfredatını Uygulayan Bir İlköğretim Okulunun, UB PYP'ye Göre Hazırlanmış Müfredatından Örnek Çalışma" isimli yüksek lisans tezinde göstermektedir. Çalışmada, 1.sınıftan 5. sınıfa kadar Türk Milli Eğitim Müfredatında yer alan tüm ünitelerin PYP programı izleyen bir okulda nasıl yıllık plana dönüştürülebileceği, 2. sınıf müfredatından Hayat Bilgisi müfredatının yapılandırılması çalışmaları yer almaktadır. Araştırmada, incelenen sorgulama programının tüm sınıf düzeylerinde Milli Eğitim Müfredatında nasıl toplanabileceği gösterilmiştir. Ayrıca, sorgulama, riski göze alma, kendine hedefler koyabilme ve kendini eleştirebilme kavramlarının mutlaka öğretim programına özenle yerleştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Değerlendirilmiş öğretim programı ile ne öğrendiğimizi nasıl bileceğiz? PYP; öğretme ve öğrenme sürecinin farklı aşamalarında, öğrencilerin bilen, anlayan ve yapabilen bireyler olarak tanımlar. Öğretme ve öğrenme süreci arasındaki doğrudan bağlantı, değerlendirmede birlikte çalışılması gerektiği anlamına gelir. Değerlendirmede sorgulama sonucu olduğu kadar, sorgulama işlemi de programın önemli hedeflerindendir (http://www.ibo.org/pyp/assessed/index.cfm).

PYP içinde değerlendirmenin başlıca amaçları şunlardır (http://www.ibo.org/pyp/assessed/index.cfm):

- Öğrencilere, öğretmenlere ve velilere geribildirim sağlamak,
- Öğrencinin ne bildiğini ve ne anladığını belirlemek,
- Öğrenme ve öğretmeyi ayırt etme ve bilgilendirme,
- UB öğrenen profili niteliklerinin geliştirilmesi işleminde öğrencileri izlemek,
- Programın etkililiğini izlemek.

PYP, öğrencilerin tutumlarını dolaylı yollarla geliştirebileceğini savunmaktadır. Bu tutumları geliştirmek için planlı ve bilinçli bir şekilde öğretim programında yer alan etkinlikler hazırlamak ve uygun ölçme değerlendirme kriterlerini sağlayarak öğrencileri izlemek gerekmektedir. Öğrencilere, velilere ve öğretmenlere geri bildirimlerle, öğrencilerin izlenmesiyle programın etkililiği artırılmaktadır.

Ayrıca PYP'de işlenmesi gereken konular zorunlu olsa da, Milli Eğitimin uyguladığı ünitelerle temalar yerleştirilerek daha güçlü ve anlamlı programlar oluşturulabilir. Böylelikle PYP ile öğrenciler MYP ve DP'nin temellerini oluşturabilirler.

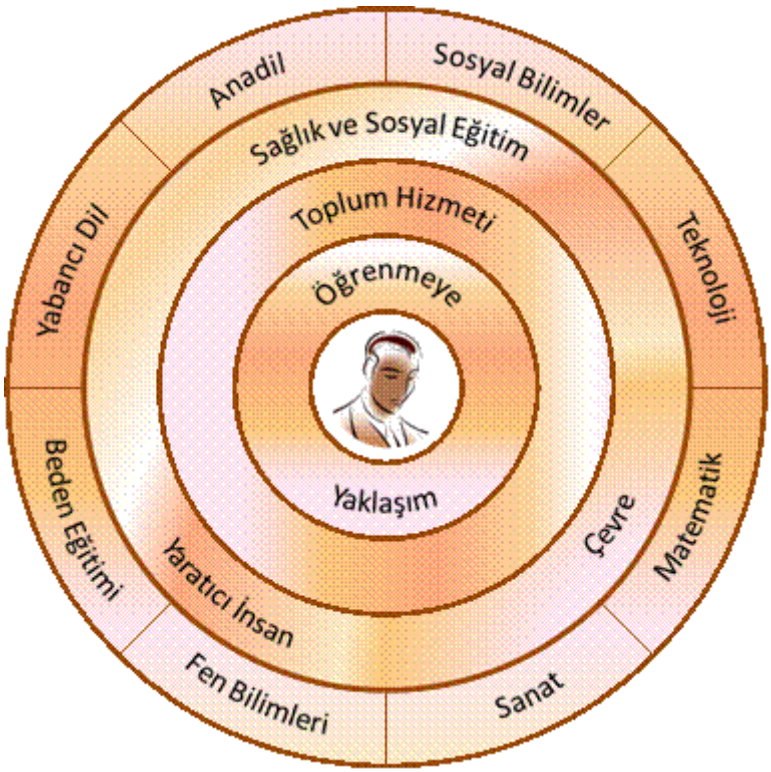
Orta Yıllar Programı (The IB Middle Years Programme-MYP)

Yirmi birinci yüzyılda öğrencilerin istekleri değişmektedir. Bununla birlikte 11-16 yaşlar arasında ergenlik dönemini yaşamaktadırlar. Öğrenciler çok önemli kişisel, sosyal, fiziksel ve zihinsel gelişim içinde oldukları bir

dönemde yer almaktadırlar. Orta Yıllar Programı öğrencilerin hızla değişen dünyaya ait olmalarını ve değişen dünyayı algılamalarını sağlayan bir program olarak tasarlanmıştır. Böylece öğrencilerin öğrenmeye karşı pozitif bir tutum geliştirmelerini de sağlayacaktır (http://www.ibo.org/myp/).

MYP, 11 ile 16 yaşlar arası öğrenciler için hazırlanmış bir program olup öğrencilerin birbirlerine destek olmalarını, öğrendikleri konularla gerçek dünya arasındaki bağlantıları kurmalarını ve eleştirel düşünebilen bireyler olmalarını sağlamaktadır (http://www.ibo.org/myp/).

Program sekiz konu grubundan oluşur ve beş etkileşim alanı içermektedir. Bu konular ve etkileşim alanları aşağıda Şekil-2'de gösterilmiştir (www.ibo.org):

Şekil–2. UB MYP Disiplin ve Etkileşim Alanları.

Şekil 2'de görüldüğü gibi sekiz konu ve beş etkileşim alanı (merkezde yer alan) MYP'nin gerekliliklerini ifade eder. MYP'de öğrencilerin ana dilde, ikinci bir dilde, Sosyal bilimlerde, Pozitif bilimlerde, Matematikte, Sanatta, Beden Eğitimi, ve Teknolojide çalışmalarını gerektirmektedir. Etkileşim alanları tüm derslerde ele alınmaktadır. Öğrenci, öğreniminin son yılında

kişisel bir proje hazırlar. Proje, öğrencinin program boyunca edindiği anlayışı ve becerileri göstermesine fırsat verir.

Öğretmenler programı aşağıda açıklanan beş etkileşim alanında planlarlar (http://www.ibo.org/myp/):

Öğrenmeye yaklaşım. Program açısından büyük önem taşıyan öğrenmeye yaklaşım öğrencilere eleştirel, tutarlı, bağımsız düşünceyi ve problem çözme ve karar alma kapasitelerini artıran zihinsel disiplini, tutumları, stratejileri ve öğrencilerin becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Toplum ve hizmet. Sınıfta başlamakta ve öğrencilerin yaşadıkları topluma katkıda bulunmalarını sağlamaktadır. Vurgulanan nokta, toplumsal farkındalığı, sorumluluk duygusunu ve beceri ve topluma katkıda bulunmak için tutumların etkili bir şekilde geliştirilmesini amaçlamaktadır.

Yaratıcı insan. Bu alan öğrencilerin değerlendirme, işlem ve insan yaratıcılığının ürünlerine odaklanmasını sağlar. Ayrıca bunların toplum üzerindeki etkilerini incelemektedir. Öğrenciler insanların kapasitesini etkileme, değiştirme, yaşam kalitesini geliştirme ve keyfini sürmeyi öğrenmektedirler. Bu alan öğrencilerin disiplinlerarası ilişki, estetik, teknoloji ve etik alanlarındaki ilişkileri keşfetmelerini sağlar.

Çevre. Öğrencilerin birbirleriyle ve çevreyle bağlılıklarının farkında olmalarını amaçlar. Böylelikle çevreyi koruma sorumluluğunu kabul etmeleri sağlanmış olur. Bu alan öğrencilerin gelecek için olumlu, sorumlu önlemler alabilen bireyler olmalarını sağlamaktadır.

Sağlık ve sosyal eğitim. Bu alan öğrencileri, fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı bir yaşama hazırlamakta, onları potansiyel riskler konusunda farkında olmaları için yetiştirmeyi planlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin fiziksel ve sosyal çevrelerine karşı sorumluluk duygusu geliştirmelerini de sağlamaktadır.

MYP ders gruplarının amaçları bilgi, beceri ve tutum olmak üzere öğrencinin öğrenimini tüm yönleriyle ele almaktadır. Geniş kapsamlı bir

program olduğu için Milli Eğitimin programıyla birleştirilebilir. Ayrıca DP için iyi bir temel oluşturur.

Diploma Programı (The IB Diploma Programme- DP)

21. yüzyılda yaşam, küreselleşmenin ve birbirine bağımlılığın artması sebebiyle eleştirel ve uluslararası düşünebilme becerilerine ihtiyaç duymaktadır. Uluslararası Bakalorya Diploma Programı öğrencilerin bu yetenekleri bilmesi ve anlaması için vardır (www.ibo.org/diploma/).

UBDP öğretim programı, gençler arasında kültürlerarası anlayışı desteklemek amacıyla eleştirel düşünmeye teşvik eden ve farklı bakış açıları sunan anlayışla hazırlanmıştır. Saygı yoluyla daha iyi ve barışçıl bir dünya yaratmaya katkıda bulunacak, sorgulayan, bilgili ve duyarlı gençler yetiştirmeyi amaçlar(www.ibo.org/diploma/).

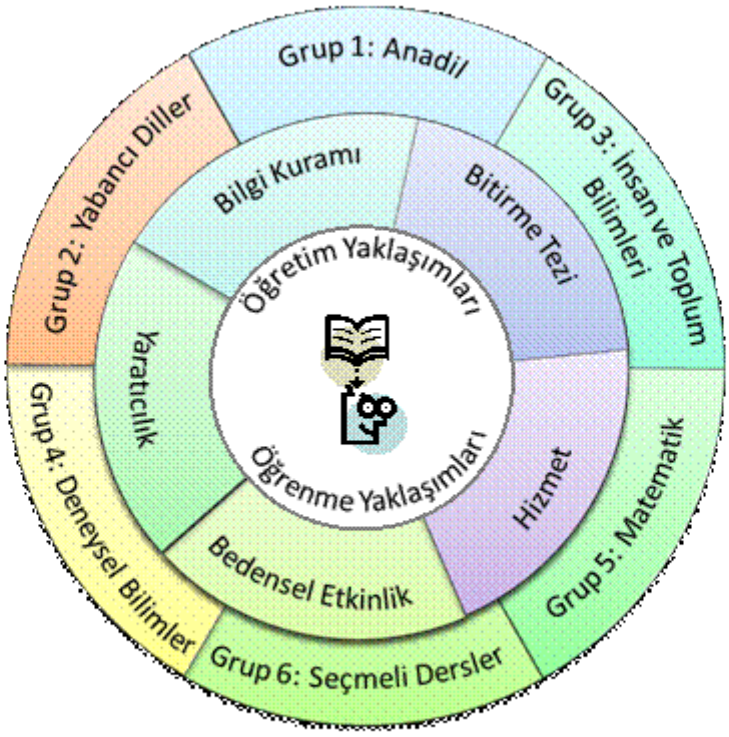
Diploma Programı, orta öğretimin son iki yılında öğrencileri üniversiteye, sınavlara hazırlayan, geniş kapsamlı ve oldukça yoğun çaba gerektiren akademik bir programdır. Bu programı seçen öğrenciler bitirme sınavları sonunda uluslararası geçerliliği olan UB diploması alırlar. Dengeli bir eğitim ile uluslararası anlayışı geliştirmek için 1968 yılında kurulmuştur. O zamandan beri dünya çapında akademik güvenirliliğin ve yenilikçi düşüncenin bir simgesi olmuştur. Programın yer aldığı okullarda uluslararası standartlar eşit olarak uygulanmakta ve öğrenci başarısı büyük titizlikle değerlendirilmektedir. UB diploması alan öğrenciler dünyanın önde gelen üniversitelerinde kabul edilirler (www.ibo.org/diploma/).

Öğrencilerin iki yıl boyunca altı ders grubundan seçilen derslerle beraber bu derslerin merkezinde yer alan Bitirme Tezi (Extended Essay), Bilgi Kuramı (Theory of Knowledge) ve Yaratıcılık - Bedensel Etkinlik - Toplum Hizmeti çalışmalarını (CAS) başarıyla tamamlamaları gerekir(www.ibo.org/diploma/).

UB Diploma programı öğrencilerinin her gruptan bir ders almaları gerekmektedir. Bu dersler ileri seviye dersleri (Higher Level-HL) veya standart seviye dersleri (Standard Level-SL) düzeyinde olabilir. Altı dersin en az üçü ileri düzey, diğer üç dersi ise standart düzeyden olmalıdır. Öğrenciler, beş grup başlıktan birer konu seçmek zorundadırlar. Sanat altıncı konu olarak

seçilebilir ya da altıncı konu, sayılan ilk beş başlıktan başka bir konu da olabilir. Öğrenciler, iki yıl boyunca toplam ileri seviye dersler için 240, standart seviye dersler için ise 150 saat öğrenim görmelidir(www.ibo.org/diploma/).

Aşağıda Şekil- 3'te UB Diploma Program Modeli yer almaktadır (www.ibo.org):

Şekil–3. UB Diploma Program Modeli.

Şekil-3'te gösterildiği gibi DP dersleri altı grupta toplanmaktadır. UB Diploma Programı, üç önemli çalışma etrafında derslerin toplandığı bir çemberle modellenir. Çemberin etrafında Dil Kazanımı, Dil ve Edebiyat Çalışmaları, Birey ve Toplum, Fen Bilimleri, Matematik ve Bilgisayar Bilimleri ve Sanat dersleri yer almaktadır (www.ibo.org/diploma/).

UBO (2014)'e göre bu dersler aşağıdaki gibi açıklanmıştır (www.ibo.org/diploma/):

Grup 1: Dil ve Edebiyat Araştırmaları. Öğrencilerin kendi kültürlerine bağlı kalmalarını teşvik etmek için bu ders yapılmaktadır. Dersin amacı

öğrencinin konuşma, yazma, okuma, anlama becerilerini geliştirmektir. Ayrıca öğrencilerin ana dile olan saygısını da Dünya Edebiyatı çalışmalarında verilen uluslararası bakış açısı ile tamamlamaktır. Öğrencilerin Grup 1'den en az bir konu çalışmaları zorunludur.

Grup 2: Dil Öğrenimi. Bu grupta amaçlanan, dili ana dili gibi kullanabilen, daha önceden yabancı dil öğrenme deneyimi olan öğrencilere iki farklı düzeyde, birkaç dil seçeneğinde olan dil dersleri bulunmaktadır. Dersler; yazılı ve sözlü iletişim üzerine odaklıdır.

Grup 3: Birey ve Toplum. Öğrenciler altı akademik alanın her birinden bir konu seçmek zorundadırlar. Bir tanesinin üçüncü gruptan olması zorunludur. Bu bölümde dokuz adet konu bulunmaktadır; İşletme, Ekonomi, Coğrafya, Tarih, Küresel Toplumda Bilgi Teknolojileri, Felsefe, Psikoloji, Sosyal ve Kültürel Antropoloji ve Dünya Dinleri(sadece SL). Dünya Dinleri konusu dışındaki bütün konuları da ileri veya standart seviyede çalışma olanağı bulunmaktadır.

Grup 4: Deneysel Birimler. Öğrencilerin bu grup konularından en az birini çalışmaları zorunludur. Bu grupta bulunan dersler; Biyoloji, Kimya, Tasarım teknolojisi, Fizik, Çevresel Sistemler ve Toplum'dur.

Bütün bu konular ileri veya standart seviyede çalışılabilir. Öğrenciler laboratuvar becerilerini geliştiren her konu alanını destekleyici konsept, teori, model ve teknikleri keşfederek, bilimsel yöntem kavramlarını geliştirmektedirler.

Grup 5: Matematik ve Bilgisayar Bilimleri. Program içerisinde öğrencilerin en az bir Matematik dersi almaları zorunludur. Bilgisayar Bilimleri ise seçmelidir. Matematik alanında dört konu mevcuttur: Standart seviyede Matematik, Matematik SL, İleri seviye Matematik, Standart seviye, ileri Matematik. Bu dört ders, öğrencilere matematiksel düşünmeyi kavratmayı, onlara ilgi ve yeteneklerini artırmayı amaçlamıştır.

Grup 6: Sanat. Öğrencilerin grup 1'den grup 5'e kadar olan akademik alanların her birinden bir konu seçmeleri zorunludur. Bunun yanında öğrenciler 6. gruptan bir konu çalışabileceği gibi, 1-5 numaralı gruplardan ek bir konu da seçebilir. Bu programda uygulama ve küresel bağlamda yaratıcı çalışma alanlarının araştırılması esastır.

Aynı zamanda Sanat dersleri, öğrencilere sanatın dinamik ve değişen doğasını anlamasına, sanatın zaman içindeki çeşitliliğini, mekânlarını ve kültürlerini keşfetmesine ve kendilerini ustalık ve özgüven ile ifade etmelerine yardım etmeyi de amaçlamaktadır. Dans, müzik, film, tiyatro ve görsel sanatlar olmak üzere standart ve ileri seviyede beş adet konu bulunmaktadır.

Tüm bu derslerin yanında, UB diploma adayları, iki yıl boyunca altı dersin değerlendirme şartlarını yerine getirmekle yükümlüdürler. Bu altı derse ek olarak, UB diploma adaylarının iki yıllık diploma programı süresince UB'nin önerdiği Bilgi Kuramı derslerini almaları ve gerekli şartları yerine getirmeleri, Yaratıcılık-Bedensel Etkinlik-Toplum Hizmeti adı verilen ve onaydan geçen ders dışı aktivite programlarını tamamlamaları, tez hazırlama seçeneği sunulan bir dersten değerlendirmeye alınmak üzere tez hazırlamaları gerekmektedir (www.ibo.org).

Çekirdek program modeli üç bileşenden oluşur. Bu çalışmalara ilişkin bilgiler aşağıda açıklanmıştır.

Bitirme tezi

Bitirme tezi DP modelinin merkezinde yer alan çekirdek programın ilk bileşenidir. Öğrenciler diploma alabilmek için bu çalışmayı tamamlamalıdırlar. Bitirme tezi en az iki dersten seçecekleri bir konudan, ders kapsamındaki sınırlı bir konu üzerinde derinlemesine yapılan bir çalışma olarak tanımlanır(www.ibo.org/diploma/).

Bu çalışmanın amacı UB öğrencilerine, bağımsız araştırma yapma fırsatı tanımak, kişisel olarak bir araştırma yürütme yeteneği, fikirleri ve bilgileri mantıklı ve tutarlı bir biçimde aktarma becerisi kazandırmak ve bir tezi kurallara uygun biçimde hazırlamayı öğretmektir. Bitirme tezi, öğrencinin yorumlarına dayanır. Diploma programının son yılında tamamlanması gereken bu çalışma 4.000 kelimeyi geçmemelidir (www.ibo.org/diploma/).

Bilgi kuramı (TOK)

UB programının merkezinde yer alan disiplinler arası, 100 saatlik Bilgi Kuramı (TOK) dersi akademik alanları ve kültürel perspektifleri birleştirmek, teşvik etmek ve tutarlı bir yaklaşım geliştirmek için tasarlanmıştır. UBDP'nin temel felsefesini oluşturmaktadır. Öğrenciler diğer disiplinlerde öğrendikleri bilgileri nasıl edindiklerini, nereye vardığını ve yaşamla ilişkilendirmeyi bu derste yaparlar. Bilginin etkisi her yerde derindir, bilginin yarattığı değişim dünyanın farklı bölgelerinde farklı ölçülerde hissedilmektedir. Bilgi Kuramı ile eleştirel düşünme ve bilgi edinme hakkında teşvik edici olup, gençlere neler ile karşı karşıya kalacakları konusunda fikir edinmelerine yardım etmektedir. Dersin temel içeriğinde aşağıdaki gibi sorular üzerinde durulur (www.ibo.org/diploma/):

- Bilgi nedir?
- Nasıl artırılır?
- Sınırları nelerdir?
- Bilgi sahibi kimdir?
- Bilginin değeri nedir?
- Bilgili olmanın ya da olmamanın etkileri nelerdir?

Bilgi Kuramı faaliyetleri ve tartışmaları öğrencilerin konular hakkındaki görüşlerini keşfetmeye ve ifade etmeye yardımcı olur. Dersi alan öğrenciler fikirlerini başkalarıyla paylaşmak, dinlemek ve başkalarının ne düşündüğünü öğrenmek için teşvik edilirler. Bu süreçte, öğrenciler düşünmede, bilgi anlayışlarını zenginleştirmede derinleşmiş hale gelmektedirler. Öğrenciler diploma almaya hak kazanabilmeleri için makale yazmaları ve sözlü sunumları tamamlamaları gerekmektedir (www.ibo.org/diploma/).

Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmeti (CAS)

Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmeti ile öğrenciler UB Diploma Programı boyunca bir dizi akademik çalışma içinde yer alır.

Çalışmanın üç başlığı genellikle belirli faaliyetleri ile iç içe, aşağıdaki gibi belirlenir (www.ibo.org/diploma/):

- Yaratıcılık - Sanat ve yaratıcı düşünme gerektiren deneyimler için,
- Bedensel Etkinlik - Fiziksel zorlama, sağlıklı bir yaşam tarzı, UB Diploma Programının herhangi bir yerinde akademik çalışmaları tamamlayıcı katkı için,
- Toplum Hizmeti – Parasız ve gönüllü olarak yapılan hizmetlerle öğrenciye katkı sağlamak için.

CAS; öğrencileri yerel, ulusal ve uluslararası içeriği olan aktivitelerde takımın birer parçası olmaya teşvik eder. Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmeti ile UB diploma programının geri kalan kısmında akademik olarak baskı altında olan öğrencilerin kişisel ve kişilerarası gelişiminin yanı sıra, sosyal ve içsel gelişimleri artırılmaktadır. Bu anlamda program hem zorlayıcı hem de eğlencelidir. Program, birer birey olarak öğrencilerin kendini tanımaya başladığı kişisel keşif süreci için bir başlangıç noktasıdır (www.ibo.org/diploma/).

CAS aktivitelerin özellikleri şunlardır (www.ibo.org/diploma/):

- Önemli sonuçları olan gerçek ve amaçlı faaliyetler olmalı,
- Kişisel zorlanma ile görevler uzun süreli ve sonuca ulaşılabilir olmalı,
- Planlama, devam eden inceleme ve raporlama gibi düşünme gerektiren aktiviteler olmalı,
- Kişisel gelişim ve sonuçları değerlendirebilmeye yönelik aktiviteler olmalıdır.

UB organizasyonun büyük önem verdiği CAS programı öğrenilenlerin gerçek hayat tecrübelerine dönüştürülmesi anlamına gelmektedir. İki yıl içinde Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmeti olarak belirtilen üç alanda dengeli olarak 150 saatlik bir çalışma yapılması gereken CAS programı, tamamlanmadan UB diploması alınamaz. UB organizasyonu benzer uluslararası

organizasyonlar arasında bu tür aktivitelere verdiği önem bakımından çok farklı bir yere sahiptir (Özbilgin, 2005).

Öte yandan CAS etkinlikleri çok dikkatli bir şekilde seçilmeli ve hayat için faaliyetlerin pratik olmasını sağlayarak aşağıdaki soruların cevapları araştırılmalıdır (http://www.kocschool.k12.tr):

- Bu faaliyet benim için yeni mi?
- Bu işin üstesinden gelebilecek miyim?
- Benim ve diğer insanlar için gerçek sonuçları var mı?
- Ne öğrenmeyi ümit ediyorum?
- Bu faaliyet diğer insanlara nasıl faydalı olur?
- Faaliyet sırasında neleri yansıtabilirim?

Bu sorular dikkate alınarak seçilen faaliyetlere örnek olarak öğrenciler, gitar/yüzme dersi verme, okul gazetesinde yazı yazma, dağ yürüyüşleri organize etme, sokak çocuklarına ve köy okullarına ilişkin çalışmalar yapma, halk oyunları gösterilerine katılma, huzurevini ziyaret etme, tiyatro çalışmaları yapma ve kardeş okul çalışmaları gibi etkinliklerde bulunabilirler (Gültekin, 2006).

CAS çalışmaları ile vurgulanması gereken, öğrencilerin yaptıkları faaliyetlerin karşılığında kişisel bir kazanç sağlıyorsa, tekrar tekrar aynı işi yapmayı gerektiren çalışmalara katılıyorsa (kütüphanede kitapları yerleştirmek gibi), bir müzeyi, tiyatroyu, resim sergisini ziyaret ediyorsa ve bir spor karşılaşmasına gidiyorsa, aile içi bir görevi CAS etkinliği olarak belirtiyorsa, örneğin öğrencinin yaptığı toplum hizmetinde iletişime girmiyorsa, CAS kapsamında yapılmış etkinlik olarak sayılmaz (http://www.eyuboglu.com/tr).

UBDP'nin çekirdek müfredatını oluşturan üç çalışma olan Bitirme Tezi, Bilgi Kuramı ve Yaratıcılık - Bedensel Etkinlik - Toplum Hizmeti çalışmalarını başarıyla tamamlayan öğrenciler UB'nin felsefesini edinmektedirler. Aynı zamanda insanî değerler ile bilgi kurma arsında denge sağlayıp, UBDP'nin hedeflerine ulaşabileceklerdir.

Uluslararası Bakalorya Programında Değerlendirme

Uluslararası Bakalorya Örgütü, PYP, MYP, DP programlarına yönelik değerlendirmeler bu bölümde açıklanacaktır.

PYP-İlk Yıllar Programı

PYP'de öğrenilenleri ölçmenin temel amaçları şöyle sıralanabilir: öğrencinin dünya hakkında ne bildiği ve ne anladığı belirlemek, öğrenme ve öğretmeyi ayırt etmek ve bilgilendirmektir. UB öğrenen profili açısından öğrencinin ilerlemesini izlemek, öğretmenler, öğrenciler ve veliler için geribildirim vermek, program etkililiğini izlemek ve öğretmenlerin mesleki gelişimi ile ilgili bilgilendirmektir. Bu programda değerlendirme iki farklı türde yapılabilir (http://www.ibo.org/pyp/):

- **Süreç Değerlendirmesi:** Günlük öğrenme, öğretmene yardım etme ve bir sonraki aşamada öğrencinin bildiklerinin yanında ne öğreneceğini anlamanın birleştirilmesi olarak tanımlanabilir.
- **Sonuç Değerlendirmesi:** Öğrenme ve öğretme işleminin sonunda gerçekleşen değerlendirmedir. Öğrenciye ne öğrendiklerini gösterme fırsatı sağlar.

PYP'de bütün değerlendirmeler okuldaki öğretmenler tarafından yapılır UBO, sınavları hazırlamaz aynı zamanda yönlendirmez ancak öğrencilerden PYP'deki son yıllarında İlk Yıllar Programı Sergisi (PYP Exhibition) adında öğretmenlerinin rehberliğinde genişletilmiş, işbirlikli sorgulayan bir proje tamamlamaları beklenmektedir. Program süresince öğrencilerin özelliklerinin gelişimini izleme şansını veren proje, öğrenciler için bir fırsattır.
Aynı zamanda programın temel öğelerini sentezleme ve okulla paylaşma şansı yaratan proje öğrenci ve okulda süreç için önemli bir durumu temsil etmektedir. Okullar proje konusu seçiminde esnektir, sergide sunulacak konuyu öğrenciye araştırması için verir ve sorunu incelemiş olarak sunmasını bekler (http://www.ibo.org/pyp/assessed/index.cfm).

MYP –Orta Yıllar Programı

Her konunun kazanımlarına karşılık gelen özel değerlendirme kriterlerine göre öğretmenler sürekli bir değerlendirme planlamaktadırlar. Düzenli bir şekilde yapılan okul değerlendirmelerini raporlamanın en önemli rolü; kazanım ve ölçme kriterlerinin yapılandırılmasıdır.

Ayrıca değerlendirmenin amacı öğrenci ve aileler tarafından anlaşılması, final sınavlarına öğrencinin hazırlanması ve öğretim programının gelişimini programın temel prensiplere göre yapılmasını sağlamaktır (http://www.ibo.org/myp/assessment/).

Öğretmenler değerlendirme görevini, her konunun kazanımlarına göre öğrencilerin başarı göstermelerinden ve yapılandırmalarından sorumludurlar. Değerlendirmelerde; açık uçlu sorular, problem çözme etkinlikleri, tartışma grupları, deneyler yer almaktadır. Yapılan değerlendirmelerin hepsi ile ilgili geri bildirim verilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca nicel ve nitel değerlendirme kriterlerinin yanında grup ve bireysel değerlendirme fırsatları da öğrenme yaklaşımları arasında yer almaktadır (http://www.ibo.org/myp/assessment/).

DP-Diploma Programı

Uluslararası Bakalorya Diploma Programında öğrenciler, hem iç hem de dış değerlendirmeye tabi tutulur. İç değerlendirme; programın %25'i okul tarafından program süresince yapılan UBO'nın belirlediği ölçütlerle okul öğretmenleri tarafından her ders için notlanarak ortalamaya katılmaktadır (www.tedankara.k12.tr).

Öğrencinin dönem boyunca gösterdiği performans da değerlendirmeye alınır. Genellikle sözlü ve yazılı çalışmaların bulunduğu ürün dosyası, proje, durum incelemesi, laboratuvar çalışmaları, sözlü yorum, bireysel ya da grup çalışmaları değerlendirilir. Bu çalışmalar öğretmen tarafından değerlendirilir ve UBO tarafından kontrol edilir. UBO gerekli gördüğünde okul ve öğretmenlerden öğrencilerin çalışmalarını isteyebilir, tekrar notlayabilir ve Cardiff'deki Program Değerlendirme Merkezi'ne gönderir. Değerlendirmeler tekrar kontrol edilir ve okullar arasındaki denklik sağlanmaya çalışılır (Gültekin, 2006).

Dış değerlendirme ise; her dersin okul dışında hazırlanan ve değerlendirilen sınavları vardır. Bu sınavları UBO, okullara gönderir ve sınavların değerlendirilmesi UBO tarafından yapılarak %75'i ortalamaya katılmaktadır. Dış değerlendirmeye ayrıca Bitirme Tezi, Dünya Edebiyatı Yapıtları, İngilizce yazılı görevleri ve Bilgi Kuramı makalesi ve diploma sınavlarını da içermektedir. Diploma sınavları 12.sınıfın mayıs ayında üç hafta içinde yapılmaktadır. Diploma adayı öğrenciler, sınavın başlamasından bir hafta önce sınavların bitimine kadar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından izinli kabul edilirler. Değerlendirme, öğrencinin iki yıl içinde yaptığı çalışmaları kapsayacak şekilde, UB organizasyonu tarafından UB Koordinatörlüğü'ne kapalı zarf içinde gelir, öğrenciler ülkemizdeki tüm UBDP öğrencileri ile eş zamanlı sınava girerler. Sınavların bitiminde evraklar zarflanarak 24 saat içinde UB Organizasyonuna gönderilir. Sınavlar UB Organizasyonu tarafından belirlenmiş yetkililerce değerlendirilir (www.tedankara.k12.tr).

Değerlendirmenin büyük bir kısmını oluşturan dış değerlendirmede, objektif ve güvenilir olması sebebiyle, sınavlar bir çok dersin değerlendirme sürecinin temelini oluşturmaktadır (http://www.ibo.org/dp/assessment/);

- Makaleler,
- Yapılandırılmış problemler,
- Kısa yanıtlı sorular,
- Veriye dayalı sorular,
- Metine dayalı sorular,
- Durum çalışması,
- Çoktan seçmeli sorular (kısıtlı olarak).

Ayrıca az sayıda olmak üzere dış değerlendirmeye kuramsal bilgi makaleleri, genişletilmiş makaleler ve dünya literatürü gibi ödevler de verilmektedir. Bunlar öğretmen danışmalığında, sınav yerine verilen, öğrenciler tarafından uzun periyotlarda tamamlanan ve dış değerlendirmeye tabi olan ödevlerdir (http://www.ibo.org/dp/assessment/).

Ayrıca öğrencilerin çalışmaları Ana Dil, ikinci Yabancı Dil dersleri ve Bilgi Kuramı sözlü sunumlarını kapsar. Derslerle ilgili değerlendirmenin tüm aşamaları aynı dille yapılmalıdır. Öğrencilerin hazırladıkları tezlerde

kullandıkları dil, anadillerinden farklı olmalıdır. Bu sayede öğrenciler bazı konuları derinlemesine keşfetme ve inceleme imkanına sahip olmaktadırlar. Ayrıca UB Diploma ve Sertifika adaylarının her dönem kayıt yenilemesi gerekmektedir. Öğrencilerin diploma alabilmesi için ayrıca 1000 İsviçre Frangı tutarındaki sınav ücretini ödemeleri gerekmektedir (www.tedankara.k12.tr).

UB diploması iki yıl boyunca gerekli dersleri almış olan ve UBDP' nin tüm koşullarını yerine getirmiş olan öğrencilere verilir. Sertifika ise diploma alma amacı taşımaksızın bir ya da iki ders alan öğrencilere verilen belgedir (www.tedankara.k12.tr).

Diploma programındaki dersler yedili not üzerinden toplanır. Öğrencinin UB diploması alması için en az 24 alması gerekmektedir. En yüksek diploma notu ise 45'tir. Diploma alabilmek için öğrencilerin tamamlaması gereken kriterler iki grupta yapılmaktadır; toplam diploma puanı 24 ve 27 ise altı dersten hiç bir almayacak, alınan İleri düzey derslerinden en az 12 puan toplanması ve alınan standart düzey derslerinden en az 9 puan toplanması gerekmektedir. Bunun yanında CAS'in tamamlanması ve TOK ve Bitirme Tezinden A'dan E'ye kadar alınan notların sadece bir tanesinden en az D alması gereklidir. Toplam diploma puanı 28 ve üzerinde ise alınan İleri düzey derslerinden en az 11 puan toplanması ve alınan standart düzey derslerinden en az 8 puan toplaması gerekmektedir. Ayrıca CAS'in tamamlanması ve TOK ve Bitirme Tezinden A'dan E'ye kadar alınan notlardan en fazla birinden E alması gerekmektedir. Tüm bunların yanında DP öğrencilerinin çalışmalarını sürdürürken akademik dürüstlük ilkelerine aykırı davranmamaları çok önemli bir noktadır (http://www.tedankara.k12.tr/public/lise/UB/diploma.php).

PYP, MYP ve DP'de yer alan değerlendirme kriterleri dikkate alındığında her programın değerlendirmesinin kendi içerisinde titizlikle yapıldığı belirtilmelidir. DP düzeyinde yapılan değerlendirmeler ise uluslararası standartlara göre yürütüldüğü ve UBO tarafından denetlendiği için daha detaylı bir sınav ile sonlandırılmaktadır. Bunun yanında öğrenciler iç ve dış değerlendirmeye tabi tutulmaktadırlar. Gerekli çalışmaları tamamlayan ve yeterli puanı toplayan öğrenciler uluslararası geçerliliği olan diplomaya hak kazanmaktadırlar. Tüm bu koşulları eş zamanlı bir şekilde ulusal lise programıyla ve üniversite sınavlarına hazırlanarak yürütmek öğrenciler için ciddi bir zaman sıkıntısı yaratmaktadır.

Uluslararası Bakaloryaya Katılım İçin Gerekli Şartlar

Okullar, UB programına katılmak için gerekli fiziki donanımı yerine getirmekle yükümlüdürler. Okul laboratuarları UB programına uygun olarak zenginleştirilmeli, öğrenciler ve öğretmenler için araştırma kütüphanesi oluşturulmalı, öğretmenler için UB programı için bilgilendirici seminerler düzenlenerek öğretmenler hazırlanmalıdır (www.tedankara.k12.tr).

Öğrenme motivasyonu yüksek olan, kendi kendine düşünmek ve araştırmaktan korkmayan, öğretmenlerini fikir ve bilgi kaynağı olarak değil bir rehber olarak gören, sadece not almak için değil kendini geliştirmek için çalışan herkes bu programa katılabilir (http://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-kurul-kararlari/icerik/152/256).

Her okul ve öğrenci adayı bu programa katılmak için standart olan resmi bir onay almak için zorlayıcı bir süreçten geçmek durumundadırlar. Öncelikle programa katılmak isteyen öğrencilerin, yaş aralığına ve düzeyine uygun olarak PYP, MYP ya da DP adı verilen programlardan birine yönlendirilirler (Pound, 2006).

Diploma Programına katılmak isteyen aday öğrencilerin aşağıda belirtilen şartları yerine getirmiş olmalıdır (www.tedankara.k12.tr):

UBDP hazırlık programı öğrencisi olabilmek için öğrencilerin 7. ve 8. sınıf I. ve II. Dönem Matematik, Fen Bilgisi, İngilizce ve Türkçe derslerinin her birinden 2 ve üzeri alarak başarılı olması ve bu dersler için yıl sonu karne notlarının 3.00 ve üzerinde olması gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin İngilizce ve Türkçe yeterlilik sınavlarından 70 alması gerekmektedir. Tüm bu koşulları sağlayarak programa katılmak isteyen öğrencilerin listeleri ve veli dilekçeleri Ortaokulu Müdürlüğü tarafından incelenir. Öğrencinin 8.sınıfı tamamlandığı yarıyılın sonunda Lise Müdürlüğü'ne bildirilir. Daha sonra İngilizce ve Türkçe yeterlilik sınavında başarılı olan öğrenciler UBDP Hazırlık programına yerleştirilir. Ayrıca bu programı tercih etmeyip daha sonraki yıllarda UBDP katılmaları mümkün değildir ancak 9., 10. ve 11. sınıf yıl sonlarında, isteyen öğrenciler programdan ayrılabilir (http://www.tedankara.k12.tr/public/lise/UB/ogrsecim.php).

UBDP Hazırlık programı 9. ve 10.sınıflarda uygulanır. 9.sınıflarda İngilizce programı dışında tüm programlar DP'ye kayıtlı olmayan öğrenciler

için de aynıdır. UBDP öğrencilerinin10. sınıfa devam edebilmesi için başarısız dersinin olmaması, İngilizce yıl sonu notunun en 60,00 olması ve tüm derslerin yıl sonu puanlarının en az 50,00 olması gerekmektedir. 11. sınıfa devam edebilmesi için 10. sınıftaki derslerin yıl sonu puanlarının en az 50,00 olması ileri düzey olarak seçeceği derslerin yılsonu puanlarının en az 60,00 olması koşulu gereklidir. Ayrıca Türkçe A dersini ileri düzey almak isteyen öğrencilerin Dil Anlatım ve Türk Edebiyatı derslerinin yılsonu puanının en az 60,00 olması beklenmektedir. Tüm bu beklentiler 2013-2014 öğretim yılı sonunda uygulanacaktır (http://www.tedankara.k12.tr/public/lise/UB/hazirlikProg.php)

Yukarıda belirtilen kriterlerin yanında davranış kriterleri için ise programı seçen öğrencilerin 9. sınıf çalışmaları sırasında okuldan uzaklaştırmayı gerektiren disiplin cezası almamış olması gerekmektedir (www.tedankara.k12.tr).

UBDP'ye katılım için şartlar genellikle programın yürüttüğü okullar tarafından belirlenmektedir. Değerlendirme kriterlerinin titizlikle yapılması ve programda her öğrencinin baş edemeyeceği kadar iş yükünün olması sebebiyle öğrencilerin programa katılım için istekli olmaları gerekmektedir. Gün geçtikçe eğitim yöneticileri ve öğretmenler UBDP'de yer alan dersleri ve gerekliliklerin uygulama hususunu dikkate alarak okullarında programın uygulanmasını gündeme getirmektedirler. Böylelikle ülkemizde ve dünyada UB okullarının sayısı hızla artmaktadır.

Türkiye’de UB Okulları

Türkiye’de UB programı ilk olarak 1994 yılında Özel Koç Lisesi’nde uygulanmaya başlanmıştır (www.kocschool.k12.tr). Zamanla Diploma Programı ağırlıklı olmak üzere birçok özel okulda uygulamaya konulmuştur.

Türkiye'de uluslararası geçerliliği bulunan Bakalorya diplomasını veren ilk ve tek devlet okulu, Prof. Dr. Mümtaz Turhan Sosyal Bilimler Lisesi’ dir. Bu lise de 2005 yılında UBO’ya başvurmuş ve 2007 yılında onay alarak Türkiye’de UBDP’yi uygulayan ilk devlet okulu olmuştur (http://www.isbl.k12.tr).

Türkiye’de Uluslararası Bakalorya okulların PYP, MYP ve DP programını uygulayan okulların adları Çizelge 4’te gösterilmektedir (http://www.ibo.org/school).

Çizelge 4. Türkiye'de Uluslararası Bakalorya Programını Uygulayan Okullar

Türkiye'de Uluslararası Bakalorya Programını Uygulayan Okulları		
PYP	**MYP**	**DP**
• Adapazarı Enka Private School • Arel Okulları • Bilkent Laboratuar & Uluslararası Okulları • Bilkent Özel İlkokulu • Çakır İlköğretim Okulu • Enka Okulları • Eyüboğlu Okulları • Eyüboğlu Ataşehir İlkokulu • Irmak okulları • İstanbul International Community School • İstek Barış okulları • İstek Kemal Atatürk Okulları • İstanbul MEF Uluslar arası Okulları • Özel İstanbul Arel Eğitim Kurumları • Taş Özel Okulları • Yüce Okulları	• Darüşşafaka Okulları • Eyüboğlu Okulları • İstanbul Beykent Okulları • İstanbul International Community School • Kültür 2000 Koleji • Özel İstanbul Arel Eğitim Kurumları • Özel Edirne Beykent İlköğretim Okulu ve Lisesi	• Ahmet Ulusoy Lisesi • Aka Okulları • British International School • Doğa Koleji Eğitim Kurumları • Enka Okulları • Eyüboğlu Lisesi • Gazi Üniversitesi Özel Vakfı Lisesi • Girne İngiliz Okulu Kıbrıs • İstanbul International Community School • İstanbul Prof. Dr. Mümtaz Turhan Sosyal Bilimler Lisesi • İTÜ Geliştirme Vakfı Özel Ekrem Elginkan Lisesi • Koç Lisesi • Kültür Lisesi • Kültür 2000 Koleji • Marmara Okulları • MEF Okulları • Özel Bilkent Erzurum Laboratuar Lisesi • Özel Bilkent Laboratuar ve Uluslararası Okulları • Özel Bilkent Lisesi • Özel Kasımoğlu Coşkun Lisesi • Özel Kılıçaslan Liseleri • Özel İzmir Amerikan Koleji • Privatschule Der Deutschen Botschaft Ankara • Tarsus Amerikan Okulları • TED Ankara Koleji Vakfı Lisesi • TED Bursa Koleji • TEV İnanç Türkeş Okulları • Terakki Vakfı Okulları Özel Şişli Terakki Lisesi • Tarsus Amerikan Lisesi • Yüzyıl Işıl Lisesi • Yüce Okulları Özel Lisesi

http://www.ibo.org/school/search/index. adresinden 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

Çizelge 4 incelendiğinde 16 okul İlk Yıllar Programı, 7 okul Orta Yıllar Programını ve 31 okul Diploma Programını uygulamaktadır. Toplamda Türkiye'de 43 okul Uluslararası Bakalorya programını uygulamaktadır. Çizelge 4'te görüldüğü gibi DP'yi uygulayan okul sayısı diğer programlara göre daha fazladır. Bu durum DP'nin iki yıl uygulanması ile ilgili olabilir.

Son yıllarda okulların akademik programlarında mükemmeliyete ulaşma hedeflerinin yükselmesiyle birlikte UB programlarına ilgi de artmıştır. Ancak üniversite girişi için UB Diplomasının YÖK tarafından tanınırlığı henüz yoktur.

Uluslararası Bakalorya Diploması ve Sağladığı Avantajlar

UB programından mezun olan öğrenciler bazı önceliklere sahiptirler (http://ttkb.meb.gov.tr):

- Avrupa üniversitelerine doğrudan kayıt,
- Amerikan üniversitelerine kayıt ve burs kazanmada yüksek kabul görme,
- Amerikan üniversitelerine, UB notlarına bağlı olarak, bazı derslerden muaf olma, ders seçiminde serbest olma ve bir yıl önce mezun olabilme

UB Diploması ek bir program olarak verilmesine rağmen ülkemizde lise diplomasına eş değer tutulmamakta ve üniversitelere giriş için öğrencilerin ÖSS'den aldıkları puanlar dikkate alınmaktadır. Ancak Türkiye'deki bazı özel üniversiteler (Sabancı Üniversitesi, Doğuş Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Koç Üniversitesi, Başkent Üniversitesi) UB Diploma notu başarısına göre farklı oranlarda burs vermektedirler. Ayrıca Bilkent Üniversitesi, UB Diplomasına sahip olan öğrencilere ÖSS baraj puanına sahiplerse eğer doğrudan üniversiteye kabul etmekte ve istediği bölümü okuma hakkını tanımaktadır (www. ibo.org; Akt. Özbilgin, 2005).

UB Diploma Programı mezunlarına ayrıcalık ve burs olanakları sunan Türkiye Üniversiteleri; Başkent Üniversitesi, Beykent Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Doğuş Üniversitesi, Işık Üniversitesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Kadir Has Üniversitesi, Koç Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Özyeğin Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi olarak sıralanabilir (www.tedankara.k12.tr).

UB sadece öğrencilere değil, okul ve öğretmenler için de bir çok avantaj sağlamaktadır (http://ttkb.meb.gov.tr):

- Türk öğretmenlerin UB'nin düzenlediği ve birçok değişik ülkede yüzlerce katılımcıyla gerçekleştirilen konferans ve seminerlere katılarak akademik yönden gelişimlerini sağlamak,
- Öğrenci ve öğretmenlerin dünyanın diğer ülkelerinde her alanda yer alan değişiklik ve gelişmelerden haberdar olmalarını sağlamak,
- Diğer ülkelerdeki öğretmenlerle bilgi ve tecrübe alışverişinde bulunulmasına imkân sağlamak,
- Konferans ve seminerlerde Türk eğitim anlayışını yansıtan konuşmalar yapmalarına fırsat teminiyle, öğretmenlerin yalnız katılımcı olarak değil, konuşmacı olarak da dünyaya akademik yönden açılabilmelerini sağlamak,
- UB sınav ve değerlendirme merkezinde yapılan çalışmalara katılmak suretiyle, öğretmenlerin, kendi alanlarında program geliştirme, ölçme ve değerlendirme çalışmalarına katılarak bu konuları başka platformlarda izlemelerini sağlamak.

Uluslararası Bakalorya Programına Yönelik Tartışmalar

1993–1999 yıllarında Avrupa'da bulunan üniversitelerin öğretmenleriyle ve okutmanlarının UB öğrencilerine yönelik görüşleri alınarak yapılan araştırmada elde edilen sonuçlara göre, UB öğrencileri (Pound, 2006);

- kendine güvenen ve bağımsız,
- başka görüşlere ve başkalarına saygılı,
- mücadeleye açık ve risk almayı seven,
- eleştirel düşünen ve okuyan,
- bölgesel ve küresel olaylara aktif katılımda bulunan bireylerdir.

Yine başka bir araştırmada UB okullarından mezun olan öğrencilerin görüşlerine göre; UB programında alınan derslerin öğrencileri hayata hazırladığı, programın iş yükünün fazla olduğu, derslerde harcanan vaktin öğrencileri yetişkin olmaya hazırlayan zaman olarak gördükleri ancak üniversiteye girdiklerinde beklediklerini bulamadıkları (diğer öğrencilerin derslere olan ilgisi ve derslerin içeriğinin odaklayıcı olamaması) dile getirilen eleştiriler arasında yer almaktadır (Pound, 2006).

Türkiye'de ise; UB programına yönelik olarak özellikle üniversiteye giriş şartları konusunda sorunlar yaşanmakta ve program eleştirilere maruz kalmaktadır. UB sınavlarının amacı, öğrencinin eğitim-öğretim yılı içerisinde gösterdiği performansı ölçmektir. Bu amaç çerçevesinde UB Diploma Programı sonunda öğrencilerin almaya hak kazandıkları diplomalar da öğrencinin iki yıl boyunca gösterdiği performansı yansıtan bir belgedir. UB sınavı bir öğrencinin, seçmiş olduğu altı disiplinde üniversitenin ilk yılı seviyesine denk düşecek biçimde, bilgiyi uygulama, analiz etme ve sentezleme becerilerini ölçmeyi hedefler. Bunu da değişik biçimlerde sorular ve ödevler aracılığıyla ölçerek gerçekleştirir (Gültekin, 2006).

ÖSS ise, öğrencinin ortaöğretim performansını değil, yükseköğrenime uygun olup olmadığını ölçmeyi hedefleyen, öğrencileri çoktan seçmeli sorularla değerlendiren bir yerleştirme aracı olarak işlev görmektedir (Gültekin, 2006).

UB değerlendirmeleri belli bir takım performans kıstaslarına göre yapılmaktayken, üniversite giriş sınavındaki değerlendirme, öğrencinin kendi performansının yanı sıra okuldaki başarısını ve hatta diğer

arkadaşlarının sınav performanslarını da belirleyici faktörler olarak ele alınmaktadır (Gültekin, 2006).

Gültekin (2006)' in çalışmasında belirtildiği üzere Türkiye'de bazı özel üniversitelerin dışında UB diplomasını tanıyan kamu üniversiteleri bulunmamaktadır. Bu yüzden özellikle UB Diploma Programındaki öğrenciler iki müfredatı da başarıyla tamamlamak ve devlet üniversitelerinde okumak için ÖSS'ye de hazırlanmak durumundadırlar.

Diploma programındaki öğrencilerin iki öğretim programına da dahil oldukları için tamamlamaları gereken şartlar bulunmaktadır. İki öğretim programı arasında çakışan önemli noktalar olabilir. Kısacası öğrencilerin kısa sürede çok fazla sayıda çok iyi bir şekilde tamamlaması gereken çalışmaları vardır. Sonuç olarak öğrenciler diploma programı süresince yorgun ve stresli bir süreç geçirirler. Ödülleri ise bir UB diploması, burslar, uluslararası tanınmış bir program ve üniversite eğitimine kabul ve hazırlık gibi uzak ve belki ulaşılmaz görülebilir ödüllerdir (Taylor ve Porath, 2006).

Taylor ve Porath'ın çalışmasının (2006) sonuçları gösteriyor ki diploma programından mezun öğrencilerin iş yükü ile ilgili görüşleri karmaşıktır. Araştırmada geriye dönüp bakıldığında çoğu mezunun iş yükünün çok fazla veya durumlarına zararlı olmadığını hissettiklerini, hatta UBDP'nin şartlarını tamamlama süreçlerinde üzüldüklerini belirtmişlerdir. Tüm bunlara rağmen UB final sınavları geldiğinde çok iyi hazırlandıklarını hissettiklerini eklemişlerdir. Yaşadıkları strese rağmen öğretim programı sayesinde eleştirel düşünce, çalışma, zaman yönetim becerileri kazandıklarını da belirtmektedirler. Aynı araştırmada üniversite eğitimine UBDP'den mezun olmayanlara göre birçok açıdan çok iyi hazırlandıklarını söylemektedirler. Ayrıca kariyerlerindeki amaçlara ulaşmaları açısından başardıkları bir program olarak görmektedirler. Sonuç olarak görüşleri, UBDP'nin öğrenilen derslere, zamana ve çabaya önem veren bir program olduğudur.

Bunun yanı sıra UB programı ile ulusal program arasındaki farklılıklar hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin sıkıntılar yaşamasına neden olmaktadır. Çünkü UB programına ayak uydurmanın zor olması, programın yedi yılda bir yenilenmesi ve bu programı başarıyla

uygulayamayanların elenmesi gibi durumlar hem öğretmenler hem de öğrenciler üzerinde bir baskı oluşturmaktadır (TED UB Koordinatörü; Mustafa Üstünışık).

Uluslararası Bakalorya programına yönelik eleştirilerin çoğu ülkemizde UBDP'nin uygulanış şeklinden kaynaklanmaktadır. DP'yi tamamlaması gereken öğrenciler aynı zamanda ulusal programı da tamamlaması gerektiği için olumsuzluklar yaşamaktadırlar. Bu durum öğrencilerin program süresince stresli bir süreçten geçmelerine sebep olmaktadır. Ayrıca ulusal program ve diploma programının öğretim programıyla örtüşmemesi, öğrencilerin iş yükünü daha da artırmaktadır.

Tüm bunların yanında ulusal programdaki değerlendirme kriterleri ve sınavlar, diploma programındaki değerlendirme kriterleri ve sınavlarla da çok farklılık göstermektedir. Ulusal programın öğretim programından yapılacak olan üniversite giriş sınavı konuları ve soru şekilleri de diploma programıyla örtüşmediği gibi sınavlardaki soru şekilleri bakımından zıt kutuplarda oldukları söylenebilir. Özellikle çoktan seçmeli soruların bulunduğu ve ezbere dayalı bir sınav sistemi olan üniversite giriş sınavlarına DP öğrencileri, yeterince hazırlanamadıklarını düşündükleri için stres yaşamaktadır.

UB diplomaları ile üniversitede herhangi bir programa yerleştirilmedikleri için öğrencilerden bazıları programı yarıda bırakmaktadırlar. Ancak zorlu olan süreci tamamlayan öğrencilerin üniversitedeki akademik yaşama daha iyi uyum sağladıkları söylenebilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Ankara'da bir özel okulda UBDP'den mezun öğrencilerin görüşlerini tespit etmek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde tanımlanır. Onlar, herhangi bir şekilde değiştirilemez. Bilinmek istenen her zaman vardır ve önemli olan onu yerinde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2012).

Öğrencilerin programda yaşadıkları sorunlar, kazandıkları deneyimler, programı tercih etme sebepleri, programın onların gelecek planlarına etkisi, programın içeriği ile ilgili görüşleri kendi anlattıklarından yola çıkılarak nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Ankara'da özel bir lisede uygulanan UBDP'den, 2002-2012 yılları arasında mezun olmuş, 25 üniversite öğrencisi veya üniversite mezunu oluşturmaktadır. Çalışma grubunda bulunan kişiler kartopu örneklemi ile zincirleme bir biçimde, görüşülen kişilerin diğer kişileri yönlendirmesi şeklinde oluşturulmuştur.

Nitel araştırmada örneklem seçilirken kullanılan türlerden birisi kartopu örneklemidir. Çalışma yürütülürken katılımcılar ihtiyaca yönelik olarak ortaya çıkar. Görüşme sırasında, katılımcıların tavsiyesiyle araştırma konusu ile ilgili bilgi sahibi olanlar ile görüşmeler yapılabilir (Frankel ve Wallen, 2009, 446).

Nitel araştırmacıların kullandığı yöntemlerden birisi görüşme tekniğidir. Görüşme tekniği ile seçilmiş bireylerden veri toplamak amaçlanır. Araştırmacı için görüşme (uygun soruların dikkatle sorulması) çok önemli bir yoldur çünkü araştırmacı, görüşmede katılımcıların titizliğini kontrol etme ve onların sorulara karşı izlenimlerini gözlemleme şansı bulur. Görüşmenin amacı, insanların düşüncelerinin ne olduğunu ve olaylarla ilgili nasıl hissettiklerini anlayabilmektir (Frankel ve Wallen, 2009, 446).

Görüşmede birçok kişi düşündüklerini açıklarken yazılı anlatım yerine sözlü anlatımı tercih eder çünkü görüşmede ek açıklamalarla yanlış anlaşılma olasılığı ortadan kalkar böylece rahat bir görüşme olabilir ve görüşme daha kısa sürede tamamlanabilir. Bunun yanında görüşmede, araştırmacı karanlık noktaları aydınlatma imkânına da sahiptir. Katılımcının ses tonu, samimiyeti ve tavrı önemli ipuçları niteliğindedir (Karasar, 2012, 165).

Nitel araştırmalarda örneklem seçimi, araştırılan problemin özelliği ve araştırmacının sahip olduğu kaynaklarla ilgili bir durumdur. Bir başka deyişle bazen tek bir birey bile örneklem olabilir. Dolayısıyla genellikle örneklemin geniş olması mümkün değildir. Kaynakların sınırlılığı, kullanılan bilgi toplama ve analiz yöntemleri sebebiyle çok sayıda bireyi çalışmaya dahil etmek söz konusu olamaz. Bu sebeple nitel araştırmalarda her araştırmaya uyabilecek örneklem belirlemek uygun olamaz (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 87). Buna göre çalışma grubu UBDP mezunu 16 üniversite öğrencisi ve 9 üniversite mezunu olmak üzere toplam 25 kişiden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının araştırma sırasındaki dağılımlarına ilişkin bilgiler Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5. Çalışmaya Katılan UBDP Mezunlarının Dağılımı

Katılımcı Türü	**n**	**%**
Üniversite Öğrencisi	16	64
Üniversite mezunu	9	36
Toplam	25	100

Çizelge 5 incelendiğinde araştırmanın çalışma grubunu 16 üniversite öğrencisi, 9 üniversite mezununun oluşturduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının, mezuniyet yıllarına ilişkin bilgiler Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6. Araştırmaya katılan UBDP Mezunlarının Mezuniyet Yıllarına Göre Dağılımı

Mezuniyet Yılı	**2002**		**2003**		**2005**		**2006**		**2011**		**2012**	
Katılımcı Türü	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
UBDP Mezunu	2	8	2	8	3	12	1	4	10	40	7	28

Çizelge 6 incelendiğinde araştırmaya iki 2002, iki 2003, üç 2005, bir 2006, on 2011, yedi 2012 UBDP mezununun katıldığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan mezun öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin dağılım Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7. UBDP Mezunlarının Cinsiyetleri

Kişisel Faktörler	**UBDP Mezunları**	
	n	**%**
Kadın	18	72
Erkek	7	28
Toplam	25	100

Çizelge 7'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan UBDP mezunlarının cinsiyet değişkeni dağılımına bakıldığında 18 kadın (%72),

7 erkek (%28) toplamda ise 25 (%100) kişi (mezun) olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan mezun öğrencilerin üniversite eğitiminde aldıkları UB bursuna ilişkin dağılım Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8. UBDP Mezunlarının Üniversite Eğitiminde UB Bursu Alanların Dağılımı

Kişisel Faktörler	**Üniversite'de Yurt Dışı UB Bursu Alanlar**	
	n	**%**
Kadın	1	5,5
Erkek	1	14,3
Toplam	2	8

Çizelge 8'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan UBDP mezunlarından üniversite eğitiminde UB bursu alanların dağılımına göre 1 kadın (%5,5), 1 erkek (% 14,3) toplamda ise 2 (%8), olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının öğrencisi olduğu üniversite ve bitirdiği bölümlere ilişkin bilgiler Çizelge 9'da verilmiştir.

Çizelge 9. UBDP Mezunlarının Öğrencisi Olduğu Üniversite ve Bitirdiği Bölüm

Mezunların Öğrencisi Olduğu / Bitirdiği Üniversite	**Mezunların Öğrencisi Olduğu / Bitirdiği Bölüm**	**n**
Bilkent	Amerikan Kültür ve Edebiyatı	1
	Bilgisayar Mühendisliği	2
	Elektrik Elektronik Mühendisliği	3
	Endüstri Mühendisliği	1
	Hukuk	3
	İktisat	2
	İşletme	1
	Moleküler Biyoloji ve Genetik	1
Başkent	Makine Mühendisliği	1
	Tıp	1
	Biyomedikal Mühendisliği	1
Çankaya	Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği	1
Gazi	Tıp (İngilizce)	1
	Mimarlık	1
Hacettepe	Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	1
Montreal McGill	Elektrik Mühendisliği	1
Orta Doğu Teknik	Moleküler Biyoloji ve Genetik	1
	Fizik	1
TED	Mimarlık	1
Toplam		25

Çizelge 9'da görüldüğü gibi araştırmaya katılan UBDP mezunlarının 14'ü Bilkent Üniversitesi, 3'ü Başkent Üniversitesi, 1'i Çankaya Üniversitesi, 2'si Gazi Üniversitesi, 12'si Hacettepe Üniversitesi, 1'i McGill Üniversitesi, 2'si Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1'i TED Üniversitesinin farklı bölümlerinde eğitim görmüş ya da bu okullardan mezun olmuştur.

Verilerin Toplanması

Nitel araştırmanın temel veri toplama araçlarından biri olan görüşme tekniği, insanların gerçeğe ilişkin algılarına, anlamlarına, tanımlamalarına ve gerçeği inşa edişlerine vakıf olmanın iyi bir yoludur (Punch, 2005).

Görüşme, nitel araştırmada en sık kullanılan araştırma tekniklerinden biridir. Araştırmada, mezunların sürece aktif katılımını sağlamak, görüşmeye esneklik kazandırmak ve derinlemesine bilgiler almak amacıyla "açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu" kullanılarak derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Böylece DP'nin daha derin değerlendirilmesi, kavranılması ve ayrıntılarıyla incelenmesi mümkün hâle gelmiştir. Ayrıca konunun özüne inilmesi sağlanmıştır. Çalışma grubuna sorulan açık uçlu sorularda mezunların DP ile ilgili görüşlerine ilişkin tüm sorunların kapsandığından emin olunabilir olması ve görüşme süresinin en etkin şekilde kullanılabilir olması sağlanmıştır. Sorulan sorular mezunların tümüne aynı düzende sorulmuştur (Kümbetoğlu, 2008, 75-76).

Araştırmanın kuramsal çerçevesi konu ile ilgili alan yazından yararlanarak oluşturulmuş, kavramsal çerçeve tamamlandıktan sonra da görüşme formlarının oluşturulması sağlanmıştır. Veri toplama aracı, konu ile ilgili araştırmalar incelendikten sonra dört bölüm şeklinde düzenlenmiştir.

Görüşme formunda yer alan sorular, kolay anlaşılır, açık uçlu ve yönlendirmekten kaçınılarak alternatif soruların dikkate alınmasıyla hazırlanmıştır. Ayrıca sorular akılcı bir düzen çerçevesinde sıralanmıştır.

Görüşme formu hazırlanırken soruların sıralanışı dikkat edilmesi gereken noktalardandır. Dolayısıyla sorular uygun sıraya göre hazırlanmalıdır ki katılımcının ekonomik düşünme sürecinde olması sağlanabilsin. Görüşme formunun iyi hazırlanması, anlaşılır ve nitelikli olmasına bağlıdır (Karasar, 2012, 169).

Yapılan çalışmanın geçerli olma derecesi, ne ölçülmek isteniyorsa net bir şekilde ölçülebiliyor olmasıdır. Dolayısıyla görüşme formunda yer alan ifadeler nitelikli olmalıdır (Karasar, 2012, 151). Bu amaçla görüşme

formunun taslağı, içerik-kapsam geçerliliği için danışman ve eğitim yönetimi alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuştur. *Dokuz uzmanın görüşleri ve önerileri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca UB konusunda uzman bir ölçme değerlendirme uzmanı, bir UB öğretmeni ve özel bir okulda UB koordinatörü tarafından taslak form incelenmiş ve onların görüşleri ve önerileri doğrultusunda herhangi soru ya da ifade çıkarılmamıştır.

Tüm bu çalışmaların sonucunda görüşme formunun birinci bölümünde katılımcı ile ilgili “kişisel bilgiler” , ikinci bölümünde “UBDP tercih sebebi”’ne ilişkin sorular, üçüncü bölümde “UBDP süreci”’ ile ilgili sorular ve son bölümde ise “UBDP’den mezuniyet sonrası” ile ilgili sorular yer almıştır.

Veri toplama aracının ön uygulaması bir UBDP mezunu ile yapılmış ve bir görüşmenin yaklaşık 30 - 40 dakika arasında olacağı belirlenmiştir. Daha sonra araştırmacı tarafından, veri toplama aracı tekrar gözden geçirilerek görüşme formuna son şekli verilmiştir (Görüşme Formu, Ek, 1).

Araştırmaya katılan katılımcıların uygun gördüğü zaman ve mekanda görüşmeler birebir gerçekleştirilmiş ve veriler toplanmıştır. Katılımcılarla ayrı yer ve zamanlarda görüşülerek görüşme süreci tamamlanmıştır. Görüşmelere başlamadan katılımcılara yapılan araştırma ile ilgili kısa bir bilgi verilmiştir. Araştırmanın sadece amacına yönelik kullanılacağı, cevaplardaki samimiyetin araştırma için önemli olduğu, cevapların gizli tutulacağı ve araştırmada isimlerin yer almayacağı ifade edilmiştir. Katılımcıların görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplar 30-45 dakika arasında değişmiştir.

Yapılan görüşmeler, katılımcının izin verdiği durumlarda, dijital ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Ayrıca araştırmacı tarafından katılımcının mimikleri ve sözlü olmayan davranışları gerekli durumlarda not edilmiştir. Katılımcıların cevapları hiçbir şekilde değiştirilmeden elektronik ortama kaydedilmiştir. [1]

---

[1] *Prof.Dr. Ali BALCI, Prof. Dr. Yasemin KEPENEKÇİ, Doç. Dr. Şakir ÇINKIR, Yrd. Doç. Dr. Nihan DEMİRKASIMOĞLU, Araş. Gör. Özge ERDEMLİ, Araş. Gör. Tuğba Güner, Araş. Gör.Yağmur KOÇ, Araş. Gör. Nuriye KARABULUT, Araş. Gör. Saadet KURU.

Verilerin Analizi

Mezunların açık uçlu soruya verdikleri cevaplar içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir(Şimşek ve Yıldırım, 2008). Araştırmanın amacına göre belirlenen ana temalar düzenlenerek anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde araştırmanın problemine uygun bir şekilde yapılandırılmıştır. Araştırmanın analizinde Nvivo10 programından faydalanılmıştır.

Katılımcıların görüşme formunda yer alan sorular ile ilgili olarak verdikleri cevaplar dört aşamada analiz edilmiştir. Bu analizler, verilerin kodlanması, kategorilerin oluşturulması, verilerin kodlara, kategorilere göre düzenlenmesinin sağlanması ve geçerlik ve güvenirliğin test edilmesi olarak dört aşamada tamamlanmıştır.

Verilerin Kodlanması

Katılımcılardan toplanan veriler, her biri tek dosya olacak şekilde düzenlenerek NVivo paket programına aktarılmıştır. NVivo paket programına aktarılan veriler tek tek incelenerek uygun yanıtlar, uygun kategorilere kodlanmıştır. Her bir katılımcıya sıra numarası ile “K” şeklinde gösterilmek üzere bir kod numarası verilmiştir. Kodlama işlemi, paket programa mezunlar tarafından cevaplanan her bir soru için cevaplar ayrı ayrı kontrol edilerek ve veri setleri defalarca okunarak işlenmiştir. Veriler arasından saptanan anlamlı bölüm kodlanırken o bölümdeki anlamı en iyi şekilde yansıtabilecek kavram bulunmaya çalışılmıştır. Kodlamada kullanılması tercih edilen kavramlar, verilerin niteliğinde hareketle elde edilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler araştırmacı tarafından okunarak araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olanları belirlenmeye çalışılmıştır.

Kategorilerin Oluşturulması

İçerik analizinde kategorilerin bulunması önemli bir basamaktır çünkü bir içerik analizinde kullanılan kategorilerin uygunluğu oranında araştırma geçerli kabul edilir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Kategorilerin

bulunmasında araştırmacı elde ettiği bilgileri inceleyerek bu bilgileri anlamlı bütünlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne ifade ettiğini bulmaya çalışır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Kategoriler belirlendiğinde araştırmanın amaçları geliştirilmiş olacaktır. Dolayısıyla belirlenen kategoriler birbirinden bağımsız olmalıdır. Kategoriler kuramlardan elde edilmeyip araştırılan dokümanın incelenmesiyle, içerdiği ortak noktaların saptanmasıyla geliştirilirler (Balcı, 2005, 185).

UB programına ilişkin öğrenci görüşlerinden tema ve kategoriler oluşturulurken; UB programını tercih sebepleri, UB programı eğitim süreci, UB programı mezuniyet sonrası ve mezunların UBDP'yi geliştirmek için sunulan önerileri şeklinde dört boyutta ele alınmıştır.

Her bir boyut için oluşturulan tema ve kategoriler ayrı ayrı çizelgelere dökülmüştür. Çizelge 10'da katılımcıların UBDP'yi tercih sebepleri ile ilgili oluşturulan tema ve kategoriler gösterilmektedir.

Çizelge 10. Katılımcıların UBDP'yi Tercih Sebepleri İçin Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	
Tercih etmede kimin etkisi	Ailem	
	Öğretmenlerim	
	Okulun tanıtımı	
	Kendim	
	Arkadaşlarım	
Tercih sebepleri	Kaliteli eğitim	
	Yurt dışı eğitim olanakları	
	Çift diploma	
	Kişisel gelişim	
	Farkında olmadan seçtim	
	Yabancı dili kullanma becerisi	
	Yurt içi burs imkânı	
	Farklı bakış açısı kazandırması	
Karşılanan beklentiler	Üst düzey beceriler	Eleştirel düşünme
		Araştırma yapma becerileri
		İleri düşünme becerileri
		Kendini ifade becerisi
		Öğrenmeyi öğrenme
	Akademik yazma becerileri	
	Bilimsel bakış	
	Deney yapma becerileri	
	Akademik özgüven	
	İkinci yabancı dil	
	Akademik bir katkı sağlamadı	
	Zamanı etkili kullanma	
Karşılanmayan beklentiler	Gerçekleşmeyen beklentim yok	
	Kısıtlı ders seçimi	
	ÖSS'ye hazırlanamama	
	Ders içerikleri	
	Burs olanağı	
	Etkili yönlendirme	
	İkinci yabancı dil	
	İşlevi olmayan diploma	
	Kalabalık sınıflar	
UB programını yakınlarına önerme nedenleri	Bireysel katkı	
	Geniş bakış açısı	
	Sorgulama yeteneği	
	Yurtdışı eğitim imkanı	
	Akademik başarı	
	Bilimsel yöntemleri kullanma	
	Kaliteli eğitim	
	Yakın arkadaşlıklar edinme	
	Yurt içi burs imkânı	
	Bilinçlenme ve sorumluluk alma	
	Eğlenerek öğrenme	
	İkinci yabancı dil imkânı	
	İyi eğitmenler	
	Üniversitede bölüm değişikliği	
	Zaman yönetimi sağlaması	
UB programını yakınlarına önermeme nedenleri	Üniversite sınavına hazırlanamama	
	Disiplin gerektirmesi	
	Türkiye'de eğitime devam etme	
	Eleştirel düşünme becerisi	

Çizelge 10'da görüldüğü üzere UB programı tercih sebepleri boyutunda altı tema oluşturulmuştur. Her bir tema için kategoriler ayrı ayrı verilmiştir.

Verilerin Kodlara ve Kategorilere Göre Düzenlenmesi

Bu aşamada NVivo paket programına aktarıldıktan sonra oluşturulan kategorilere göre veriler düzenlenmiştir. Kategori ve temalara uygun kodlamaların yapılmasında kullanılan kavramın bölümde geçen anlamı etkili bir biçimde yansıtabilmesine dikkat edilmiştir. Ayrıca kategorilerin kendi içinde homojen, kategoriler arası ise heterojen olma özelliği dikkate alınmıştır.

Kategorilerin düzenlenmesi aşamasında, görüşme formunda yer alan birinci soru için UBDP mezunlarının verdikleri cevaplar dikkate alınmış yapılan çalışmada beş farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur. Yine aynı şekilde görüşme formunda yer alan ikinci soru için verilen cevaplar dikkate alınarak sekiz farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Güvenirlik, geçerlik için önkoşul niteliğindedir. Geçerlilik için de güvenirlik gerekli ancak yeterli değildir. Bu nedenle bir araç her zaman aynı sonuca ulaştırabilir ancak ölçülmek istenenin dışında da bazı şeyleri ölçebilir. Geçerlikte ise aynı yapının ölçüldüğü iki ölçüm arasındaki ilişki araştırılır. Her bir ölçümün istemli hatası farklı olabilir ama aynı yapıyı ölçmeyi hedeflemektedirler. Bunlar arasındaki ilişki geçerliği verir. Sonuç olarak her iki ölçümde de hatadan arınmış bir şekilde ölçülmesi istenilen yapının geçerli ölçümlerine ulaşılıyorsa aralarındaki ilişki mükemmeldir (Balcı, 2005, 103).

Sonuçların inandırıcı olması için bilimsel araştırmalarda en önemli aşama geçerlik ve güvenirlilik olan iki ölçüttür. Araştırmacılar nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliliğin test edilebilmesi için önlemler vardır. Veriler toplandıktan sonra detaylı bir şekilde raporlaştırma için sonuçlara nasıl ulaşıldığının açıklanması geçerlilik için önemlidir. Geçerlilik dış ve iç geçerlilik olmak üzere iki bölümde incelenir. Dış

geçerlilik, elde edilen sonuçların birbirine benzer gruplara aktarılabilmesiyle, iç geçerlilik ise araştırma sonuçları elde edilirken takip edilen süreçte gerçekliği ortaya çıkarmadaki yeterlilikle ilgilidir (Şimşek ve Yıldırım, 2008, 255).

Araştırmanın inandırıcılığı için en önemli olan güvenirliliği sağlamaktır. Nitel araştırmalarda temel ilke gerekçelerin bireylere ve içinde bulunduğu ortama göre değişebileceği ve aynı araştırmanın benzer gruplara yapıldığında aynı sonuçlara ulaşmanın mümkün olmadığını kabul etmek gerekmektedir. Benzer yorumla iç güvenirlikte, nitel yaklaşımda, her araştırmacı aynı verileri farklı algılayıp farklı yorumlayabilir (Şimşek ve Yıldırım, 2008, 259).

Bu nedenle nitel araştırmalarda gerek dış gerekse iç güvenirlik kapsamında alınması gereken bazı önlemler vardır (LeCompte ve Goetz, 1982, akt. Şimşek ve Yıldırım, 2008, 260-263):

Dış güvenirlik ile ilgili İlk önlem araştırmacının kendi konumunu açık hâle getirmesidir. İkinci önlem ise araştırmada veri kaynağı olarak bireylerin açık bir şekilde tanınmasıdır. Üçüncü önlem, araştırma sırasında oluşan sosyal ortamları ve sürecin tanımlanmasıyla ilgili bir durumdur. Dördüncü önlem, elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçevenin detaylı bir şekilde bilinmesine ihtiyaç olduğudur. Son olarak ise veri toplama ve analiz ile ilgili ayrıntılı açıklamaların yapılması önemlidir.

İç güvenirlik ile ilgili ilk önlem ise elde edilen verilerin öncelikle betimsel bir yaklaşımla doğrudan sunulması ile ilgilidir. İkinci önlem ise aynı araştırma için daha fazla araştırmacı dahil edilmesidir. Üçüncü önlem olarak gözlem yoluyla elde edilen bulgular görüşme yoluyla inandırıcı hâle getirilebilir. Dördüncü yol ise aynı konu üzerine yapılmış başka araştırma sonuçları güvenirliği onaylayabilmesidir. Son olarak araştırmacının kavramsal çerçeveyi nasıl oluşturduğu ve buna bağlı olarak nasıl analiz ettiği okuyucuya açıklanabilir.

Yukarıda belirtilen önlemler dikkate alınarak nitel araştırma anlayışı ile geçerlik ve güvenirlik önlemleri uygulanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın geçerliliği için yapılanlar şöyledir:

Veriler elde edilirken kullanılan bütün yöntemler ve süreç açıklanmıştır. Daha sonra veri analizi ile ilgili kavramsal kategorilerin oluşturulması açıklanmıştır. Araştırmada katılımcıların cevaplarına ilişkin gerekçelerine bulgular ve yorum bölümünde yer verilmiştir. Ayrıca yüz yüze yapılan görüşmelerde ayrıntılı bir şekilde bilgi toplanmış ve uzun süreli bilgi toplama olanağı elde edilmiştir. Katılımcıların açıklamak istemediği sorularda görüşme formunun ilgili sorusu boş bırakılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler katılımcının onayı ile ses kayıt cihazında ham halde korunmuştur. Araştırmanın güvenirliği için alınan önlemler şöyledir:

Oluşturulan dosyalar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu süreçte kod listesi ve araştırma sonuçları dikkate alınmıştır. Ortaya çıkan kodlar üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Araştırmadaki bireyler, araştırma sürecinde verilerin elde edildiği ortamlar ve süreçler açık bir biçimde tanımlanmıştır. Kategorilerin altında yer alan verilerin anlamlı bir bütün oluşturmasına dikkat edilerek dış tutarlılık oluşturulmuştur. Elde edilen veriler doğrudan okuyucuya sunulmuştur. Kategorilerin genel bir bütünlük oluşturmasına dikkat edilerek dış tutarlılık sağlanmıştır. Aynı şekilde bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından kategorilerin oluşturulması ve kodlama işleminin yapılması istenmiştir. Karşılaştırma yapılmış, uzlaşma ve uzlaşmama sayıları tespit edilmiştir. Daha sonra araştırmada ulaşılan sonuçların söz konu kavramsal kategoriyi temsil edip etmediği ikinci bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından gözden geçirilmiştir.

İçerik analizinin güvenirliği kodlama işlemi ve kategorilere bağlıdır (Gökçe, 2006). Kodlama güvenirliği farklı kodlayıcıların aynı metni, aynı şekilde kodlamaları ya da aynı kodlayıcının aynı metni, farklı zamanlarda, aynı şekilde kodlamasını gerektirmektedir. Kategorilerin güvenirliği ise kategorilerin açık olmasına bağlıdır (Bilgin, 2006).

Kategorilerinin oluşturulması ve kodlama işlemlerinin yapılmasında birden fazla araştırmacı kullanılması güvenirlik açısından önemli bir adımdır. Her araştırmacı içeriği ayrı inceler ve sonuçlar tartışılarak kararlaştırılır (Patton, 1987). Bu noktada da araştırmacılar arası güvenirlik önem kazanmaktadır.

Kodlayıcılar arasındaki güvenirlik için aşağıdaki formülden faydalanılmıştır:

$$Güvenirlik = \frac{Uzlaşma\ Sayısı}{Uzlaşma+Uzlaşmama\ Sayısı}$$

(Miles ve Huberman, 1994 akt. Tavşancıl ve Aslan, 2001).

Bu çalışmada kodlama araştırmacı tarafından yapılmış daha sonra bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından kategori ve temalara yapılan kodlamalar, tekrar yapılmıştır. İkinci bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından kategoriler ve kodlamalar gözden geçirilmiştir. Araştırmacı ve ölçme ve değerlendirme uzmanı arasında uzlaşılamayan noktalar tartışılarak yeniden düzenlenmiştir.

Çalışma için hesaplanan güvenirlik katsayısı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

Uzlaşma yüzdesi= 998x100/(998+30)= 97,08

Görüldüğü gibi uzlaşma yüzdesi 97,08 kodlayıcılar arasında uyumun oldukça iyi düzeyde olduğunun göstergesidir. Güvenirlik için hesaplanan değere göre yapılan çalışma hatadan arınmıştır.

İçerik analizinde geçerlik sorunu genelde tanımlama sorunudur. Araştırmada aşamalar iyi tanımlanamamış ise araştırma sonuçlarının geçerliği yönünde ciddi sıkıntılar olur (Gökçe, 2006). İçerik analizinde olayları/mesajları bozmadan amaca ulaşılmalıdır (Bilgin, 2006). Çalışmada geçerliği sağlamak amacı ile her bir kategoriye ait doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Geçerlilik ve güvenirlilik unsurları dikkate alınarak görüşme dosyaları bilgisayar ortamına aktarılmış ve saklanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, Ankara'da özel bir okulda UBDP'den mezun öğrencilerden toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Bulgular, araştırmanın amaçları doğrultusunda dört temel başlık altında incelenmeye çalışılmıştır. Bu temel başlıklar; (1) katılımcıların Ankara'da özel bir okulun, UBDP mezunlarının DP'yi tercih sebepleri, (2) katılımcıların Ankara'da bir özel okulun UBDP mezunlarının DP sürecine ilişkin görüşleri, (3) Ankara'da özel bir okulun UBDP'den mezuniyet sonrasına ilişkin görüşleri ve (4) Ankara'da bir özel okulun mezunlarının UBDP'yi geliştirmek için sunulan önerilere ilişkin görüşleri önerilerin çözümlenmesi ve yorumlanması şeklindedir.

Katılımcıların UBDP'yi Tercih Sebeplerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında görüşmeler yapılan UBDP mezunlarına "UBDP'yi tercih etmenizde kimlerin nasıl bir etkisi oldu?" sorusu, "UBDP'yi tercih sebepleriniz nelerdir?" sorusu, "UBDP akademik olarak ne tür beklentilerinize yanıt verdi? sorusu, "UBDP ne tür beklentilerinize yanıt vermedi?" ve "UBDP'yi yakınlarınıza önerir miydiniz? Neden?" soruları yöneltilmiştir. Sorulardan alınan cevaplar ve elde edilen bulgular çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

UBDP'yi Tercih Etmede Kimin Etkisi Olduğuna İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "UBDP'yi tercih etmenizde kimlerin nasıl bir etkisi oldu?" sorusuna verdikleri yanıtlar

çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu soru ile ilgili olan görüşleri Çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11. UB Programını Tercih Etmesinde Kimin Etkisi Olduğuna İlişkin Mezun Görüşleri

Programını Tercih Etmede Kimin Etkisi Olduğu	**F**	**%**
Ailem	11	44
Öğretmenlerim	8	32
Okulun tanıtımı	7	28
Kendim	5	20
Arkadaşlarım	4	16

Çizelge 11 incelendiğinde katılımcıların UB programını tercih etmelerinde en fazla etkili olan kaynağın %44 ile aile olduğu görülmektedir. UBDP'yi tercih etmede ailenin etkisine ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

> K7: Annemin seçimimde etkisi büyüktür. Ben ilk mezunlarındanım. Lise'ye geçerken program daha yeni kuruluyordu, başarılı öğrencileri toplamaya çalışıyorlardı.

> K13: Annem UB programını seçmem ve bu programa devam etmem konusunda çok ısrarcı oldu. Bana bu programın avantajlarından bahsederek ileriki hayatımda bana katkısı olacağını söyledi ve beni bu programı seçme konusunda ikna etti.

> K16: Annemin etkisi oldu diyebilirim. Annem özel bir lisede Biyoloji öğretmeni, bu sebeple eğitim hayatıma genelde kendisi yön vermiştir, tercihlerine güvenirim.

Bu tablodan da görüldüğü üzere ilköğrenimini tamamlamış 15 yaş grubu öğrencilerin tercihlerinde en fazla ailenin etkisi söz konusudur. Ailenin; DP'nin avantajlarını çocuklarına bahsetmeleri ve ileriki yaşantılarındaki katkılarına olan inançları, öğrencileri UBDP'yi seçmeye ikna etmelerinde kullandıkları açıklamalar arasında yer alabilir.

Aile etkisini, %32 ile ortaokuldaki ders öğretmenleri takip etmektedir. UBDP'yi tercih etmede öğretmenlerin etkisine ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda açıklanmaktadır:

> K3: Öğretmenlerim Ulusal programa geçmemi engellediler ve UBDP'de devam etmem konusunda beni destekledilerler.

> K10: Okulumdaki ortaokul öğretmenlerimin yönlendirmesi ile uluslararası bir program okumanın bana çok yararı olacağını düşündüm.

> K15: Bu programı seçmemde ortaokuldaki öğretmenlerimin etkisi oldu.

> K23: Benim liseye başlayacağım dönem, ayrıca Bilim İnsanı Yetiştirme Programı'nın da ilk açıldığı dönemdi ve bu programa katılmaya da hak kazanmıştım. Ancak ilk ve ortaokul öğretmenlerimle fikir alışverişinde bulunarak UBDP'ye katılmayı seçtim.

Öğretmenlerin etkisini, % 28 ile okulun tanıtımı ve % 20 ile öğrencilerin programı kendilerinin tercih etmeleri takip etmektedir. Okulun tanıtım programı ve öğrencilerin programı kendilerinin tercih etmeleri ile ilgili katılımcı görüşleri şöyledir:

> K1: Kimsenin bir etkisi olmadı. Kendi edindiğim bilgiler yönergesinde karar verdim.

K5: Programın içeriğine tamamen hakim değildim ancak yabancı da değildim. İlginç geldi ve kendi özgür irademle seçtim.

K6: Ortaokuldan bilgi aldım, internette biraz araştırma yaptım, 9. sınıfta bizden istenenleri öğretmenler tekrar ettiğinde programa devam etmeye karar verdim.

K2: Ortaokulun 8. sınıfta yaptığı tanıtımın etkisi oldu.

K8: Ortaokulun son sınıfında çağırıldığımız UBDP tanıtımında UB öğretmen ve öğrencilerinin paylaştıkları bilgiler UBDP'yi tercih etmemde etkili oldu.

UB programını tercih etmede en az etkisi olan kaynağın ise %16 ile arkadaşlar olduğu görülmektedir. UB programını tercih etmede arkadaşların etkili olduğuna ilişkin katılımcı görüşü örneklerinden birkaçı verilmiştir:

K14: UBDP'de okuyan arkadaşlarımdan etkilendim.

K15: Bu programı seçmemde ortaokulda bize yapılan UBDP tanıtımın etkisi oldu.

Özellikle ergenlik döneminde olan bireyler için arkadaş etkisinin önemi UBDP tercihinde de etkilidir. Bu durumda benzer özelliklere sahip arkadaşların etkisi düşünülünce tercihler önem kazanmaktadır denilebilir. Ayrıca adayların UBDP öğrencilerinden etkilenmelerinin, onların deneyimleri ve paylaştıkları bilgilerle ilgili olduğu söylenebilir.

Taylor ve Porath'ın çalışmasında 2005 yılında UBDP mezunları üzerinde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin DP'ye büyük beklentilerle girdikleri, başarılarını devam ettirebilmek için ve liseden mezun olduktan sonra yapacakları çalışmalara daha iyi hazırlanmaları için büyük umutlara sahip oldukları belirtilmiştir. Ayrıca

bu durumda, aynı beklentileri aileler, arkadaşlar ve öğretmenler de taşımaktadır. Sonuç olarak beklentiler ve umutlar; UB öğretim programı ile ikiye katlanır. Bu durumun UB adayları için stresli bir yol olduğu söylenebilir. Ayrıca araştırmada DP programını seçimi, yetenekli orta öğretim öğrencileri ile ilgili ebeveynler ve eğitimcileri için önerileri vardır (Taylor ve Porath, 2006, 7). Bu beklentiler sonucunda çalışma, UB adaylarının etkileşim içinde oldukları ailelerinden, öğretmenlerinden ve arkadaşlarından etkilenmelerinin mümkün olduğu şeklinde yorumlanabilir.

UBDP'yi Tercih Etme Sebeplerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "UBDP'yi tercih sebepleriniz nelerdir?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu soru ile ilgili olan bilgileri Çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12. UB Programını Tercih Etme Sebeplerine İlişkin Mezun Görüşleri

UB Programını Tercih Etme Sebepleri	**F**	**%**
Kaliteli eğitim	15	60
Yurt dışı eğitim olanakları	10	40
Çift diploma	6	24
Kişisel gelişim	6	24
Farkında olmadan seçtim	3	12
Yabancı dili kullanma becerisi	2	8
Yurt içi burs imkânı	2	8
Farklı bakış açısı kazandırması	1	4

Çizelge 12 incelendiğinde UB programının tercih nedeni %60 ile UBDP'de daha kaliteli bir eğitim verildiği düşüncesidir. UBDP'yi tercih

etme sebeplerinin kaliteli eğitim olduğuna ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

> K1: Daha kaliteli bir sınıf ortamı sağlıyordu. Diğer sınıflarda olan derslerin boş geçmesi durumu UBDP sınıflarında olmuyordu ve ayrıca daha etkili bir eğitim aldığıma inanıyorum. Dersleri daha detaylı ve daha farklı bir bakış açısından incelediğimiz için daha farklı bir birikime sahip olma olanağı sağlıyordu.

> K7: Programı tercih sebebim farklı tarzda eğitim istediğimdi diyebilirim. Ezberdense, sorgulamaya, uygulamaya yönelik bir yaklaşımın olduğunu biliyordum.

> K8: Hem akademik hem kişisel olarak daha iyi ve farklı bir eğitim sistemi olması diyebilirim.

> K22: 14 yaşında bir ortaokul öğrencisinin Türkiye'de büyük kaygıları var, önünde üniversite maratonu arkasında çoğu zaman lisenin devamı gibi hissedilen üniversite yaşamı. UB'yi bu iki dönemi de yaşarken kaybettiklerimi bir nebze geri kazanmak için seçmiştim, daha çok sosyal ve entelektüel aktivite! Okuduğum dönem içerisinde kolektif öğrenim ortamı, çok boyutlu, etraflı ve uluslararası standartlarda öğrenim olanağı beni hep büyüledi.

Öğrencilerin UB programını tercih ederken, en fazla göz önünde bulundurdukları değişken eğitimin kalitesidir. UB programına devam ettikleri taktirde daha kaliteli bir eğitim alacakları görüşüne sahip oldukları için bu programı tercih etmektedirler.

UB öğretim programı normal programlardan göre daha olmasına rağmen öğrencinin evinde ve okulda yapması gereken daha çok çalışma içermektedir (Taylor ve Porath, 2, 2006). UB'nin isteği de zaten bu yöndedir. Çünkü; UBDP okullarındaki öğrencilerin zorluklarla baş

edebilen, açık görüşlü, etik kararlar alabilen, açık fikirli, gerçek dünyada ne öğrendiyse karmaşık ve beklenmeyen durumlarla ilgili ona başvurabilen, kendi kimliklerinden emin, donanımlı öğrenciler yetiştirmeyi amaç edinir (IB DP broshur, www.ibo.org). Demir(2009)'in araştırmasında UBDP mezun ve veli düşünceleri boyutunda UBDP'yi tercih sebebine ilişkin görüşlerden en yüksek ortalamaya sahip maddenin mezun ve velilerin daha kaliteli eğitim alma isteği olduğunun saptanması ile de elde edilen araştırma bulgularının bu bulguyu desteklediği söylenebilir.

Bu görüşü %40 ile yurt dışında eğitim alma imkânı takip etmektedir. Yurt dışı eğitim imkanı temasına ait katılımcı görüşleri örneklerinden bazıları şöyledir:

K5: Tercih sebeplerimden birisi yurtdışı eğitim olanaklarıdır.

K6: Özellikle yurt dışındaki okullarda transfer kredisi desteği, üniversite temposuna liseden hazırlıyor olması, bilgi öğrenmeyi öğretmesi.

K9: Üniversiteyi yurt dışında okursam, diplomam yararlı olur diye tercih ettim.

K23**:** Üniversitede olmasa bile, akademik kariyerimin ileri dönemlerinde yurtdışına çıkmam durumda bana sağlayacağı avantajlardan haberdardım. Bu yüzden tercih ettim.

Görüldüğü gibi yurt dışı eğitim olanakları öğrencilerin UBDP'yi tercihleri arasın önemli bir yer tutmaktadır. DP adayları seçimlerine göre orta öğretim sonrası kurumlarda kabul görürler ve orta öğretim sonrası çalışmalara daha iyi hazırlanmış olurlar. Bu sebeple UB adayları biliyorlar ki; kim UB diploması ile mezun olursa; yurt dışında özel tanınma şansı verilir (Taylor ve Porath, 2, 2005).

Çift diploma ve programın kişisel gelişime katkı sağlaması % 24 ile yine programın tercih edebilme sebepleri arasındadır. Katılımcıların

çift diploma ve kişisel gelişime katkıları ile ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir:

K3: Okulu bitirdiğimde fazladan bir diploma sahibi olmak için UB'yi tercih ettim.

K4: Yurtdışında da geçerliliği olan çift diploma alma imkanı sunan eğitim programının beni daha donanımlı bir kişi haline getirecek olması tercih sebebimdi.

K5: Bireysel katkıları(beceri, özgüven…) sebebiyle tercih ettim.

Katılımcıların çift diploma alma isteği uluslararası geçerliliği olan UB diploması ile yurt dışında eğitim alma istekleriyle ilişkilendirilebilir. Bu nedenle katılımcıların UBDP'yi tercih nedenlerinde yurt dışı eğitim olanakları daha yüksek frekansa sahiptir. Programın gerektirdikleri de öğrencilerin kişisel gelişimine katkı sağladığı için kişisel gelişim de tercih sebepleri arasında çift diploma kadar etkilidir.

Katılımcıların UBDP'yi tercih sebepleri araştırıldığında % 12'si farkında olmadan programı seçtiğini belirtmektedirler. Bu katılımcıların görüşleri şöyledir:

K20: Açıkçası seçerken neyi seçtiğimin farkında değildim.

K15: Bilinçsiz tercih ettim, sebebim de not ortalamamın bu program için yeterli olmasıydı.

UBDP mezunlarının programı tercih etme sebeplerinden diğerleri ise %8 ile yabancı dili kullanma becerisi ve yurt içi burs imkanıdır. Yurt içi burs imkânını tercih sebepleri arasında gösteren katılımcı görüşleri şöyledir:

K6: Türkiye'deki vakıf okullarında burs ve bölüm değiştirme imkanı.

K8: Hem akademik hem kişisel olarak daha iyi ve farklı bir eğitim sistemi olması, yurtiçi ve yurtdışı üniversitelerde kabul görmesi.

K13: Bu programda İngilizceye verilen önem tercih sebeplerimdendir.

Türkiye'de bazı üniversiteler UB diploması olan öğrencilerine ayrıcalık ve burs olanakları sunmaktadır. Örneğin Bilkent Üniversitesi'nde, UB diploma notu 30 ve üzerinde olan UBDP mezunlarına; Üniversite'nin fakülteye bağlı bir bölümüne yerleşmişse, aynı puan türüyle öğrenci kabul eden başka bir bölüme geçebilir. Ayrıca öğrencinin geçiş yapmak istediği bölüm sadece kendi fakültesinde değil başka fakültede de olabilir (http://www.tedankara.k12.tr/public/lise/UB/universite.php.) Bu ayrıcalığı tanıyan üniversiteler özel üniversiteler olmasına rağmen ayrıcalık, üniversite tercihleri arasında vakıf üniversiteleri olanlar için UBDP'yi tercih sebebi olarak görülebilir. Ayrıca programda yapılan çalışmaların İngilizce olması, yabancı dili etkili kullanmayı da gerektirmektedir. Bu durum programdaki öğrencilerin yabancı dili etkili kullanmasını sağladığı için programı tercih sebeplerinde görülmektedir.

Yurt içi burs imkanından sonra UB programının bireye farklı bakış açısı kazandırması görüşünü ise sadece bir kişi belirtmiştir.

UBDP'den Beklentilere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "Karşılanan Beklentiler" kategorisi ile ilgili olan görüşleri Çizelge 13'te verilmiştir.

Çizelge 13. UB Programının Karşıladığı Beklentilere İlişkin Mezun Görüşleri

UB Programının Karşıladığı Beklentiler		f	%
Üst düzey beceriler	Eleştirel düşünme	6	24
	Araştırma yapma becerileri	5	20
	İleri düşünme becerileri	4	16
	Kendini ifade becerisi	3	12
	Öğrenmeyi öğrenme	3	12
Akademik yazma becerileri		6	24
Bilimsel bakış		6	24
Deney yapma becerileri		4	16
Akademik özgüven		2	8
İkinci yabancı dil		2	8
Zamanı etkili kullanma		1	4
Akademik bir katkı sağlamadı		1	4

Çizelge 13'te görüldüğü üzere katılımcılardan alınan görüşlere göre programın bireylerde karşıladığı en önemli beklenti üst düzey düşünme becerileridir. Üst düzey düşünme becerilerinden de %24 ile eleştirel düşünme ve %20 ile araştırma yapma becerisi en fazla frekansa sahip becerilerdir. Buna göre katılımcıların akademik olarak karşıladığı beklenti örneklerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

> K9: Özellikle konulara eleştirel yaklaşım sağladı. Ulusal programda devam eden arkadaşlarımızdan farklı olarak, ezberci değil sorgulayan ve dayanakları ile bilgilerinizi sunmayı öğreniyorsunuz.

> K13: UB diploması araştırma, düşünme ve analiz yeteneklerimi geliştirdi.

K18: Araştırma yapmayı, sorgulamayı, olabildiğince çok yönlü düşünmeyi geliştirdi. Özellikle üniversite döneminde ve sonrasında fark ettiğim üzere, daha açık fikirli, daha özgüvenli ve korkusuz, kendini iyi ifade edebilen, kendi kapasitesinin daha çok farkında bireyler olarak yetişmişiz.

K22: Öncelikle mükemmel içerikli dersler tabii. Ulusal müfredatla okuyanları düşünürken üzülürdüm, hiçbiri Bilgi Kuramı dersi almadı, Shekaspeare okumadı, kendi ürün dosyasını hazırlamak için sabahlamadı, 4,000 kelimelik bitirme tezini yazmadı, araştırma yapmayı öğrenmedi, plagrasim nedir bilmedi ve dünyada ÖSS'den başka bir eğitim felsefesi olduğunu göremedi.

K25: Eleştirel düşünce kavramını benimsememi ve gerek matematiksel gerek sözel derslerdeki yetkinliğimin artmasını sağladı.

Taylor ve Porath (2006)' ın araştırmasında UB mezunlarına sorulduğunda mezunların %94'ü UB programında eleştirel ve esnek düşünmeyi öğrendiklerini belirtmektedirler. Aynı zamanda mezunların %88'i; kendilerinin UB programında olmayan, diğer liselerde okuyan öğrencilere göre ortaöğretim sonrası çalışmalara daha iyi hazırlandıklarını kabul etmektedirler. Öte yandan eleştirel düşünme becerileri UB okullarının en gerekli bileşenidir ve öğrenciler UB programında çoktan seçmeli testlere göre araştırma ödevleri ve sözel sunumlar ile değerlendirme eğilimindedirler (Cech, 2007; Aktaran Waxman ve diğerleri, 2011).

Waxman ve diğerleri (2011)' nin yaptığı araştırmada ise UB programının bulunduğu okullarda program; yaratıcı düşünme, öğrenme, keşfetme yöntemine odaklanma UB programının bir avantajı olarak tanımlanır. Katılımcıların UB programını uygulamasından çok; öğretim deneyimlerinin ödevlere ve görevlere odaklandırdığı fakat programın öğrencilerden daha çok beklentisi olduğunu açıklamaktadırlar.

Karşılanan beklentiler içerisinde üst düzey düşünme becerilerini, %24 ile akademik yazma becerileri ve bilimsel bakış takip etmektedir. Üst düzey düşünme becerileri ve akademik yazma becerileri ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıdadır:

> K3: Kesinlikle farklı bakış açıları kattı, gerek deneylerle, gerek kendine özel sorularıyla. Ayrıca yazım konusunda da (kompozisyon) bana çok yardımcı oldu.

> K4: Öncelikle araştırmayı desteklemesi noktasında UBDP'nin beklentilerimi tam anlamıyla karşıladığını söyleyebilirim. Deney raporlarını ve program kapsamındaki yazınsal bütünlükleri oluştururken her zaman konu ile ilgili uzun bir kaynak tarama sürecine dahil oldum. Bu kaynakların uygunluğunu değerlendirirken sorgulama noktasında geliştim.

> K19: Üniversiteye gelmeden önce akademik anlamda (tez, araştırma, sunum vb.) belirli bir aşama kaydetmekti.

Akademik yazma becerileri ve bilimsel bakışı % 16 ile deney yapma becerileri, % 8 ile akademik özgüven ve ikinci yabancı dil takip etmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların deney yapma becerilerine, akademik özgüvene ve ikinci yabancı dile dair görüşlerinin bazıları aşağıdadır:

> K10: Farklı dili anadil gibi etkili kullanabilme konusunda beklentilerimi karşıladı.

> K16: Deney raporları su anda üniversitede çok isime yarıyor.

> K21: Yazılan raporlar ve yapılan çalışmalar ile yaşıtlarımıza göre çok daha geniş bir bakış açısına sahip olduğumuzu ve

bunu aktarmada çok daha ileri seviyede olduğumuzu düşünüyorum.

Akademik yazma becerileri ile birlikte bilimsel bakış, araştırma yapma ve kendini ifade etme becerileri aynı zamanda UBDP öğrencilerinde akademik özgüveni getirmektedir. İç değerlendirmede deney raporlarına verilen önem nedeniyle öğrenciler deney raporu yazma konusunda üniversitede sorun yaşamamaktadırlar.

Bir mezun UBDP'nin akademik bir katkı sağlamadığını belirtmiştir. Aynı zamanda araştırmaya katılan UB programından bir mezun da beklentilerini karşılamadığını belirtmiştir.

K2: Akademik anlamda bir yanıt verdiğini düşünmüyorum.

K13: Dört sene boyunca yaptığımız ödevler, sunumlar ve projeler zamanı iyi ve etkili kullanmayı öğretti.

Öğrencilerin UBDP'den karşılanan beklentileri ile ilgili olarak DP'nin merkezinde yer alan Bilgi Kuramı dersi ve Bitirme Tezi ile öğrencilerin üst düzey becerilerini ve akademik yazma becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Çünkü Bilgi Kuramı dersinde öğrencilerin diplomalarını alabilmek için 1200 ve 1600 kelimelik makale yazmaları ve sunum yapmaları gerekmektedir. Aynı zamanda DP öğrencilerinin kendi belirledikleri bir konu ile ilgili olarak 4.000 kelimeyi aşmayan Bitirme Tezi yazmaları getirmektedir. Aynı şekilde öğrencilere ileri düşünme, kendini ifade etme ve öğrenmeyi öğrenme temaları da UBDP'nin temel felsefesini oluşturan Bilgi Kuramı ile verilmektedir (www.ibo.org/diploma/). Dolayısıyla öğrencilerin akademik olarak beklentilerinin karşılanması yapılan bu çalışmalarla gerçekleşmiştir denilebilir.

Demir (2009)'in UBDP ile ilgili yaptığı çalışmada mezunların düşüncelerine ilişkin sonuçlarda "UBDP'nin üniversite yaşamına katkısı vardır.", "UBDP eğitiminden memnunum." ve "Eleştirel düşünme becerilerini geliştirmiştir." ifadeleri en önemliler olarak görülmüştür.

Dolayısıyla üst düzey beceriler temasında yer alan eleştirel düşünme, araştırma yapma becerileri ve kendini ifade etme becerilerinin bu bulgularla tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "Karşılanmayan Beklentiler" kategorisi ile ilgili olan bulgular Çizelge 14'te verilmiştir.

Çizelge 14. UB Programının Karşılamadığı Beklentilere İlişkin Mezun Görüşleri

UB Programının Karşılamadığı Beklentiler	**f**	**%**
Gerçekleşmeyen beklentim yok	9	36
Kısıtlı ders seçimi	4	16
ÖSS'ye hazırlanamama	3	12
Ders içerikleri	2	8
Burs olanağı	1	4
Etkili yönlendirme	1	4
İkinci yabancı dil	1	4
İşlevi olmayan diploma	1	4
Kalabalık sınıflar	1	4

Çizelge 14 incelendiğinde katılımcıların %36'sı UB programında karşılanmayan bir beklentisi olmadığını belirtmektedir. Gerçekleşmeyen beklentim yok temasına ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şöyle sıralanabilir:

K6: Beklentilerimden fazlasını bile aldım.

K9: Programa başlarken çoğu öğrencinin büyük beklentileri, program hakkındaki bilgisizliği nedeniyle oluşmamış oluyor zaten. Program içinde beklentileriniz farkına varıyorsunuz. Yanıt verilmemiş bir beklentim olmadı.

K19: Aslına bakılırsa bütün beklentilerime yanıt verdiğini söylemek daha doğru olacaktır.

Buna karşı mezunların %16'sı UB Diploma Program şemasından ders seçiminin beklentilerini karşılamadığını belirtmişlerdir. Kısıtlı ders seçimi ile ilgili olarak katılımcılardan alınan görüşlerden bazıları verilmiştir:

> K3: UB'nin kendi içinde olan farklı derslerin (Resim, Ekonomi…) okulumuzda olmaması üzücüydü.

> K4: UBDP'nin yanıt vermediği bir beklenti olarak değil ancak okulumuz içerisinde yeterli tatmini bulamadığım bir konu var o da sanat içerikli dersler konusu. Yurtdışında ve ülkemizdeki bazı okullarda ders olarak Müzik, Resim ve Tiyatroyu seçmek mümkün. Benim okulumda ise iki programın birlikte yürütülmesi dolayısı ile böyle bir imkan sunulmuyor. Bu durum öğrenciyi bunaltmakta.

> K24: Altıgende istediğim seçimlere izin verilmedi. İstediğim her dersi seçemedim.

Çemberde 6. grupta yer alan Görsel Sanatlar, Müzik ve Tiyatro gibi derslerin araştırmanın uygulandığı okulda olmayışına karşılık, bu gruptaki derslerin yerine diğer gruplardan belirli derslerin de tercih edilebilir olması uygulaması vardır. Dolayısıyla, üniversiteye yerleşmede LYS-MF Puan türü seçen öğrenciler için UB diploması alabilmeleri için 6. grupta Fizik dersini, üniversiteye yerleşmede LYS-TM Puan türü seçen öğrenciler için ise UB diploması alabilmeleri için 6.grupta 2.Yabancı Dil (Almanca veya Fransızca) dersini almaları gerekmektedir. Sonuç olarak katılımcılar bu dersleri alamadıkları için, okullarında o derslerin yerine almaları gereken dersleri bilmelerinin öğrencilerde üzüntü yarattığı söylenebilir.

UB programının ağırlığından dolayı üniversite sınavına hazırlanamama bir diğer ön plana çıkan, karşılanamayan beklentidir. Bunları takip eden diğer etmenler ise, burs olanağı, etkili yönlendirme olmaması, ikinci yabancı dilde problemler olması, alınan ikinci

diplomanın işlevinin olmaması ve sınıfların kalabalık olması ile ilgilidir. Katılımcıların görüşlerinden bazıları şöyle sıralanabilir:

> K11: Diplomanın sonradan işimize yarayacağını düşünüyorduk. Çekmecelerden bir tanesinin dibinde duruyor. Sadece eğitimin kalitesi kâr kaldı.

> K17: Az kapasiteli sınıflarda okuyacağımı düşünüyordum ama 15-20 kişi olmasını beklediğim sınıflar 25'i aşıyordu. Dersler verimsiz oldu.

> K22: Yurtdışında okumak gibi bir beklentim yoktu daha doğrusu UB'de böyle bir beklenti, eğitimci kadrosu tarafından oluşturulmadı. Aktif yönlendirme ve birebir başvuru süreci desteği ısrarla verilseydi çok daha vizyoner bir adım olurdu. 16 yaşındayken bunları insan kendi kendine düşünemiyor, hele de ailesinde bir örnek yoksa.

> K23: İkinci yabancı dil öğrenimine belki biraz daha ağırlık verilebilirdi.

Gültekin (2006), "Uluslararası Bakalorya ve Ulusal Programdan Mezun Olan Öğrencilerin Ortaöğretim Diploma Notları ve ÖSS Puanlarının Karşılaştırılması" isimli yüksek lisans tezinde 2003, 2004, 2005 yıllarında özel bir okuldan mezun olan 132 UB Diploma Programı öğrencisi ile 550 Ulusal Program mezun öğrencisi toplam 682 öğrenci üzerinde çalışılmıştır. Araştırmada Diploma Notu, ÖSS Sayısal ve ÖSS Eşit Ağırlıklı puan türlerinin her üçünde de UB öğrencilerinin ortalamalarının Ulusal Program öğrencilerinden daha yüksek olduğu ve daha homojen bir dağılım gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca Fen Bilimleri alanından mezun öğrencilerin ÖSS Sayısal, Türkçe-Matematik bölümünden mezun olanların ÖSS Eşit Ağırlık puanlarının Ulusal Programda okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla katılımcılar üniversite sınavına hazırlanamadıklarını

belirtseler de başarılarının UBDP'de okumayan öğrencilerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tüm bunlara rağmen Çizelge 13 ve Çizelge 14 incelendiğinde UB programından mezun öğrencilerin çoğunluğunun bu programa ilişkin beklentilerinin büyük bir kısmının karşılandığını söylemek mümkündür.

UBDP'yi Yakınlarına Önerme ve Önermeme Nedenlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "UBDP'yi yakınlarınıza önerir miydiniz? Neden?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının programı yakınlarına önerme durumu ile ilgili görüşlerine Çizelge 15'te yer verilmiştir.

Çizelge 15. UB Programını Yakınlarına Önerme Nedenlerine İlişkin Mezun Görüşleri

UB Programını Yakınlarına Önerme Nedenleri	**f**	**%**
Bireysel katkı	7	28
Geniş bakış açısı	6	24
Sorgulama yeteneği	5	20
Yurtdışı eğitim imkânı	5	20
Akademik başarı	4	16
Bilimsel yöntemleri kullanma	4	16
Kaliteli eğitim	4	16
Yakın arkadaşlıklar edinme	3	12
Yurt içi burs imkânı	3	12
Bilinçlenme ve sorumluluk alma	2	8
Eğlenerek öğrenme	2	8
İkinci yabancı dil imkânı	2	8
İyi eğitmenler	2	8
Üniversitede bölüm değişikliği	1	4
Zaman yönetimi sağlaması	1	4

Çizelge 15'te UB programını yakınlarına önerme nedenleri incelendiğinde en ön plana çıkan nedenler %28 ile bireysel katkı, %24 ile geniş bir bakış açısı kazandırma, %20 ile sorgulama yeteneği ve yurt dışı eğitim imkanı olmuştur. UB programını tanıdıklarına önerme nedenlerinden bireysel katkı, geniş bakış açısı, sorgulama yeteneği ve yurtdışı eğitim imkânı ile ilgili katılımcıların bazılarından alınan görüşler şu şekilde belirtmiştir:

> K4: UBDP'yi yakınlarıma öneririm hatta önerdim. Çünkü UBDP bana hayata daha geniş bir pencereden bakabilmeyi, var olanla yetinmemeyi ve sorgulamayı öğretti. Bunların bir birey için çok önemli kazanımlar olduğunu düşünüyorum ve diğer programların aynı tatmini bana veremeyeceğine inanıyorum.

> K5: Deney protokolünü, akademik özgünlüğü ve dürüstlüğü, akademik bir olaya kalkışırken "ben yapabilirim" özgüvenini UB'de kazandım. Bu sebeplerden dolayı önerirdim.

> K8: Okurken ulusal programdaki arkadaşlarıma göre çok daha fazla çalıştığım ve somut bir yararını görmediğim halde, mezun olduktan sonra kişisel gelişimime, zekama, olaylara bakış açıma, düşünme sistemime ve kişiliğime yaptığı olumlu katkıları fark ettim.

> K23: Kesinlikle önerirdim, öneriyorum da. Çünkü UBDP'nin yurtdışı ve bazı yurtiçi üniversitelerde sağladığı yararların yanı sıra, insanın kişiliğine de zorluklarla başa çıkma ve akademik başarı açısından çok şey kattığını düşünüyorum.

> K25: Yakınlarıma ve çevremdekilere her fırsatta öneriyorum. Düşünen, sorgulayan, entelektüel bir bireyin gelişim sürecinde var olması gereken satırbaşları UBDP'de fazlasıyla var.

Yine kaliteli eğitim, bilimsel yöntemleri kullanma becerisi ve akademik başarı %16 ile UB programını yakınlarına önerme nedenleri arasında yer almaktadır. Akademik başarı, bilimsel yöntemleri kullanma ve kaliteli eğitim nedeniyle ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir:

> K10: Mantık yürütme, bilimsel bakış açısı, çok yönlü bakabilme açısından önerirdim.

> K19: Tüm zorluklarına rağmen akademik anlamda bana fazlasıyla kazanım sağladı. Sadece lisans açısından değil, ayni zamanda analitik düşünmeyi ve diğer öğrencilerden daha farklı olmayı öğretti.

> K24: İnsanın kişiliğine de zorluklarla başa çıkma ve akademik başarı açısından çok şey kattığını düşünüyorum.

Katılımcıların görüşlerinden de anlaşılacağı gibi akademik başarı, programın gerekliliklerini bilimsel yöntemleri kullanarak yerine getirirken onların kaliteli eğitim aldıklarının da farkına varmalarını sağlamıştır. Katılımcıların yukarıda belirttikleri görüşler birbirleri ile ilişkilidir.

Yakınlarına UBDP'yi önerme nedenlerine bakıldığında katılımcılar %12 ile yakın arkadaşlıklar edindiklerini ve yurt içi burs imkânını belirtmişlerdir. Bu görüşleri %8 ile bilinçlenme ve sorumluluk alma, eğlenerek öğrenme, ikinci yabancı dil imkânı ve programda iyi eğitmenler olması izlemektedir. Bununla ilgili görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

> K2: Önerirdim. Nezih bir eğitim, kaliteli öğretmenler ve eğlenceli bir ortam nedenleri olabilir.

> K6: Kesinlikle, istediğim bölümü (Elektrik Mühendisliği), Türkiye'de istediğim okulda (Bilkent Üniversitesi) okuyabilme garantisini üniversite sınavına girmeden alabiliyordum,

çünkü belli bir diploma puanı üstündeki öğrenciler için bölüm değiştirme imkanı sağlıyorlardı.

K7: Kesinlikle önerirdim. Eğlenerek öğrendik, öğrendikçe daha da sorguladık, sorguladıkça keşfettik. Lise yıllarım inanılmaz güzellikte geçti. Hala en yakin arkadaşlarım UB sınıf arkadaşlarımdır.

K9: Yabancı dil bakımından ise ikinci yabancı dile önemli katkılar sağladığı için önerirdim.

K15: UBDP'yi gerçekten bu programın gerekliliklerini yerine getirebileceğine inanan herkese tavsiye ederim çünkü insanlarda verilen görevlerle bilinçlenme ve sorumluluk duygusu pekiştiriyor.

K22: Kesinlikle, bugün 2005'te mezun olduğumuz 43 kişiden hepsinin hala birbiriyle görüşmesi, can dostu olması. Bu sinerjiyi başkalarının lise arkadaşlıklarını hiçbirinde görmedim.

Program sürecinin zorlu olması UBDP öğrencilerinin yakın arkadaşlıklar kurmalarını sağlamıştır. Bilinçlenme, sorumluluk alma, eğlenerek öğrenme ve eğitmenlerinin donanımının farkında olmalarına neden olmuştur şeklinde yorumlanabilir.

Üniversitede bölüm değişikliği imkanı sağlaması ve zaman yönetimi becerisi birer katılımcı tarafından ifade edilen önerme nedenlerindendir. Bölüm değişikliği imkanı ve zaman yönetimi sağlamasına ilişkin katılımcı görüşleri şöyledir:

K1: Önerirdim; ancak önereceğim kişilerin çalışkan ve de zaman yönetimini kullanıyor olmasına da dikkat ederdim. UBDP'nin herkesin yapabileceği bir şey olduğunu düşünmüyorum.

K3: Önerirdim çünkü Bilkent Üniversitesinde sağladığı bölüm değiştirme imkanı oldukça güzel.

UBDP'yi yakınlarına önerme nedenleri incelendiğinde katılımcılar diploma programı ile ilgili avantajları sıralamışlardır. Bu sebeple belirtilen temaların geniş bir yelpaze oluşturması programın kazanımları ile örtüşmektedir denilebilir.

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "UBDP'yi Yakınlarına Önermeme Nedenleri" kategorisi ile ilgili olan bilgileri Çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16. UB Programını Yakınlarına Önermeme Nedenlerine İlişkin Mezun Görüşleri

UB Programını Yakınlarına Önermeme Nedenleri	**f**	**%**
Üniversite sınavına hazırlanamama	3	12
Disiplin gerektirmesi	2	8
Türkiye'de eğitime devam etme	2	8
Eleştirel düşünme becerisi	1	4

Çizelge 16 incelendiğinde; özellikle katılımcılar tarafından vurgulanan UB programını önermeme nedenlerinden ilk sırada olan üniversite sınavına hazırlanamama (%12) değişkenidir. UB programındaki ödev yoğunluğu özellikle son sınıfta öğrencilere fazla iş yükü olarak gelmekte ve üniversite sınavı gibi hızlı test çözme becerisi gerektiren bir sınava hazırlanmak için süreyi sınırlandırmaktadır. Bu da UB programındaki öğrenciler için oldukça sıkıntı yaratmaktadır. Yine bu nedenin bir sonucu olarak Türkiye'de eğitime devam değişkeni ve disiplinli çalışma değişkenleri UB programını tercih etmeme için bir gerekçedir. Türkiye'de belli üniversitelerde standart bölümleri okumak isteyen öğrenciler için katılımcılar UB programını kesinlikle

önermemektedir. Buna göre üniversite sınavına hazırlanama ve disiplin gerektirmesine ilişkin birkaç katılımcı görüşü şöyle sıralanabilir:

> K3: Bu onların seçimine bağlı. Hacettepe Tıp veya ODTÜ'de mühendislik okumak isteyen birine ulusal programda test çözmesini tavsiye ederim.

> K20: ÖSS'ye girmeyeceğimi bilsem gönül rahatlığıyla seçerdim.

> K24: UB çok zorlayıcı bir program ve değişik beceriler/ilgiler gerektiriyor.

Katılımcılardan biri UB programının bireylere eleştirel düşünme becerisi kazandırmasını yakınlarına önermemesine geçerli bir neden olan sunmaktadır. Türkiye koşullarında bu becerinin faydadan ziyade zarar getireceğini belirtmektedir.

Programı tanıdıklarına önermeme nedeni olarak Türkiye'de eğitime devam etme ve eleştirel düşünme becerisi açısından çarpıcı olan katılımcı görüşü şöyledir:

> K16: Eğer yurt dışında okumak istediklerine eminler ise önerirdim ancak eğitimine Türkiye'de devam edecekler için anlamsız bir program. Yurtdışında UB daha güzel kapsamlı ve entelektüel bir program. Türkiye'de ise Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) müfredatına uydurulmaya çalışılırken anlamsız derecede ağırlaştırılmış bir program olarak karşımıza çıkıyor. Eğitimine Türkiye'de devam edecekler için zaman kaybı.

> K20: Türkiye'de yaşamayı amaç edinmiş bir insana yarardan çok zarar verecek bir program. Lakin, kritik düşünme, karşıt görüşleri anlamak, saygı duymak ve bu saygının ışığında mantıklı argümanlarla fikirleri çarpıştırarak inovatif

düşünceler yaratmak ülkemizde hapislere düşmenize sebep olmaktadır.

Çizelge 15, Çizelge 16 ve katılımcı görüşleri incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun UB programını yakınlarına önerdiği ve önereceği görülmektedir. Bu programı önermeyenler için en geçerli neden üniversite sınavına etkili hazırlanamamak olurken olumlu yönü olarak bireysel katkı ve bireye geniş bir bakış açısı kazandırması olduğu görülmektedir.

Demir'in (2009) çalışmasında UBDP ile ilgili amaçlara ilişkin bulgularında mezunların en düşük ortalamaya sahip maddelerinden birinin "UBDP'nin ÖSS başarısına olumlu etkisi vardır." olmuştur. Programı seçme amaçlarından en düşük ortalamaya sahip olan üniversite sınavı başarısı, bu çalışmada saptanan UBDP'yi tanıdıklarına önermeme nedenlerinden en yüksek frekansa sahip olması ile açıklanabilir. Dolayısıyla UBDP mezunları üniversite sınavına iyi hazırlanamadıkları düşüncesiyle yakınlarına DP'yi önermemektedirler. Aynı zamanda Çizelge 13'te UBDP'nin karşıladığı beklentilerde, üniversite sınavı başarısının yer almayışı öğrencilerin bu bölümdeki cevaplarını desteklediği söylenebilir.

UBDP Mezunlarının DP Sürecine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında görüşmeler yapılan UBDP mezunlarına UBDP eğitim sürecine ilişkin on iki soru yöneltilmiştir. Bu bölümde UB programında verilen eğitim ve özellikleri ile ilgili görüşler alınmıştır. Genel olarak bu bölümde UB programına özel; derslere, yaşanan sorunlara, eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerine, ulusal programdan farklılığı ve değerlendirme sistemine ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Sorulardan alınan cevaplar ve elde edilen bulgular, katılımcılar için ayrı ayrı çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

UB Eğitim İçeriği İle İlgili Olumlu ve Olumsuz Katılımcı Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarına "UBDP'de aldığınız eğitimin içeriği ile ilgili olumlu ve olumsuz ne düşünüyorsunuz? " ve "UBDP öğrencisiyken hangi durumlarda kendinizi programdan dolayı mutsuz ve kötü hissettiniz? " sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca UBDP programının katılımcılara ne gibi avantajlar sağladığı da incelemiştir. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu soru ile ilgili olan görüşleri Çizelge 17'de verilmiştir.

Çizelge 17. UB Eğitim İçeriği İle İlgili Olumlu ve Olumsuz Katılımcı Görüşleri

UB İçeriği İle İlgili Olumlu ve Olumsuz Görüşler		**f**	**%**
Olumlu yönleri	Farklı bakış açısı	19	76
	Donanımlı birey	12	48
	Akademik beceriler kazanma	6	24
	İngilizce eğitim	6	24
	Yurtdışı eğitim	2	8
Olumsuz yönleri	Yoğun ödevler	12	48
	Üniversite sınavına hazırlanamama	9	36
	İki programı bir arada yürütme	7	28
	Olumsuz yönü yok	3	12
	Yoğun stres	3	12
	Düşük ortalama	1	4
	Öğretmenlerin olumsuz tepkileri	1	4
	Sosyalliğin azlığı	1	4

Çizelge 17 incelendiğinde katılımcıların programda verilen eğitim içeriği ile ilgili olumlu yönü olarak en yüksek yüzdeye sahip olan programın farklı bakış açısı (%76) kazandırmasıdır. UBDP'nin eğitim

içeriğinin olumlu yönleri ile ilgili farklı bakış açısına ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

> K3: Bir olaya çok daha farklı yönlerden yaklaşabildiğimi, daha bilinçli, sorumluluk sahibi ve kesinlikle daha bilgili olduğumu düşünüyorum.

> K16: Eğitimin içeriğiyle ilgili düşüncelerim olumludur. UB programının kendi müfredatı öğrencilere daha detaylı analiz ve sentez yetenekleri kazandırıyor.

> K21: Çok geniş bir bakış açısı, birçok sözel ve sayısal alanda yetkinlik kazandığımı düşünüyorum. Bunları aktarma ve somutlaştırmada UBDP'nin yeri çok büyük.

> K22: Kendini ve kapasiteni tanıma, etraflı ve kolektif düşünme, zaman yönetimi, entelektüel zenginlik.

Katılımcıların görüşlerinden de anlaşılacağı gibi UB eğitim içeriği ile ilgili olumlu görüş olarak, farklı bakış açısını dile getirmelerinin nedeni diploma programının akademik olarak zorlayıcı ve dengeleyici bir program olması olabilir. Program akılcı, sosyal, duygusal ve fiziksel olarak iyi öğrenciler yetiştirmeleri için tasarlanmıştır. Bu sebeple dünyanın önde gelen üniversiteleri tarafından tanınmaktadır. Aynı zamanda program öğrenmeye karşı olumlu davranış geliştirdiği için yüksek öğrenime de hazırlamaktadır. En az iki dilde çalışmaları gerektiği için İngilizce eğitim de programın olumlu tarafları arasında belirtilmiştir. Tüm bunların yanında öğrenciler, bilginin doğasını fark edebilmeleri için dersler de almaktadırlar. Dolayısıyla bitirme tezi ile ilgilenirken öğrenciler akademik disiplinlerde derin araştırmalar yapma fırsatları da bulabilmektedirler (www.ibo.org/ diploma).

Donanımlı birey yetiştirme (%48), akademik beceriler kazanma ve İngilizce eğitim (%24) ise DP'nin diğer olumlu yönleridir. Programın olumlu yönlerinden yurt dışı eğitimini (%8) ise sadece iki kişi olumlu yön

olarak belirtmiştir. Yurt dışı eğitimini olumlu yön olarak belirten katılımcıların görüşleri şöyledir:

> K6: Üniversite sınavına girerken çok rahattım çünkü okuyabileceğim en az 5 okulu (Amerika, Kanada ve Türkiye'de) UB sayesinde yaptığım başvurularla ve sağladığı bölüm değiştirme imkanlarıyla garantiye almıştım.

> K7: Yurtdışında da eğitim gördüm hala da görmeye devam ediyorum. Amerika ve İspanya için diyebilirim ki ortalamaya kıyasla farkım çok açık.

Çizelge 17'den de anlaşılacağı üzere UBDP'nin olumlu yönlerinde görülen kategorilerden frekansı yüksek değerlerin genellikle olumlu görüşlere ait olduğu söylenebilir. Demir (2009) çalışmasında; mezunların UBDP eğitiminden memnun olduklarını belirtmiştir. Araştırmanın bu bulguları desteklediği söylenebilir.

Katılımcıların %48'i programın olumsuz yönü olarak yoğun ödevlerin olduğunu belirtmişlerdir. Yoğun ödevler kategorisine ait katılımcı görüşleri örneklerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

> K1: Özellikle her derste beklenilen makale, rapor gibi ödevlerin teslim tarihlerine yetiştirme sürecinde çok zorlandım ve bazı ödevlerimi zaman kısıtlılığından dolayı verimli bir şekilde yapabildiğime inanmıyorum. Program yoğun ancak ödevlerin diğer derslerin ödevlerinin de göz önünde bulundurularak verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

> K4: İçerik üniversite düzeyinde işimizi kolaylaştıracak ölçüde yoğundu.

> K9: UB programını tamamlayabilmeniz için gereken dönem içi değerlendirmeler yani makaleler, ödevler ve sözlü sunumlar gerçekten dikkat ve beceri gerektiriyor. Önceden

eğitim hayatınızda rastlamadığınız türden ödevler oluyor. Mesela matematik ödevleri…

Üniversite sınavına hazırlanamama (%36) UBDP'nin ikinci önemli olumsuz yöndür. Üniversite sınavına hazırlanamamayı %28 ile iki programı bir arada yürütme, %12 ile programın olumsuz yönü yok ve yoğun stres izlemektedir. Programın olumsuz yönlerinden olan üniversite sınavına hazırlanamama, iki programı bir arada yürütme, olumsuz yönü yok ve yoğun strese ilişkin bazı katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

K2: Genellikle olumlu düşünüyorum, aksini hiçbir zaman düşünmedim.

K5: Milli Eğitim programıyla birlikte verilmesi ders yükünü artırıyor.

K23: Zamanında yoğunluktan dolayı çok zorlanmıştım.

K17: Son sene çok stresliydi bir taraftan UB bir taraftan YGS-LYS beni çok mutsuz etti.

Katılımcıların programda uygulanan eğitimin içeriğinin olumsuz yönleri için belirttikleri görüşler öğrencilerin iş yükünün fazla olması ile ilgilidir. Fazla iş yükü sebebiyle program sürecinde özellikle lise son sınıfta bazı UBDP öğrencileri yoğun stres yaşamaktadırlar.

Düşük ortalamayı, öğretmenlerin olumsuz tepkilerini ve sosyalliğin az olmasını ise katılımcılardan sadece birer kişi olumsuz yön olarak belirtmiştir. Programın olumsuz yönlerden düşük ortalama, öğretmenlerin olumsuz tepkileri ve sosyalliğin azlığına ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K11: UB kriterlerine göre aldığımız düşük notlar yüzünden ulusal programdaki öğrencilere göre ortalamamız düşüyordu; daha iyi kağıtlar/ödevler verdiğimiz halde…

K14: Ödev dönütleri ve öğretmenlerin verdiği tepkiler moral bozucuydu**.** Program 11. sınıfta başladığı için ulusal programda okuyan öğrencilere göre sosyalliğim azdı.

UB eğitim içeriği ile ilgili olumsuz görüş bildiren katılımcıların çoğunlukla dile getirdikleri yoğun ödevler, üniversite sınavına hazırlanamama ve iki programı bir arada yürütme UBDP'nin ülkemizde uygulanış şeklinden kaynaklanmaktadır.

Demir (2009) çalışmasında, UBDP mezunlarının programla ilgili olumsuz ve zor yanlarının programın ağır olması ve diploma sınavlarıyla bir arada üniversite sınavına hazırlanmak olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular araştırmada UBDP'nin içeriği ile ilgili olumsuz görüş belirten temalardan yoğun ödevler, üniversite sınavına hazırlanamama ve iki programı bir arada yürütme gibi frekansı yüksek olan olumsuz görüşlerle örtüştüğü söylenebilir.

Öte yandan Halıcıoğlu (2008)'nun yaptığı bir araştırmada ülkemizdeki UBDP içeriği detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Ülkemizde herhangi bir okulda UB Diploma programının tanıtılması ve kucaklanması için program kültürel, eğitici ve felsefi olarak öğretim programı içerine yerleştirilmelidir. Her öğrenci UB diplomasını alabilmek için Milli Eğitimin ulusal öğretim programını da aynı anda yerine getirmelidir. Dolayısıyla öğrenciler UB diploması alabilmek için fazladan ders almalıdır. Öğrenciler programda daha fazla ders çalışmalıdır. Bu durum eğitimin içeriği ile ilgili olumsuz görüşleri açıklar niteliktedir denilebilir.

UB Programının Ulusal Programdan Farklarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının UB programının ulusal programdan farkına ilişkin görüşleri çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu tema ile ilgili olan görüşleri Çizelge 18'de verilmiştir.

Çizelge 18. UB Programının Ulusal Programdan Farklarına İlişkin Katımcı Görüşleri

UB Programının Ulusal Programdan Farkları	**f**	**%**
Ezberci eğitimden uzak	10	40
Öğrenci merkezli	7	28
Fark yoktur	2	8

Çizelge 18 incelendiğinde UB programının ulusal programdan farklılıkları olarak %40 ile ezberci eğitimden uzak olması ve % 28 ile öğrenci merkezli olması belirtilmiştir. Katılımcıların görüşlerinden programın ezberci eğitimden uzak olması ve programın öğrenci merkezli olması ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

> K9: Ulusal programda devam eden arkadaşlarımızdan farklı olarak ezberci değil sorgulayan ve dayanakları ile bilgilerinizi sunmayı öğreniyorsunuz.

> K15: Öncelikle çok daha ayrıcalıklı bir eğitim aldığımı düşünüyorum. Programın adım adım ilerleyişi de bizi yavaş yavaş istenilen seviyeye ulaştırdı. Ulusal programda eğitim gören pek çok arkadaşım araştırma yapmayı bilmezken ben bilimsel araştırmalar yapıp kendi tezimi yazabilecek hale gelmiştim. Ayrıca düzenli olarak verilen raporlarla da düzenli çalışmaya teşvik edildim.

> K18: UBDP bizi araştırma yapmaya, sorgulamaya ve çok yönlü düşünmeye yönlendirdi. Daha açık fikirli, daha özgüvenli, korkusuz olmayı ve risk almayı daha erken öğrendik.

> K23: Bana göre UBDP her şeyin öğrencinin önüne hazır yapılmış, düşünülmüş şekilde geldiği ulusal programın

> aksine, öğrencinin kendi tırnaklarıyla kazarak hazineye ulaştığı bir serüven gibi. Başında yol gösteren öğretmenleri var ama kişi kendi ayakları üzerinde durmayı, kendi düşünce ve fikirleriyle ulaştığı başarısının tadına varmayı öğreniyor.

Katılımcıların sadece %8'i UBDP'nin aynı okulda okutulan ulusal programdan farkı olmadığı görüşünü savunmaktadır. İki program arasında fark olmadığını düşünen katılımcıların görüşleri şöyledir:

> K20: Sadece düşünme sürecinde belirli farklılıklar olabilir, ancak ben bunun değerlendirmesini yapabilecek donanımda değilim.

> K22: Bizim dönemimizde belirsizlik ve programı oturtma sancısı devam etmekteydi, kim UB'ye girmeye, kim devam etmeye hak kazandı gibi konular tartışılırdı. Sonraki yıllarda ise takip ettiğim kadarıyla herkes UB öğrencisi oldu ve UB kadroları kaliteli UB eğitimi veremeyecek kadar fazlalaştı.

UBDP'nin ulusal programdan farkı olmadığını belirten katılımcıların her ikisinin de aynı yıl mezun olmaları sebebiyle ve araştırmanın yapıldığı özel okulda UBDP programının henüz kurulmasıyla ilgili olduğu söylenebilir. Gerçekte katılımcıların çoğunun UB programında aktif öğrenme yöntemlerinin benimsendiğini, soran, sorgulayan, araştıran ve öğrenciyi merkeze alan bir program olarak gördüğü söylenebilir.

UB Programında Yer Alan Bilgi Kuramı (TOK) Dersine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının programın merkezinde yer alan "Bilgi Kuramı" (TOK) ile ilgili yorumlarınız nelerdir? Bilgi Kuramı sizin eğitiminize neler kattı? Zorlandığınız noktalar nelerdir? Ne gibi sorunlar yaşadınız?" sorularına ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve

yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu sorular ile ilgili olan görüşleri Çizelge 19'da verilmiştir.

Çizelge 19. UB Programında Yer Alan Bilgi Kuramı Dersine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Bilgi Kuramı Dersine İlişkin Görüşler	**f**	**%**
Analitik düşünme becerisi geliştirme	17	68
Rapor yazmada zorlanma	8	32
Öğretmenlerin yetersiz olması	7	28
Bir katkı sağlamadı	4	16
Felsefi tartışmalar yapabilme	4	16
Etkili rehberlik yapılmaması	2	8
Yabancı dilde tartışabilme	2	8
Kitapların etkili kullanılmaması	1	4
Gündelik hayatla ilişkili olmaması	1	4

Çizelge 19' da görüldüğü gibi TOK dersinin %68 oranında en olumlu görülen özelliği "analitik düşünme becerisini geliştirmesi" olmuştur. Felsefi tartışmalar yapabilme ve yabancı dilde tartışabilme de diğer iki olumlu katkı olarak görülmektedir. Dersin analitik düşünme becerisini geliştirmesi ile ilgili katılımcı görüşleri şöyledir:

> K1: Bilgi kuramı herkes gibi beni de farklı bir ders olduğu için çok zorladı. Türkiye'nin eğitim sisteminde gördüğümüz derslerin tam aksine TOK daha çok yoruma dayalı ve özgür düşünmeyi, eleştirmeyi, yorumlamayı teşvik eden bir dersti. Felsefeyi de içine belirli oranda aldığından çok faydalı bir ders olduğunu düşünüyorum. Özellikle bu derste yaptığımız sunumların analitik ve eleştirel düşünme yetimize büyük katkı sağladığını düşünüyorum.

K8: Lise gibi herkesin kendini olgun gördüğü ve mantıklı düşünebildiği ancak henüz ergenlik çağında olup alternatif düşüncelerden etkilenmeye çok müsait olduğu bir zamanda, TOK sayesinde eleştirel düşünmeyi, temel felsefi tartışmaları, açık fikirli olmayı, düşünce ve bilgideki yanlışları, mantığı sorgulayarak, tartışarak öğrendim. TOK sayesinde başkalarının bakış açılarını algılayıp, düşünce ve argümanlardaki tutarsızlıkları ve yanlışlıkları fark edebildiğime, daha hoşgörülü ve bilinçli olduğuma inanıyorum.

K18: Bilgi kuramı dersi hepimizin katıldığı, fikrini paylaştığı, çıkarımlar yaptığı bir felsefe dersi gibi hatırlıyorum. Eleştirel düşünceyi öğrenmek için kilit derslerden biriydi.

Rapor yazmada zorlanmayı katılımcıların %32'si, dersi veren öğretmenlerin yetersizliğini katılımcıların %28'si ve etkili rehberlik yapılmamasını katılımcıların %8'i belirtmiştir. Rapor yazmada zorlanma, öğretmenlerin yetersizliği ve etkili rehberlik yapılmaması konusundaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K3: TOK öğretmenimiz derste etkili olamadığı için biz kendi aramızda oturup çalıştık.

K9: En büyük sorun bu dersin sonunda bir rapor yazmanız. Ne ve nasıl yazmanız gerektiğini bilmiyorsunuz ve ders öğretmenleri bu konuda gerekli yardımı sağlayamıyor.

K16: Dersin bana pek bir şey kattığını söyleyemem. Rapor yazmada bazı zorluklar yaşadım.

K21: Sayısal bölümde okuyan biri olduğum için TOK benim için her zaman ikinci, üçüncü, hatta daha da gerideki planlarım arasındaydı. Bitirme tezi ve raporların

> tamamlanma aşamasında TOK raporuna gereken zamanı ayıramadım ve dersleri de yine aynı nedenlerden dolayı olması gerektiği gibi geçirmedim.

Bu ders çerçevesinde etkili rehberlik yapılmaması, kitapların etkili kullanılmaması ve öğretmenlerin yetersiz olarak görülmesi Bilgi Kuramı dersi için öne sürülen olumsuz görüşlerdir. Katılımcıların %16'sı bu dersin bir katkı sağamadığını belirtmişlerdir. Katkı sağlamadığını belirten katılımcıların, bu fikirlerinin Bilgi Kuramı dersinde öğretmen kaynaklı sıkıntılardan kaynaklanabileceği söylenebilir. Bilgi Kuramı dersinde UBDP öğrencilerinin diploma almaya hak kazanabilmek için 1200–1600 kelimelik makale yazmaları gerekmektedir bu durumda öğrenciler dersi veren öğretmenler tarafından iyi bir yönlendirmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu dersi veren öğretmenlerin yoğun olmaları her bir öğrenci için yeterli zaman ayıramamaları eleştirilere sebep olmaktadır.

Halıcıoğlu (2008)'nun yaptığı araştırmada UBDP'de öğretmenlerin %30'nun yüksek lisansı, %5'nin ise doktora derecesi olduğunu belirtmiştir. UBDP'nin uygulandığı okullarda ülkemizdeki öğretmenlerin uluslararası öğretim programına nasıl hazırlandıkları, farklı yöntemler kullandıkları ve farklı beklentilere sahip oldukları belirtilmiştir. Bunun yanında öğretmenlerin %50'si UB programında çalışmaya başladıklarında zorluklar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu durumda bu öğretmenler kendilerini programa hazır hissetmemektedirler. Öğretmenler programa yeni başladıklarında kendilerini bunalmış hissetmektedirler. Bu sebeple programın yeni öğretilmeye başlandığında öğretmenlerin hazır hissetmeme durumu, yetki alan okullarda göz önüne alınmalıdır. Sonuç olarak katılımcıların, UB programında uygulanan Bilgi Kuramı dersini veren öğretmenleri yetersiz hissetmeleri programa yeni başlayan öğretmenlerle ilgili olabilir.

Öte yandan Demirer (2002), "Uluslararası Bakalorya Programı Uygulayan Özel Okullarda Çalışan Öğretmenlerin Bu Programa Karşı Olan Tutumlarının İş Tatminlerine Yansıması" isimli yüksek lisans tez araştırmasına 5 özel okulda 70 UB öğretmeni katılmıştır. UB programındaki öğretmenlerin iş tatminleri ortalama değerin üzerinde

olduğu saptanmıştır. Tüm bunların yanında öğretmenlerin deneyimleri arttıkça UB programının yaratıcılığına yönelik iş tatminleri arttığı da gözlemlenmiştir. İş tatminin en yüksek görüldüğü öğretmenlerin 21 yıllık iş deneyimleri olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle öğretmen kaynaklı sıkıntılar yaşayan program öğrencilerinin TOK dersini deneyimli olmayan öğretmenler tarafından verilmiş olabilir.

TOK dersinde kitapların etkili kullanılmaması ve dersin gündelik hayatla ilişkili olamaması sorununu birer katılımcı dile getirmiştir. Bu katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

> K4: Ders öğretmenlerinin çoğu, yalnızca bir iki kaynağa bağlı kalarak bize yol gösteriyorlar ki bunun yetersiz olduğu kanısındayım.

> K19: Bilgi Kuramı derslerinin eğitimime pek bir şey kattığını söyleyemeyeceğim. Ders olarak eğlenceli olsa da öğrenilenlerin pratik hayatta kullanılması neredeyse imkânsızdı.

Aslında Bilgi Kuramı dersi ile ilgili olumsuz görüş veren katılımcıların bu görüşlerinin dersi veren öğretmenden kaynaklandığı ya da makale yazarken yaşadıkları zorluklardan kaynaklandığı söylenebilir. Genel olarak olumlu görüş verilmesi de, yaşanan sıkıntılara rağmen dersin amacına ulaştığının bir göstergesidir.

UB Programında Yer Alan Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmeti'ne (CAS) İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının programın merkezinde yer alan "Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmet'i" (CAS) ile ilgili yorumlarınız nelerdir? Sizin eğitiminize neler kattı? Zorlandığınız noktalar nelerdir? Ne gibi sorunlar yaşadınız?" sorularına ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu sorular ile ilgili olan görüşleri Çizelge 20'de verilmiştir.

Çizelge 20. UB Programında Yer Alan CAS'e İlişkin Katılımcı Görüşleri

CAS'e İlişkin Katılımcı Görüşleri	**f**	**%**
Sosyal aktivitelere katılım sağlama	15	60
Sosyal duyarlılığı arttırma	8	32
Eksik uygulama	3	12
Becerisi olmayanları aktivitelere zorlama	2	8
Derslerle birlikte yürütme	2	8
Zaman yetersizliği	2	8

Çizelge 20 incelendiğinde programda yer alan Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmeti çalışmaları içeriğinin sosyal aktivitelere dayalı bir çalışma olması nedeniyle katılımcıların %60'ı bu dersin sosyal aktivitelere katılım sağladığı şeklinde olumlu görüş belirtmişlerdir. Yine grubun %32'si ders yoğunluğu içerisinde bu çalışmayla sosyal duyarlılığın arttığını belirtmişlerdir. Katılımcıların sosyal aktivitelere katılım sağlama ve sosyal duyarlılığı artırmaya yönelik görüşleri şöyle sıralanabilir:

> K4: Programa dahil olmadan önce de kendim dans etmekteydim, gitar çalmaktaydım ve sosyal sorumluluk projeleri başlatmaktaydım okulda yalnızca bunları sürdürdüm ve önüme çıkan fırsatları değerlendirdim. Bunların her zaman bireyin hayatında olması gerektiğine inanıyorum. Bizleri motive etmek, topluma faydalı olabilmemiz, daha iyi ilişkiler kurabilmemiz, bir topluluk içinde daha kolay öne çıkabilmemiz, kendimizi düşünsel olarak tatmin edebilmemiz ve hayatın güzelliklerinin farkına varabilmemiz için CAS kapsamındaki etkinlikleri şart olarak görüyorum.

K5: CAS, amacına uygun yapıldığında öğrenciyi sosyalleştiren, bir etkinlik planlayıp bunun sürdürülmesi sorumluluğunu kazandıran bir uygulama.

K13: Benim en çok beğendiğim “Toplum Hizmeti” kısmı oldu. Toplum Hizmeti etkinliklerimi doldurmak için LÖSEV’de gönüllü olarak çalıştım. Bu etkinliğin bana çok şey katığını düşünüyorum.

K20: Son derece eğlenceliydi. Yaratıcılık olarak gitar çalmıştım, zaten çalıyordum. Bedensel Etkinlik olarak binicilik sporuyla uğraşmıştım, zaten 11 yaşından beri profesyoneldim. Sadece hizmet kısmında yeni arayışlara girmiştim. Zonguldak’ta bir köy okulunu boyamıştık, camlarına macun çektik, bilgisayarlarını kurduk. Köyün hanımları bize nefis bir manzaranın önünde 20 metre uzunluğunda bir masada yemek sunmuşlardı. İnanılmazdı. Bir de körler okulunda kör çocuklarla futbol maçı yapmıştık. Ne kadar iyi oynayabildiklerini görmek bize çok şey kattı. Daha sonra enfes bir müzik resitali vermişlerdi. Hayat dersi almıştık.

K25: Öğrencilerin vakitlerini sadece derslerine değil, yaratıcılık ve bedensel hareket gerektiren aktivitelere de ayırmasını zorunlu tutan, bunun yanında toplumsal hizmetin de bir görev olduğu fikrini küçük yaşta aşılayan UBDP’nin son derece gerekli bir parçası. Yaratıcılık ve bedensel hareket gerektiren etkinliklerin fazlasıyla içindeydim ancak bana toplumsal duyarlılık projelerinin bir parçası olmam gerektiğini fark ettirdi.

Katılımcılar CAS ile ilgili sosyal duyarlılığı artırma görüşünden sonra %12 ile eksik uygulama olduğunu ve %8 ile becerisi olmayanları aktivitelere zorlama olduğunu düşünmektedirler. Eksik uygulama ve

becerisi olmayanlara aktivitelere zorlama olarak gören bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

> K9: UB'de dersler nasıl işlenecek anlatılmadan CAS üzerinde çok duruluyor. Ancak CAS kolaylıkla yapılacak bir aktiviteler bütünü. Okulumuz öğrencileri zaten sosyal hayatlarında bir çok uğraşla ilgili olduklarından kolaylıkla tamamlayacakları bir çalışma.

> K11: Okulun mezunlar gününde CAS çalışmalarını yapmak için kendimizi kullandırdık. Bir banka için kredi kartı pazarladım. Hakkıyla yapıldığını düşünmüyorum.

Katılımcıların %8 'i bu dersin zaman yetersizliğine neden olduğu, diğer derslerle birlikte yürütmenin zor olduğu ve bu tür sosyal aktivitelere becerisi olmayanların zorlandığı şeklinde olumsuz görüşlerini ve yaşadıkları sıkıntıları belirtmişlerdir. Katılımcıların CAS'i derslerle birlikte yürütmek ve zaman yetersizliği ile ilgili görüşleri şöyle sıralanabilir:

> K5: CAS onca dersin arasında bazen zaman kaybına dönüşüyordu.

> K19: CAS bence UBDP'nin en önemli ve en eğlenceli noktası. Ancak zaman yönünden büyük sıkıntılar çektiğimiz için CAS aktivitelerini tamamlamak biraz zor oldu.

> K17: **"**Toplum Hizmeti" kısmı güzeldi. Başkalarına yardım edip bir sosyal sorumluluk projesine katılmanın insana çok şey kattığını düşünüyorum ama aynı şeyi "Yaratıcılık" ve "Bedensel Etkinlik" için söyleyemeyeceğim. Yeteneği olan fakat sporla arası olmayan birinin spor yapmaya zorlanması veya spor yapmayı seven ama resim, müzik gibi sanatsal aktivitelerde elinden bir şey gelmeyen birinin "Yaratıcılık" saatlerini doldurmaya zorlanması işkenceden başka bir şey

> değil. İnsan her ne kadar çok yönlü gelişiyor olsa da yetenek ve istekleri doğrultusunda saatlerin bölünmesi daha mantıklı. 50'şer saat yerine 100 saati kendine göre bölebilmesi gerekli. Bedensel Etkinlik ve Yaratıcılık için minimum bir saat barajı konularak üstesinden gelinebilir ama 50-50 bölmek insanı çok yoruyor ve üzüyor.

Programdaki öğrencilerin CAS çalışmalarında zaman yetersizliği ve derslerde birlikte yürütmek açısından sorun yaşamamaları için CAS çalışmalarını 11.Sınıfın başında imzaladıkları CAS Sözleşmesi ile planlamaları beklenmektedir. Bu sözleşme zaman sıkıntısını çözeceği gibi 12. Sınıfta diğer UB ile ilgili çalışmaları ve üniversite giriş sınavına hazırlanmaları için ayrılmış olacaktır. Sorun yaşamayan öğrencilerin 11.Sınıfta CAS çalışmalarını tamamladıklarını dile getirmeleri bu durumla açıklanabilmektedir.

Öte yandan Çizelge 20'den anlaşılacağı üzere katılımcıların büyük oranı CAS dersine ilişkin olumlu görüş belirtmişler, özellikle bu dersin sosyal aktivitelere katılımı sağlayan ve sosyal duyarlılığı arttıran bir ders olmasından memnuniyetlerini belirtmişlerdir. Taylor ve Porath (2006) çalışmasında; UBDP mezunlarının belirttiği iş yükü ve stresin UB'nin hedeflerinden birisi olan CAS ile giderildiğini belirtmektedir. CAS'in amacı öğretim programı ile bağlantılı olarak öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirmektedir. Ancak CAS için en az 150 saati tamamlama gerekliliği öğretim programında öğrenciler üzerinde zaman baskısı yaratmaktadır. Dolayısıyla bu baskı öğrencilerin CAS ile ilgili olumsuz görüş belirtmeleri ile yorumlanabilir.

UB Programında Yer Alan Bitirme Tezine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının programın merkezinde yer alan "Bitirme tezi ile ilgili yorumlarınız nelerdir? Bitirme tezi sizin eğitiminize neler kattı? Zorlandığınız noktalar nelerdir? Ne gibi sorunlar yaşadınız?" sorularına ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve

yorumlanmıştır. UBDP mezunlarının bu sorular ile ilgili olan görüşleri Çizelge 21'de verilmiştir.

Çizelge 21. UB Programında Yer Alan Bitirme Tezine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Bitirme Tezine İlişkin Katılımcı Görüşleri	**f**	**%**
Bilimsel metotları öğrenme	14	56
Üniversite eğitimine kolaylık sağlaması	10	40
Öğretmenlerin yönlendirememesi	3	12
Üniversite sınavına hazırlanamama	3	12
Zaman sorunu yaşama	3	12
Akademik özgüven	1	4
Bir katkı sağlamadı	1	4

Çizelge 21 incelendiğinde katılımcıların bitirme tezi ile ilgili belirtilen görüşlerden %56'sı, bu çalışma ile bilimsel metotları öğrenmeyi sağladıklarını dile getirmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları şöyle sıralanabilir:

> K7: Bitirme tezi kapsamında yaptıklarımı tekrar üniversite son sınıfta yaptım. Bu tez sayesinde daha lise yıllarından bilimsel fikir üretme, buna yönelik deneyler tasarlama, sonuçlar elde edip, bunları analiz etmeyi öğrenmiş oldum. Ancak bitirme tezi kişinin tamamıyla kendisinin yaptığı bir çalışmaydı ve çok daha geniş kapsamlıydı. Bu tezi yazarken öğrendiklerimi, şu anda doktora programında yapıyorum.

> K10: Bitirme tezi; literatür araştırması, kaynaklardan bilgi aktarma, tez yazım süreci gibi aslında yüksek eğitimden sonra deneyimleyeceğim her şeyi daha önceden görmemi ve bu tip durumlara hazırlıklı olmamı sağladı.

K15: Bitirme tezi UBDP'nin en uzun soluklu ve emek isteyen görevlerindendi. Ben Biyoloji dersinden bitirme tezi aldım. Çoğu arkadaşım hayatında daha hiç laboratuar görmemişken ben Ankara Üniversitesi'nin laboratuarında bitirme tezimle ilgili deneyler yapıyordum. Bu bana çok şey kattı. Zamanla yarışmayı ve bir tezin bir anda değil süreç içinde yazılabileceğini burada öğrendim. Zorlandığım kısım kendime tez konusu bulmaktı.

K25: Bitirme tezi, üniversite eğitiminde öğrencilerin sıkça karşılaştığı bir akademik beklenti. UBDP'de bir öğrencinin saatlerini vererek araştırma yapması, bunu yazıya dökmesi, defalara üzerinde değişiklikler yapması, ileride diğer öğrenciler bu zorluklarla karşılaşırken "makası açmalarını" sağlıyor. Bana da bu doğrultuda kattıklarını üniversitede görme fırsatı buldum. Zorlandığım nokta bütün araştırmalarımı 4000 kelimede ifade edebilmekti.

Bitirme tezinin üniversite eğitimine kolaylık sağladığını ise katılımcıların %40 'ı ifade etmiştir. Üniversite eğitimine katkı sağladığını dile getiren katılımcılardan bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

K6: Bitirme tezi beni araştırma süreciyle tanıştırdı, sayesinde üniversitedeki derslerimde çok rahat ettim.

K14: Üniversite eğitimine hazırlıklı olmayı sağlıyor, tezle ilgili fikrimiz oluyor.

K16: 4000 kelimelik bir tez hazırlamak, üniversite hayatımda da akademik yazılar yazarken izleyeceğim yolu belirlemekte öncü olmuştur.

Katılımcıların %12'si bitirme tezinin çok vakit almasından dolayı üniversite sınavına etkili hazırlanamadıklarını, zaman konusunda sorun

yaşadıklarını ve öğretmenlerin iyi yönlendirememesini belirtmişlerdir. Zaman sorunu yaşama, üniversite sınavına hazırlanamama ve öğretmenlerin yönlendirememesi ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

> K1: Danışmanlarla olan görüşmelerin daha düzenli yapılması ve bunun da bir ders saatine oturtulmasının faydalı olacağını düşünüyorum. Böylece hem öğretmenler, hem de öğrenciler yeterli vakti ayırabilirler.

> K8: Birçok dersin ve lisenin son yılında ÖSS'ye hazırlığın arasında tezi yazmak oldukça yorucu ve zor olmuştu.

> K18: Zorlanılan nokta olarak kısıtlı zaman diyebiliriz.

Katılımcıların yukarıda belirttikleri görüşlerden zaman sıkıntısı yaşama ve öğretmenlerin iyi yönlendirme yapamaması sorunları öğrencilerin üniversite sınavına hazırlandıkları dönemde bitirme tezini tamamlamaları gerekliliğinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcılardan birisi bitirme tezinin akademik özgüven yarattığını belirtirken, birisi ise kendisine katkı sağlamadığını belirtmiştir. Bu katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

> K5: Üniversite hayatımda akademik özgüvenimi borçlu olduğum temel noktalardan biri. 17-18 yaşındasınız ve bir teziniz var mükemmel bir şey.

> K17: Danışmanlarla çok sorun yaşadım. Tezle hayatımın gelecek döneminde de karşılaşsam lisedeki bitirme tezi buna bir katkı sağlamaz. Üniversitede 3000 kelimelik tezler sıradan bir yazı olarak karşımıza çıkıyor bence tez çok abartılıyor.

Sonuç olarak; “Bitirme Tezi” program öğrencilerine DP projelerinden biriyle ilgili olan derinlemesine bir çalışma ile bağımsız bir araştırma şansı vermektedir (www.ibo.org/diploma). Buna bağlı olarak; Çizelge 21 incelendiğinde katılımcılar tarafından çoğunlukla bitirme tezi hazırlamanın olumlu özellikleri ön plana çıkarılmıştır. Bitirme tezi ile program sürecinde öğrenciler bilimsel metotları kullanarak akademik özgüven kazanmaktadırlar. Bu durum ayrıca üniversite eğitimine de katkı sağlamaktadır. Ancak bitirme tezi ile derinlemesine çalışma yapmaları gereken bir zamanda, üniversite sınavlarına hazırlanmak, zaman sıkıntısı yaşamalarına sebep olmaktadır. Bu sebeple bu süreçte öğretmenler tarafından yönlendirilmeye ve rehberliğe ihtiyaç duymaktadırlar.

UB Programında Kullanılan Öğretim Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının “Programda uygulanan öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir? MEB’in uyguladığı Ulusal programda uygulanan öğretim programlarının farkının neler olduğunu düşünüyorsunuz?” sorularına verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu sorular ile ilgili olan görüşleri Çizelge 22’de verilmiştir.

Çizelge 22. UB Programında Kullanılan Öğretim Yöntemlerine İlişkin Katılımcı Görüşleri

UBDP’de Kullanılan Öğretim Yöntemleri	**f**	**%**
Aktif öğrenme yöntemleri	11	44
Tartışma yöntemleri	4	16
Probleme dayalı öğrenme	3	12

Çizelge 22 incelendiğinde, kullanılan öğretim yöntemi olarak ön plana çıkan üç yöntem %44 ile aktif öğrenme yöntemleri, %16 ile tartışma yöntemleri ve %12 ile probleme dayalı öğrenme yöntemleridir. Katılımcıların UBDP’de uygulanan öğretim yöntemlerinden MEB’in

uyguladığı ulusal programda uygulanan öğretim yöntemlerine ilişkin farkları belirten katılımcı görüşleri şöyledir:

> K7: En önemli farklar şöyle sıralanabilir; uygulamaların çok daha fazla olması, probleme dayalı öğrenme, çok yönlü projeler, sorgulamanın öneminin her an vurgulanması ve böylece kişinin bazı kavramları kendisinin keşfetmesini sağlamak.

> K12: Ulusal programdan çok daha iyi bir öğretim programı olduğunu düşünüyorum. Ezberden uzak, sorunların, doğruların temeline inip "Neden?" sorusunu sorduran bir program ki bu da eğitimin kalitesini oldukça arttıran bir şey bence. Derslerdeki görsel araçların kullanılması, özellikle deneyler yapılarak öğretmek çok güzel. Ulusal programdaki öğrenciler (diğer okullarda) sırf ezber yaparken ben deneyde yaptıklarımı hatırlıyordum böylelikle daha kolay soru çözüyordum.

> K14: UBDP'de deney çok yapıldı. Uygulamaya yönelik daha çok örnek var. Ezberciliği bozan bir program ancak MEB, oku, ezberle ve bilgilerini sun. Sınav uygulama şekilleri bile farklı.

> K23: Yaratıcılık, araştırmacılık, öğrenci bazlılık.

Başer (2007), "Öğrenme Motivasyonu, Mantıksal Düşünme Yeteneği ve Öğrenme Yaklaşımının Dokuzuncu Sınıf Uluslararası Bakalorya ve Ulusal Program Öğrencilerinin Mitoz ve Mayoz Konularını Anlamlarına Katkısı" isimli yüksek lisans tezinde Ankara'da 2006–2007 yılının bahar döneminde, özel bir lisenin 472 öğrencisi ile çalışılmıştır. Araştırmaya UB diploma programından 219 öğrenci, 253 öğrenci de Ulusal Programdan katılmıştır. Konular işlenmeden önce öğrencilerin derse yönelik motivasyonları, mantıksal düşünme yetenekleri ve

öğrenme yaklaşımları ölçülmüştür. Konu her iki grupta aynı teknikle işlendikten sonra başarı testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda Uluslararası Bakalorya öğrencileri için öz yeterlilik ve mantıksal düşünme yeteneğinin başarıya anlamlı katkılarının olduğu saptanmıştır. Uluslararası Program sınıflarında ise başarıyı mantıksal düşünme yeteneğinin pozitif yönde, aktif öğrenme yöntemlerinin ve ezberci öğrenmenin ise negatif yönde açıklandığını göstermektedir. Bu araştırmada olduğu gibi UBDP mezunlarının konular aktif öğrenme yöntemleriyle işlendiğinde, yeterlilik ve mantıksal düşünme yeteneklerini geliştirdikleri söylenebilir.

Katılımcıların görüşlerinden de anlaşılacağı gibi UBDP'de; öğrenciyi merkeze alan, derslere aktif bir şekilde katılımını sağlayan, yöntem ve tekniklerin benimsendiği görülmektedir. Bunun yanında öğrenciler öğretim yöntemlerinin farkını çok iyi ayırt edebilmektedirler.

UB Programında Kullanılan İç Değerlendirme Sistemine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "Programda uygulanan iç değerlendirme sistemine ilişkin (deney raporları, sözlü sunumlar, ürün dosyaları...) görüşleriniz nelerdir?" "sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının görüşleri Çizelge 23'te verilmiştir.

Çizelge 23. UB Programında Kullanılan İç Değerlendirme Sistemine İlişkin Katılımcı Görüşleri

İç Değerlendirme Sistemine ilişkin Görüşler		**f**	**%**
Olumlu yanları	Yararlı/gerekli	13	52
	İş hayatına katkı sağlaması	5	20
	Sunum becerileri	5	20
	Lisansa hazırlaması	1	4
Olumsuz yanları	Fazla deney raporları	7	28
	Değerlendirme kriterlerinin olmaması	2	8

Çizelge 23 incelendiğinde, katılımcıların %52' si iç değerlendirme sisteminin yararlı olduğu görüşünü savunmaktadır. İç değerlendirme sisteminin yararlı ve gerekli olduğunu belirten katılımcılara ait görüşler aşağıda verilmiştir:

> K7: Kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum. Ulusal programın yüküyle beraber tüm bunları tamamlamak kolay olmasa da kesinlikle gerekli.

> K10: Yapılan gözlemlerle ilgili her türlü raporlamanın ve bu tip rapor yazımlarına öğrencilerin erkenden alışmalarının doğru olduğunu düşünüyorum.

> K16: Programı farklı kılan temel unsurlardan birisi olduğunu düşünüyorum. Gerekli olduğunu düşünmekteyim.

UB programında iç değerlendirmede öğrencilerin deney raporu yazma, sözlü sunum yapma ve ürün dosyası hazırlama UB diploma notunun yaklaşık %25'ini oluşturmaktadır. Bu çalışmaların değerlendirmesini dersin öğretmeni yapar ve UB sorumluları tarafından kontrol edilir. Dolayısıyla öğrenciler, UBDP sürecinde hazırladıkları bu çalışmaların gerekli olduğunu belirtmeleri, onlar için yararlı olduğunu da anlamış olduklarını gösterir şeklinde yorumlanabilir.

İç değerlendirmenin katılımcıların iş hayatına katkı sağladığı ve sunum becerilerini geliştirdiği görüşünü ise katılımcıların %20' si belirtmiştir. Katılımcılardan sadece birisi iç değerlendirme sisteminin üniversiteye hazırladığını dile getirmiştir. Katılımcıların bu yöndeki görüşleri şöyledir:

> K2: Çalışmaya başladıktan sonra, bir yüksek mühendis olarak söyleyebilirim ki, hayat rapordan ibaretmiş. İç değerlendirme sistemi, hayat için güzel bir prova.

K6: Araştırma ve öğrenme disiplinini öğretti, lisans öğreniminde de asıl gerekli olan o.

K12: Sözlü sunumlar da güzel, insan biraz gerilebiliyor tabi kaydedildiği için fakat yine de sunum yapmayı öğrenmek önemli.

K18: O dönem için bize zor gelse de, yapılanın akademik sunum, kendini yazılı ve sözlü ifade etme açısından bizi erken yaşta geliştirdiğine inanıyorum.

K20: Ürün dosyaları çok zorlayıcıydı. Ancak kısa sürede bilimsel rapor yazabilme yeteneğini kazandırdı. Bugün hala patronum bilimsel yöntemle hazırlanmış raporlarımı çok beğenir.

İç değerlendirme sisteminin en önemli olumsuz yanı ise %28 ile fazla deney raporlarıdır. Katılımcıların %8' i ise iç değerlendirme sisteminin bir kriterinin olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların fazla deney raporu yazmalarıyla ve iç değerlendirme kriterlerinin olmadığını düşünmelerine ilişkin görüşlerinden bazıları şöyle sıralanabilir:

K3: Deney raporları sayı olarak fazlaydı ve açıkçası can sıkıcıydı. Bence, akademisyen olmayacak birini bu kadar zorlamak gereksizdi.

K14: Deney raporları MF öğrencisi için çok yoğundu.

K11: Değerlendirme kriterinin olmadığını düşünüyorum.

K17: Deney raporları çok anlamsızdı. Bir deney raporunda neler bulunur gibi temel bazlı şeyleri öğrensen de kimse kolundan tutup da bir deney raporunun nasıl yazılacağını, istatistiki değerlendirmelerinin nasıl yapılacağını öğretmedi.

> Bunlar da üniversitelerde ayrı ders olarak okutulan önemli konular. Lise öğrencisinin internette araştırma yaparak elde edebileceği kazanımlar değil.

> K19: Sayıca bence fazlaydılar, ama onların da eğitim ve öğretim açısından çok şey kattığı kanısındayım.

İç değerlendirme sisteminin olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin görüşlere bakıldığında olumlu görüşlerin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Katılımcıların iç değerlendirmeyle ilgili genellikle olumlu görüş belirttikleri; iş hayatına katkı sağlaması ve sunum becerilerini artırması gibi kriterler, yapılan çalışmaların yararlı ve gerekli olduğunun göstergesidir denilebilir. Bunun yanında deney raporlarının fazla olduğunu düşünmeleri ise araştırmanın uygulandığı okulda DP için seçilen derslerin daha çok Fizik, Kimya ve Biyoloji olması kaynaklı olabilir. Katılımcılar için seçimlik ders sayısı artırılırsa deney raporlarının fazla olma durumu uygulamanın yapıldığı duruma kıyasla aza indirilebilir.

Öte yandan Özbilgin (2005), "Uluslararası Bakalorya Diploma Programı: Deneysel Bilim Derslerinde, Sınıf İçi Öğrenme Ortamına ve Öğrencilerin Bilime Karşı Tutumlarına Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde Uluslararası Bakalorya müfredatında bulunan 11.sınıf deneysel bilim derslerini alan öğrencilerin bilime karşı tutum ve sınıf ortalamaları ile bu programa dahil olmayan 11. sınıf öğrencilerinin bilime karşı tutum ve sınıf ortalamaları karşılaştırılmıştır. Araştırmada, deneysel bilim derslerine yönelik tutum bakımından çalışmanın bulguları, tutumun birden fazla yapısını değerlendiren araçları kullanmış olan geçmişteki çalışmalardan daha güvenilir olduğu saptanmıştır. Bu sebeple öğrenciler deneysel bilim derslerinde ne kadar olumsuz görüş belirtse de bu uygulamaların yararlı ve gerekli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

UB Programında Kullanılan Dış Değerlendirme Sistemine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "Programda uygulanan dış değerlendirme sistemine ilişkin (yapılan sınavlarla) görüşleriniz

nelerdir?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu sorular ile ilgili olan görüşleri Çizelge 24'te verilmiştir.

Çizelge 24. UB Programında Kullanılan Dış Değerlendirme Sistemine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Olumlu yanları		**f**	**%**
	Programa uygun	9	36
	Yoruma dayalı beceriler ölçülüyor	9	36
	Objektif	3	12
Olumsuz yanları	Uygulama zamanı sorunu	3	12
	Birkaç yılın tek seferde değerlendirilmesi	2	8
	Ezbere dayalı	2	8
	Zorlayıcı	2	8

Çizelge 24 incelendiğinde, dış değerlendirme sisteminin olumlu yanları %36 ile programa uygun olması, yoruma dayalı beceriler ölçüyor olması ve %12 ile objektif olması şeklinde belirtilmektedir. Dış değerlendirme sisteminin programa uygun, yoruma dayalı beceriler ölçüyor olması ve objektif olması ile ilgili katılımcı görüşleri şöyle sıralanabilir:

> K6: Çok kapsamlı ve adil sınavlardı. Program boyunca gerekenleri yerine getiren insanların süreçteki emekleri sayesinde mezun olmalarını sağladı.

> K8: Sınavlarda her türlü formül, bilgi ve hesap makinesinin serbest olması, yalnızca konuların mantığının kavranılmasının ölçülmesi UB hedeflerine bağlı olarak çok iyi bir yöntem.

K15: Sınavlar sadece bilgiye yönelik değildi. Yorum katmamız gerekiyordu ve bu gerçekten beni çok geliştiren bir olaydı. Üniversite sınavı için ezberlediğimiz onca formül zaten UB sınavlarında bize veriliyordu. Sınavlarda bizden istenen öğrendiğimiz bilgiler ve soruda verilenler ışığında yorumumuzu da katıp istenilene ulaşmaktı. Sürenin çok uzun olması da yorum yapabilmemiz için çok iyi bir fırsattı. Ayrıca sınavların yapıldığı ortam da çok ciddi ve güzeldi.

K20: Bir örnekle açıklamak isterim. Fizik'te bir soru vardı. Atış sorusuydu. İlk bölümde bir mesafe hesaplamamız gerekiyordu. İkinci bölümünde ise bu bulduğumuz cevabın beklediğimiz cevap olup olmadığı soruluyordu ve nedenleriyle açıklamamız isteniyordu. 8 sene oldu ancak yanılmıyorsam ilk bölüm 5 puansa ikinci bolum 15 puan değerindeydi. Bu aslında UB ile Ulusal eğitimin amaçları arasındaki farkı çok net ortaya sermektedir. ÖSS sınavı seçenekli bir sınavdır ve bu, sonucun önemli olduğunu öngörmektedir; ancak UB o sonuca ulaşmayı bilen adamı yaratır, dolayısıyla yalnız bir sorunu çözmez, gelecekteki bütün sorunları da çözer.

K25: Merkezi bir değerlendirme olması ve sınavların dünyanın birçok farklı ülkesindeki öğretmenler tarafından okunması tarafsızlık ve eşitlik ilkesine uygunluğu açısından öğrencilere güven veriyor.

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında üniversite giriş sınavı ve UB sınavlarının aynı zamana denk gelmesi onların bu sınavları karşılaştırma olanağı bulmalarını sağlamıştır. Katılımcıların yapılan sınavları programa uygun, yoruma dayalı becerileri ölçen ve objektif bir değerlendirme sistemi olarak görmeleri, dış değerlendirme sistemi ile ilgili olarak çoğunun olumlu görüş sahibi olduğu anlamına gelmektedir. Öte yandan dış değerlendirme sistemiyle ilgili en olumsuz görüşleri;

sınavların uygulama zaman sorunudur. UB diploma sınavları mayıs ayında yapılmaktadır. Bu süreçte öğrencilerin üniversite sınavına aynı zamanda UBDP sınavlarına hazırlanması öğrencilerde stres yaratan bir durumdur. Ayrıca UBDP'de olmayan arkadaşlarının üniversite sınavına bu dönemde test çözerek hazırlanması, kendilerinin geri kaldıklarını hissettirmektedir. Dolayısıyla bu gibi nedenlerle %8 ile bazı öğrenciler sınavın tek seferde değerlendirmesini doğru bulmamaktadır. Uygulama zamanı sorununu da % 12 ile üç katılımcı dile getirmiştir. Dış değerlendirmenin olumsuz yanlarından uygulama zamanı sorunu ve tek seferde değerlendirmenin yapılmasına ilişkin katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

> K3: Sınavlar ne öğreniliyorsa onu ölçüyordu. Ancak mayıs ayında olması çok zorlayıcıydı.

> K4: Sınavlar Dünya genelinde eşdeğer bir değerlendirilmenin yapılmasının en iyi yolu bence. Bu doğrultuda gerekliliğini savunmakla beraber belirtmem gerekir ki sınav zamanlarının üniversiteye hazırlık sürecinin en yoğun olduğu zamana gelmesi o noktadaki çalışmalarımızda bir engel olmasına sebebiyet vermekteydi.

> K7: İki senenin birikiminden bir sınavla değerlendirilmek stresliydi diye hatırlıyorum. Belki her sene ayrı sınav yapılabilir.

Dış değerlendirme sistemine ilişkin %8 ile zorlayıcı, %8 ile ezbere dayalı ve % 8 ile birkaç yılın tek seferde değerlendirilmesi gibi görüşler belirtilse de olumlu görüşler ön plana çıkmaktadır. Olumsuz görüşlerden bazıları şöyledir:

> K1: Sınavlarda öğrendiğimiz her şey test edildi. Tek sorun daha çok ezbere dayalı olmasıydı.

K5: Denemeleri zor geliyor, öğretici oluyor, biraz güven sarsıyor.

K19: Yapılan sınavlar bütün konuları en ince ayrıntısıyla ölçtükleri için değerlendirme açısından oldukça zorlayıcıydı.

Sonuç olarak UB programı öğrencileri iki yıl boyunca emek verdikleri tezleri, makaleleri, CAS çalışmaları, ödevleri tamamlayıp Mayıs ayında sınava girmektedirler. Bu süreçte endişe ve stres hissetmeleri doğaldır. Çizelge 24'e bakıldığında dış değerlendirmeyle ilgili olumlu görüşlerin yüzdesi olumsuz görüşlerden daha fazladır.

UB Programından Diploma Almaya Hak Kazanmak İçin Gösterilen Çaba ve Fedakarlığa İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "Diploma programında başarılı olmak için neler yaptınız? Programda diploma almaya çalışırken ne gibi fedakârlıklar yaptınız?" sorularına ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu sorular ile ilgili görüşleri Çizelge 25'te verilmiştir.

Çizelge 25. UB Programından Diploma Almaya Hak Kazanmak İçin Gösterilen Çaba ve Fedakarlığa İlişkin Katılımcı Görüşleri

Diploma Almaya Hak Kazanmak İçin Gösterilen Çaba ve Fedakarlığa İlişkin Görüşler	**f**	**%**
Ekstra vakit ayırma	12	48
Üniversite sınavına etkili hazırlanamama	12	48
Programlı çalışma	7	28
Fedakarlık yapmadım	6	24
Sosyal hayattan ödün verme	2	8

Çizelge 25 incelendiğinde, diploma almaya hak kazanmak için eğitim süreci boyunca katılımcıların gösterdikleri çaba %48 ile ekstra vakit ayırma olmuştur. Program süresinde diploma alabilmek için ekstra vakit ayırdığını belirten katılımcıların görüşlerinden bazıları şöyledir:

> K18: Diploma sürecinde, dersleri dikkatlice takip edip öğrenilen deney raporları, sözlü sunumlar, ürün dosyaları ile pekiştirdik. Burada yapılan fedakarlığı, devam eden üniversite sınavı sürecinde zamana karşı yarışmak her iki programın da gereklerini yerine getirmeye çalışmak olarak tanımlayabiliriz.

> K24: Zamanımın büyük bir kısmını bilgisayar başında deney raporu vb. yazarak geçirdim. Son sınıfın Mayıs ayında herkes LYS'ye çalışırken biz mayıs ayındaki sınavlara çalıştık, girdik.

> K25: Vaktimi ve elimden gelenin en iyisini, programın hakkını vererek mezun olmak adına yaptığımı düşünüyorum.

Katılımcıların %48'i üniversite sınavına yeterince hazırlanamadıklarını belirtmişlerdir. Üniversite sınavına etkili hazırlanamama ile ilgili olarak katılımcıların görüşleri şöyledir:

> K3: Arkadaşlarım dershanede test çözerken, sınıfta kalıp ders dinledim. Bu yapabileceğim en büyük fedakarlıktı.

> K14: Sabahladığım zamanlar oldu. Programlı çalışmak gerek, üniversite başarısı için de hazırlanırken sadece test çözemedim bunu bir fedakarlık olarak görüyorum. UB' ye çalışıp sınava daha az vakit ayırıyorsunuz. UB olmasa sınava daha başka hazırlanabilirdim diye düşünüyorum.

> K 23: UB sınavlarına çalışırken LYS'ye çalışmayı ertelediğim dönemlerin de büyük bir fedakarlık olduğunu düşünüyorum. Başarılı olmak için özveri gerektiğinin farkındaydım, günü gününe çalışmasam da zamanımı iyi ayarlamaya çalıştım.

Programlı çalışma (%28) ise yine katılımcılar tarafından belirtilen diğer bir çaba göstergesidir. Çizelgede dikkat çeken husus, katılımcıların %24'ünün herhangi bir fedakârlık yapmadıklarını belirtmesidir. UB için herhangi bir fedakarlık yapmadığını ve programlı çalıştığını belirten bazı katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

> K10: Zaman yönetimine çabuk adapte olduğum için sanırım neredeyse hiç fedakârlıkta bulunmadım, akademik hayatım ve sosyal hayatımı birlikte rahatça götürebildim. Başarılı olmak için de iki program (ulusal ve UBDP) okuduğum ve ikisini iyi ayarlamam gerektiği gerçeğine kendimi alıştırıp çalışmalarımı ona göre ayarladım.

> K16: Açıkçası büyük bir fedakârlık yapmadım, sadece bitirme tezi yorucuydu.

İki programı bir arada yürütmek süreçte iş yükünü artırdığı gibi öğrencileri zorlamaktadır. Ancak UBDP öğrencilerinin diploma almaya hak kazanmak için çaba ve fedakarlıkta bulunmadığını belirtmeleri aslında programlı çalışmalarının bir göstergesidir şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 25'te katılımcıların %8'i sosyal hayatından ödün vermediklerini belirtmişlerdir. Sosyal hayattan ödün verdiğini belirten iki katılımcının görüşleri şöyledir:

> K1: Deney raporlarına, makalelere ve tezlere çok fazla zaman ayırdım. Ulusal Programdaki arkadaşlarımın çok fazla ders yükü olmazken, ben evde bunlarla uğraşıyordum.

> Zamanımdan, sosyal hayatımdan fedakarlık yapmam gerekti.
>
> K5: Her ne kadar sosyalleşme programı gibi gözükse de, MEB programı ve UBDP'de uygulanışı ile işler pek öyle olmuyor. Ben sosyal hayatımdan ödün verdim. Ev, okul ve dershane odaklı yaşadım.

Taylor ve Porath (2006)'ın çalışmasındaki katılımcıların % 87,5'i giriş sınavlarına UB'de olmayan öğrencilere göre daha iyi hazırlandıklarını belirtmişlerdir. Ancak sadece % 50'si UB'de olmayan yaşıtlarından daha az stresli hissettiklerini açıklamışlardır. Araştırmacılar bu durumu UB'deki öğrencinin kişiliği ile ilgili olduğunu, ne olursa olsun öğrenci gerçek hazırlanmaya göre sınavlara yeterince hazırlanmadığında kaygı düzeyinin fazla olduğu ile yorumlamışlardır. Araştırmada ayrıca katılımcıların çoğu kariyer hedeflerini takip ederken UB programının yardım ettiğini hissetmektedirler.

Ancak bizim ülkemizde UBDP öğrencileri, üniversite giriş sınavına da aynı zamanda hazırlandığı için ve öğretim programı örtüşmediği için sıkıntılar yaşamaktadırlar. Sonuç olarak üniversite sınavına hazırlanamama ile ilgili katılımcıların görüşlerinden olumsuz görüş bildirenlerin, ülkemizde UBDP'nin uygulanış şekli ile ilgili olduğu söylenebilir.

Bütün bunlarla birlikte, UB programında diploma almaya hak kazanmak için ekstra vakit ayırmak, üniversite sınavına etkili hazırlanamamak ve programlı çalışmak kategorileri ön plana çıkmaktadır.

UB Programında Yaşanan Sorunlarla Başa Çıkma Becerisine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "UBDP süresince baş edemeyeceğiniz kadar iş yükünüz olduğunu hissettiğiniz zamanlar oldu mu? Bu durumla nasıl başa çıktınız? Kimlerden nasıl destek aldınız?"

sorularına ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu sorular ile ilgili olan bilgileri Çizelge 26'da verilmiştir.

Çizelge 26. UB Programında Yaşanan Sorunlarla Başa Çıkma Becerisine İlişkin Mezun Görüşleri

Sorunlarla Başa Çıkma	**f**	**%**
Arkadaşlarımın desteği	10	40
Ailemin desteği	6	24
Öğretmenlerimin desteği	5	20
Zaman yönetimi	3	12

Çizelge 26 incelendiğinde, UB programında eğitim sürecinde öğrenciler farklı sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunlarla başa çıkmada Çizelge 26'da görüldüğü üzere en fazla %40 ile arkadaş desteği yer almaktadır. Yani eğitim sürecinde arkadaşların birbirine destek olması, birbirini güdülemesi oldukça önemli görülmektedir. Arkadaş desteğini %24 ile aile desteği izlemektedir. Görüşleri alınan katılımcılardan sorunlarla başa çıkma kategorisinde arkadaşlarının ve ailelerinin desteğine ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

> K4: Zor zamanlarımda ailemin ve diploma programındaki sınıf arkadaşlarımın desteği çok önemliydi benim için. Sizi anlayan insanlarla bir arada olduğunuz zaman çoğu sorunun üstesinden gelebiliyorsunuz, bunu bu süreçte daha iyi gördüm.

> K5: Bu zamanlarda genelde duygusal olarak çökmüş oluyordum, genellikle uykuya kaçış eğilimi vardı. Stresimi kitap okuyarak atıyordum. Annem, anneannem, yakın arkadaşlarım da destek verdi.

> K7: Ailem ve arkadaşlarım büyük destekti. Özellikle arkadaşlarım, en nihayetinde hepimiz aynı durumdaydık. O

yüzden arkadaşlıklarımız çok sağlamlaştı, hala da aynı o günlerdeki gibidir.

K8: Aynı durumda olan arkadaşlarımla geceler boyunca beraber çalışıp birbirimize destek olduk.

Yaşanan sorunlarla başa çıkma becerilerinde aile desteğinden sonra %20 ile öğretmenlerin desteği yer almaktadır. Frekansı en düşük değişken ise %12 ile zaman yönetimidir. Yani öğrenciler en az zaman yönetimini sağlayıp sorunlarla başa çıkma becerisini sağlayabilmektedir. Öğrencilerin bu kategorilerle ile görüşlerinden bazıları şöyledir:

K1: Evet oldu. Bu noktada öğretmenlerimden yardım aldım. Diğer ders yüklerimi söyleyerek, önceliklerine göre sıraya dizerek iş yükümü bitirdim.

K6: Düzenli çalışıp düzenli yaşadığım için, hiç baş edemeyeceğim kadar fazla iş yüküm olmadı, her teslimatı zamanında yerine getirdim. Son aylarda üniversite sınavlarıyla üst üste geldiği için biraz daha fazla yoruldum ama başa çıkılamayacak kadar ağır değildi.

K9: Her öğrencinin bu süreçte keşke normal ulusal müfredattaki arkadaşlarımız gibi basit bir hayatımız olsaydı dediği olmuştur. Ve birçok kez özellikle ÖSS ve UB sınavlarının yaklaştığı süreçte ikisini de başaramayacağım düşüncesi oluyor. Bu durumda öğretmenlerimiz çok yardımcı oluyor arkadaşlarımızdan böyle bir yardım beklememiz imkansız çünkü herkes aynı durumda oluyor genelde öğretmenlerimize ağlıyoruz.

Zaman yönetiminin en düşük frekansta çıkmasının nedeni UBDP ile ulusal programın bir arada yürütülmesinden kaynaklanmaktadır. Öğrenciler 12. sınıfta DP'nin ve ulusal programın gerektirdiklerini

yapmakla yükümlüdürler. Bunlarla birlikte bir de üniversite sınavına hazırlanmak zorundadırlar. Dolayısıyla zaman yönetimini iyi kullansalar da UBDP öğrencileri bir önceki bölümde yaşadıkları başlıca sorunlardan; programa ekstra vakit ayırma ve üniversite sınavına yeterince hazırlanamama konularını dile getirmişlerdir. Dolayısıyla bu belirttikleri sorunlar nedeniyle zaman yönetimin en az çıkması açıklanabilir.

UB Programında Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "UBDP'yi yürütürken yaşadığınız başlıca sorunları özetler misiniz? sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu sorular ile ilgili olan bilgileri Çizelge 27'de verilmiştir.

Çizelge 27. UB Programında Yaşanan Sorunlara İlişkin Katımcı Görüşleri

Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşler	**f**	**%**
Aşırı çalışmak	9	36
Zaman sıkıntısı	9	36
Bir sorun olmadı	5	20
İki programı birlikte yürütmek	5	20
Yoğun stres yaşama	4	16
Başaramama korkusu	3	12
Üniversite sınavına hazırlanmama	3	12

Çizelge 27 incelendiğinde, UB programında öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar %36 ile aşırı çalışmak ve zaman sıkıntısı olarak belirtilmiştir. Bunu %20 ile iki programı birlikte yürütmek beraberinde %16 ile yoğun stres yaşama izlemektedir. İki program derslerini birlikte yürütmek zorunda kalmak iki program için de ayrı ayrı ödevler hazırlamak öğrencilerin aşırı çalışmasını gerektirmekte ve doğal olarak

iki programın gerekliliğini yapma konusunda zaman sıkıntısı ve stres yaşamaktadırlar.

UBDP öğrencilerinin yaşadıkları sorunlardan aşırı çalışmak ve zaman sıkıntısı temalarına ilişkin katılımcı görüşleri şöyledir:

> K1: Zamanlama, danışmanla görüşme ayarlama ve deney raporlarındaki düzeltme süreci. Özellikle deney raporu sürecinde çok fazla değişiklik yaptım. Baştan yazmak zorunda kaldım ve bu da beni biraz programdan soğutmuştu.

> K2: İş yoğunluğu, aşırı yük, ÖSS, ergenlik, sivilceler, çok enerjik bir dönemdeyken çok çalışmaya zorlanmak.

> K12: Kesinlikle zaman. Hem ulusal hem de UB programına yetişmek en büyük sorunumdu. Keşke daha fazla zamanım olsaydı dediğim anlar çok oldu.

> K17: Programlama çok kötüydü. Lise 3'te bitebilecek olan projeler, raporlar, makaleler ve tezler son seneye kaldı. Her ne kadar teze başlamak öğrencilere bağlı olsa da diğer ödev ve raporlar sonradan çıktı ve herkes onca yükün arasında bir de onlara koşmak zorunda kaldı.

UBDP mezunlarının yaşadıkları sorunlardan başaramama korkusu ve üniversite sınavına hazırlamama ile ilgili katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

> K4: ÖSS ile kesişmesi dolayısı ile yaşanan zaman sıkıntısı ve yoğunluk, gün içerisinde yalnızca Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik ve Türkçe gibi derslerden oluşan bir programa uymamız gerektiğinden oluşan bir motivasyon düşüklüğü temel sorunlardı.

K15: Bitirme teziyle ve bitirme sınavlarıyla baş edemeyeceğimi hissettim.

K18. Üniversite sınavlarına, normal programda olan arkadaşlarımızdan daha az bir sürede hazırlanmak durumunda kaldık. İster istemez süregelen metotlarla çalışmadık. Bu, ÖSS başarısını etkilemiş olabilir.

Taylor ve Porath (2006) çalışmasında UBDP mezunlarının program sırasında iş yükünün fazlalığı ve UB programına çalışırken çok stresli oldukları göstermektedir. Ayrıca katılımcıların UBDP'nin gerekliliklerini karşılayamadıkları için üzüldükleri ve üniversite girişinde de aynı durumu yaşadıklarını belirtilmektedir. Ancak öğrencilerin çoğunun bu problemleri ertelediğini göstermektedir. Sonuç olarak bu zorluklarla başa çıkabilmek için zaman yönetimi stratejileri geliştirmişlerdir. Katılımcıların % 80'ninden fazlası programdaki ders dışı etkinliklerle (CAS gibi) ilgilerini sağlamışlardır. Bu araştırma sonuçları katılımcıların UBDP'de yaşadıkları sorunlarını destekler niteliktedir. Benzer sorunları tüm UB öğrencileri yaşamaktadır.

Tüm bunların yanında derslerin ve ödevlerin fazlalığından dolayı başaramama korkusu, yoğun stres altında kalma ve zaman zaman UB'den ayrılma düşüncesine kapılma yaşanan sıkıntılar arasındadır. Katılımcıların %20'si ise zamanı etkili kullanarak bir sorun yaşanmasını engellediklerini ve dolayısıyla da bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Diploma almaya hak kazanmak için gösterilen çabaya yönelik UBDP öğrencilerinin dile getirdikleri ekstra vakit ayırma ve üniversite sınavına etkili hazırlanamama temalarında olduğu gibi programda yaşanan sorunlara ilişkin katılımcılar aşırı çalışmak, zaman sıkıntısı, iki programı bir arada yürütmek, yoğun stres yaşama bununla birlikte başaramama korkusu ve üniversite sınavına hazırlanama temalarını dile getirmişlerdir. Dolayısıyla ekstra vakit ayırmak teması açıldığında aşırı çalışmak, zaman sıkıntısı, iki programı bir arada yürütmek ve yoğun stres yaşama gibi sorunlarla karşılaşılması mümkündür.

UBDP'den Mezuniyet Sonrasına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında görüşmeler yapılan UBDP mezunlarına UBDP'den mezuniyet sonrasına ilişkin olarak dokuz soru yöneltilmiştir. Genel olarak bu bölümde UBDP sonrasında, katılımcıların üniversite seçimi, programın üniversite giriş sınavına olumlu ve olumsuz etkileri, katılımcıların UBDP ile kariyerlerini belirlemedeki etkisi, katılımcıların programdan kazanımları, DP'nin üniversite eğitimine akademik anlamda etkisi, programın bireysel yararları ve UBDP diploması ile mezun olmanın avantajları ile ilgili görüşler alınmıştır. Sorulardan alınan cevaplar ve elde edilen bulgular, katılımcılar için ayrı ayrı çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

UB Programının Üniversite Seçimindeki Katkısına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "UBDP'nin içeriğinin, üniversite seçiminize etkisi oldu mu? sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular Çizelge 28'de verilmiştir.

Çizelge 28. UB Programının Üniversite Seçimindeki Katkısına İlişkin Katılımcı Görüşleri

Üniversite seçimine Katkısı	f	%
Etkisi olmadı	15	60
Uygun mesleği seçmemi sağladı	7	28
Bölüm geçiş hakkı sağladı	2	8
UDBP burs imkânı sağladı	1	4

Çizelge 28 incelendiğinde, üniversite seçiminde UB programından mezun olmanın %60 ile bir etkisi olmadığı görüşü ağırlıklıdır. Buna göre katılımcıların UB programının üniversite seçimindeki katkısına ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

K12: Üniversite seçimimde pek bir etkisi olmadı çünkü mevcut öğrenci yerleştirme sistemi, sınav sistemi belirli sınırları en baştan koymuştu. Puan geldi, ona göre tercih yaptım.

K13: Etkisi olmadı.

K18: Mimarlık, UBDP veya normal müfredatla paralel bir öğrenim sürecine sahip değil. Çok etkili olduğunu düşünmüyorum.

Katılımcıların UB programının üniversite seçimindeki katkısına ilişkin katılımcı görüşlerinden en yüksek frekansa sahip üniversite seçimine etkisi olmadığı görüşünden sonra yedi kişi uygun mesleği seçmemi sağladı görüşünü belirtmiştir. UBDP'nin uygun mesleği seçmesini sağladığını ifade eden katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir:

K6: Pozitif bilime dayalı derslere yatkınlığımı, bu alanda başarılı olacağımı anlayıp mühendis olmaya karar verdim.

K23: Araştırmalardan ne kadar zevk aldığımı görünce bilim adamı olmaya karar verdim.

K15: Etkisi oldu. Bitirme tezimi yazarken araştırma yapmayı ne kadar çok sevdiğimi gördüm ve kesinlikle gelişmekte olan ve kendimi geliştirebileceğim bir bölümde okumaya karar verdim. Ayrıca UBDP'nin içeriğindeki laboratuar çalışmaları da bu seçimimi destekledi.

Katılımcılardan iki kişi bölüm geçiş hakkı sağladığı için ve bir tanesi de UBDP burs imkanı sağladığı için üniversite seçimlerine katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Buna göre katılımcıların bölüm geçiş hakkı ve UBDP burs imkanı sağladığı ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

K2: Burs kazandığım için üniversite seçimime etkisi oldu.

K3: Bilkent Üniversitesinde sağladığı bölüm değiştirme imkanı, benim seçimimi etkiledi.

K25: Bu diploma programında okumamış olsam da Bilkent Üniversitesi'nde okumayı planlıyordum ancak üniversitenin de UBDP'yi destekleyen tavrı ve ona paralel çizgideki eğitim anlayışı bölüm değiştirme şansı yapmış olduğum seçimde pekiştirici bir etken oldu.

Katılımcıların UB programının üniversite seçimindeki katkısına ilişkin katılımcı görüşlerinden büyük çoğunluğu üniversite seçimine etkisi olmadığını belirtmişlerdir. Bunun en büyük nedeni öğrencilerin önceliğinin üniversite tercihinden ziyade kendi ilgi alanlarına ve yeteneklerine önem vermeleridir denilebilir. Öte yandan uygun mesleği seçmemi sağladı diyen katılımcılar UBDP sırasında araştırma ve laboratuar çalışmaları yaparken bu çalışmalara yatkın olduğunu düşünenler ya da yüksek seviye aldıkları dersler sebebiyle yatkın oldukları ya da kesinlikle yapamayacakları alanları düşünmeleri üniversite seçimine katkılar olarak sıralanabilir.

UBDP'nin önemli avantajlarından birisi olan bölüm değiştirme şansı bazı özel üniversiteler tarafından UBDP not ortalaması 32 veya üstü olan öğrencilere tanınmaktadır. Dolayısıyla bu durum UBDP öğrencilerinin üniversite seçimini etkilemektedir. Ayrıca üniversitelerin burs imkânı sağlaması da öğrencilerin üniversite seçimlerini etkilemektedir. Özellikle yurt dışında eğitim düşünenler için ekonomik olarak karşılama düzeyi burs ile desteklendiğinde, program üniversite seçimini etkileyebilir.

UB Programının Üniversite Sınavındaki Katkısına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "UBDP'nin üniversite giriş sınavına olumlu ve olumsuz etkilerine ilişkin görüşleri Çizelge 29'da verilmiştir.

Çizelge 29. UB Programının Üniversite Sınavındaki Katkısına İlişkin Katılımcı Görüşleri

Üniversite sınavı	f	%
Bilgilerimle zor soruları çözdüm	10	40
Gerekli zamanı ayıramadım	10	40
Faydası olmadı	3	12
Normalden düşük puan aldım	2	8
Türkçe terimlere yabancı kaldım	1	4

Çizelge 29 incelendiğinde, bu kategoride katılımcıların iki zıt kategoride ağırlıklı olarak toplandığı gözlemlenmektedir. Katılımcıların %40'ı sınavdaki zor soruları UBDP'de kazandıkları üst düzey bilgileriyle çözebildiklerini belirtirken, yine %40 oranında katılımcı üniversite sınavına hazırlamak için gerekli zamanı ayıramadığını belirtmişlerdir. Bilgilerimle zor soruları çözdüm diyen katılımcıların görüşleri şöyledir:

> K6: Mayıs sınavlarına iyi çalışmak için bütün dersleri en ince ayrıntısına kadar bilmek gerektiğinden üniversite sınavına UB'nin yararı oldu, klasik bir efsane olan "dershanede çok soru çözmeden üniversiteye girilmez" kuralının çok da geçerli olmadığını öğrendim.

> K13: Diğer insanların aksine, mayıs ayındaki UB sınavlarına çalışmamın, bana hazirandaki LYS sınavına pek iş bırakmadığını düşünüyorum.

K25: Ulusal eğitim sisteminde aylardır (hatta yıllardır) test çözerek bu sınava hazırlanan arkadaşlarıma nazaran kendi adıma sınava dinç ve taze bir kafayla girdiğimi düşünüyorum. Birçok sözel ve matematiksel soruda da programda kazandığım yetkinlik sayesinde rahatlıkla doğru cevabı bulduğumu düşünüyorum. Ancak şunu da belirtmeliyim ki zıt eğitim anlayışları dolayısıyla UBDP'de kendini adamış bir öğrencinin bu sınavdan çok yüksek bir derece beklemesi çok sık rastlanan bir durum değil. Bunun bir sebebi; her iki programın da kendi başlarına zaman ve emek isteyen programlar olması, bir diğeri ise UBDP'nin kazandırdığı eleştirel düşünme gibi alışkanlıkların bazı basit sorularda bile kapsamlı düşünebilen bir UBDP öğrencisini yanıltabilmesi. Tabiki ben bu sebepten dolayı yanlış cevap vermeye yol açmasını da olumsuz değil, aksine olumlu bir özellik olarak görüyorum.

UBDP sebebiyle %40 oranında üniversite sınavına zaman ayıramadıklarını belirten katılımcıların görüşleri ise şöyledir:

K8: Üniversite sınavına gerektiği kadar önem veremedim. İlk başta hedeflerim yüksekken bir süreden sonra bir seçim yapıyorsunuz ya üniversite sınavına çok asılacaksınız, ya UB'ye.

K19: Olumsuz etkileri; tam anlamıyla çalışamadım, zaman sıkıntısı yüzünden gereken ek derslere yeteri kadar test çözüp gidemedim.

K24: Deney raporları, sunumlar, tezler ve kendine ait sınavları ile UB, ÖSYS hazırlıklarıma biraz ket vurdu diyebilirim.

Çizelge 29'da belirtilen en yüksek yüzdeye sahip temalardan bilgilerimle zor soruları çözdüm ve gerekli zamanı ayıramadım, katılımcıların UBDP'nin üniversite giriş sınavına ilişkin olumlu ve olumsuz görüşleri birlikte dile getirmelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Katılımcılar programın üniversite sınavına olumlu katkısı olarak yeterince soru çözmeye zaman ayıramadıkları halde UBDP'de sahip oldukları ve öğrendikleri bilgiler sayesinde soruları çözebildiklerini dile getirmişlerdir.

Katılımcıların %12 si programın üniversite sınavına faydası olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca çizelge 29'da belirtilen %8 ile normalden düşük puan aldım ve % 4 ile Türkçe terimlere yabancı kaldım temalarıdır. Bu katılımcıların görüşleri şöyledir:

> K8: Son sınıfta ÖSS çalışmasına ve dershaneye ayırdığımdan daha fazla zamanı UB sınavlarına hazırlanmaya, tezlere ve sunumlara ayırdığım için ve UB müfredatının ÖSS müfredatıyla çok farklı olması nedeniyle normalde alabileceğimden daha düşük bir puan aldım.

> K11 ve K16: Bir etkisi olduğunu düşünmüyorum.

> K12: Olumsuz etkisi şöyle oldu ki okuduğumun cevabını biliyordum mesela ama İngilizcesi aklıma gelmişti ve terim olduğu için Türkçeye tam çevirisini yapamamıştım.

> K17: İçerik ÖSS müfredatından çok farklı olduğu için ikisine ayrı ayrı çalışmak gerekliydi ve ÖSS başarısını çok azalttığını düşünüyorum. Son sene yapılması gereken tezler, makaleler, konuşma sınavları ve bunların yanında girilmesi gereken UB derslerinin sınavları insanlara çok fazla zaman kaybettirdi. Yurtdışında üniversite okumayacak olan herkes için çok gereksiz bir program.

Programın üniversite giriş sınavına katkısına ilişkin katılımcı görüşlerinden çoğu programın sınava olumlu katısı olduğunu belirtmişlerdir. Ancak UBDP'nin gerekliliklerini yerine getirirken ulusal programda okuyan arkadaşları kadar test çözmedikleri için gerekli zamanı ayıramadıklarını, programın faydası olamadığını ve üniversite sınavından normalden daha düşük puan aldıklarını düşünmelerine neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

UBDP'nin Katılımcıların Kariyerini Belirlemedeki Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "UBDP'nin kariyerinizi belirlemedeki etkisi ne oldu?" sorusuna verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular Çizelge 30'da verilmiştir.

Çizelge 30. UBDP'nin Katılımcıların Kariyerini Belirlemedeki Etkisine İlişkin Görüşleri

Kariyeri Belirlemedeki Etkisi	f	%
İlgi alanlarını fark etme	13	52
Bir etkisi olmadı	10	40
Akademik kariyer yapmamı sağladı	2	8

Çizelge 30 incelendiğinde, UB programının kariyer bakımından sağladığı en büyük fayda %52 ile ilgi alanlarını fark etme olarak belirtilmiştir. Katılımcıların ilgi alanlarını fark etme ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları şöyle sıralanabilir:

> K1: Türk eğitim sisteminin ne kadar detaylarda boğulduğunu görmemi sağladı bu nedenle de mühendislik, tıp ya da fen bilimleri gibi bölümleri seçmek istemedim.

> K6: Mühendis olma kararımda etkili oldu.

K25: İnsan davranışlarıyla ilgili sorular soran ve bu sorulara cevaplar arayan; Ekonomi alanını sevebileceğimi düşündürdü ve şimdilik yanıltmadı.

Katılımcıların % 40'ı UBDP'nin kariyerlerini belirlemede bir etkisi olmadığını dile getirmişlerdir. Kariyerlerini belirlemede bir etkisi olmadığını belirten katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

K2: Kariyerimi üniversitede belirledim.

K5 ve K8: Farkında olduğum bir etkisi olmadı.

Çizelge 30'da en düşük frekansa sahip görüş ise % 8 ile akademik kariyer yapmamı sağladı olmuştur. UBDP'nin katılımcıların kariyerini belirlemede akademik kariyer yapmamı sağladı görüşüne ilişkin görüşleri şöyledir:

K7: Akademik kariyer yapmaya yatkın bir insan olduğumu anlamış oldum.

K23: Araştırmalardan ne kadar zevk aldığımı görünce bilim insanı olmaya karar verdim.

Katılımcıların çoğu UB ders içeriği sayesinde yapabildiklerini ve yapamadıklarını dolayısıyla üniversitede kariyerleri ile ilgili hangi alanlarına yönelmeleri konusunda farkındalıklarını belirtmişlerdir. Ulusal programdaki öğrenciler gibi üniversite sınavından alınan puan hangi bölüme yeterse bakışından uzak, yapabildikleri ve ilgi alanları doğrultusunda kariyerlerine karar verebilmektedirler.

Ayrıca, UB programının üniversite seçimindeki katkısına ilişkin katılımcı görüşlerinden de görüldüğü gibi mezunların % 28 uygun mesleği seçmelerinin UBDP sayesinde olduğunu belirtmişlerdi. Mezunların % 60'ı ise üniversite seçimine programın katkısı olmadığını açıklamışlardı. Dolayısıyla programın kariyer belirlemedeki etkisi,

üniversite seçimine olan etkisi ile tam tersi bir tablo sunmaktadır. Yani katılımcıların çoğunun belirttiği gibi, program kariyerlerini belirlemede etkilidir şeklinde yorumlanabilir.

UBDP'nin İçeriğinin Üniversitede Alınan Eğitime Akademik Anlamda Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının programın "Üniversite Eğitimine Akademik Katkısı" kategorisi ile ilgili olan görüşleri Çizelge 31'de verilmiştir.

Çizelge 31. UBDP'nin İçeriğinin Üniversitede Alınan Eğitime Akademik Anlamda Etkisine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Üniversite Eğitimine Akademik Katkısı	**f**	**%**
Üniversitede akademik başarı	16	64
Analitik düşünme	13	52
Araştırma yapma	11	44
Rapor yazma	6	24
Sunum becerisi	6	24
Problem çözme becerisi	5	20
Disiplinli çalışma	3	12

Çizelge 31 incelendiğinde UB programında alınan eğitimin üniversitedeki katkılarına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Buna göre katılımcıların %64'ü akademik anlamda diğer öğrencilere göre başarılarının daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların UBDP içeriğinin programda alınan eğitimin üniversitede akademik başarıyı getirdiğini belirten görüşlerden bazıları şöyledir:

> K5: Deneme yazma, makale tarama, deney protokolü hazırlama ve uygulama, olaya çözümsel yaklaşma, sunum

becerisi, Biyoistatistik'ten korkmama, rapor yazma, yararlı bilgiyi arama ve bulma, disipline olma…

K10: Üniversite eğitimi kalitesinde eğitimi önceden almamı sağladı, böylece yüksek öğrenim hayatıma geçişte ve sonrasında hiç sorun yaşamadım. Bunun yanında kazanımlarım mantık yürütme, bilimsel bakış açısı, çok yönlü bakabilme, farklı dili anadil gibi etkili kullanabilme ve zaman yönetimi

K19: Özellikle ilk dönem alınan ortak derslerinin hepsinde UBDP sayesinde çok yüksek notlarla geçme şansına sahip oldum. Daha çok akademik anlamda büyük bir getirisi oldu.

Üniversitede akademik başarıdan sonra, katılımcıların %52'si UBDP'nin analitik düşünme becerileri kazandırdığını ve bu becerinin üniversite eğitimleri sırasında oldukça faydasını gördüklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların, programın üniversitede alınan eğitime etkilerinden olan analitik düşünmeyi geliştirmesine ilişkin katılımcı görüşleri şöyledir:

K6: Üniversitedeki çalışma yöntemini öğrettiği için üniversite derslerimde başarılı oldum, hatta UB' den sonra üniversite bile o kadar zor gelmedi. Çünkü UB analitik düşünebilmeyi, tarafsızlığı ve düzenli yaşamayı öğrenmeme yardımcı oldu.

K8: İlk yıl aldığımız Fizik, Biyoloji, Matematik, Türkçe, İngilizce gibi derslerde lisede işlediğimiz derslere göre çok daha hafif ilerlediğimizi hissedip bu derslerde hep başarılı oldum. Tartışma, farklı bir bakış açısı benimseyebilme, makale yazma, analitik düşünme konularında UB üniversite eğitimime hep faydalı oldu.

K19: Özellikle tez yazımında, sunum hazırlamada eleştirel bakışın pekişmesinde ve analitik düşünmede büyük bir etkisi var.

Analitik düşünme becerisinden sonra katılımcıların %44'ü araştırma yapma, %24'ü rapor yazma ve sunum becerilerini program sayesinde geliştiklerini belirtmişlerdir. Araştırma yapma, rapor yazma ve sunum becerileri ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

K1: Tez sürecinde ve rapor yazma konusunda daha özgüvenliyim. Çok daha rahat biçimde rapor yazabiliyor, önümdeki kitapları rahatça yorumlayabiliyorum. Arka planımın güçlü olmasından kaynaklı, gerek yazarlar gerekse inceleme teknikleri hakkında daha fazla bilgi sahibiyim.

K14: Sorumluluk, iletişim yeteneği ve bilinç kazanıyorsun. Akademik sunum, ders hocalarıyla iletişim, grup çalışmasında, farklı kişilerle çalışma yapabilme, tez ve ödev hazırlamada etkisi oldu.

Çizelge 31 incelendiğinde en düşük frekansa sahip % 20 ile problem çözme becerisi ve % 12 ile disiplinli çalışmadır. UBDP içeriğinin üniversitede alınan eğitimin problem çözme becerisini geliştirdiğini belirten görüşlerden bazıları şöyledir:

K18: Özgüven, fikirlerini paylaşma, üst düzey araştırma yapma becerisi, öğrenmede farkındalık, yazma becerisi, eleştirel düşünme, öğrenmeden keyif alma, keşfetmeye merak, kendini keşfetme, açık fikirli olma, sorgulama, sorumluluk alma, karar alma becerisi, problem çözme becerisi, risk alma.

> K21: Farkındalık, ‘kutunun dışında’ düşünme, etkili sunum ve kendini ifade becerisi, Türkçeyi ve İngilizceyi etkin kullanma becerisi, analitik düşünme, problem çözme becerisi, düşünme ve yaklaşma becerisi.

UBDP içeriğinin üniversitede alınan eğitime akademik anlamda etkisinden disiplinli çalışmayı geliştirdiğini belirten görüşlerden bazıları şöyledir:

> K15: UBDP genel olarak bana çalışma disiplini, zorluklarla başa çıkma yetisi, uluslararası bir bakış açısı ve yorumlama kazandırdı.

> K19: Gerek öğretim görevlileriyle olan ilişkilerimde, gerek derslerime olan yardımları sayesinde üniversite hayatımın çok rahatlıkla geçmesini sağladı. Üniversitede akademik başarıyı ve disiplinli olma yönlerimi geliştirdi.

Üniversite alınan eğitime katılımcılardan sadece üçü disiplin çalışmayı getirir demiş olmasına rağmen büyük bir çoğunluğu akademik başarıyı artırdığını dile getirmektedir. Dolayısıyla üniversite eğitiminde akademik başarının sağlanabilmesi için disiplinli çalışma gerekmektedir.

Öte yandan UB öğrencilerinin programda edindikleri analitik düşünme, araştırma yapma, rapor yazma, etkili sunum yapabilme, problem çözme becerileri ve disiplinli çalışma gibi özellikler de kazanmaları, onlara üniversite eğitimlerinde akademik başarılarını artırmaktadır. Üniversite eğitiminde öğrencilerden beklenen özellikler UBDP’de kazanılmaktadır. Ayrıca programdan mezun öğrenciler, program mezunu olmayan öğrencilere kıyasla üniversite eğitimine daha kolay uyum sağladıklarını da belirtmektedirler.

Smith (2009) ”Gelişmiş Yerleştirme (Advanced Placement-AP) ve Uluslararası Bakalorya Programına ilişkin Mezun Görüşleri” isimli yüksek lisans tezinden elde edilen verilere göre UB mezunları ile AP’ler arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Ancak her iki gruba ait

katılımcıların program süresince yüksek düzeyde strese sahip oldukları görülmüştür. Aynı zamanda araştırmacı; mezunlar arasında bulduğu anlamlı farklardan birisinin UB mezunlarının üniversite eğitimine daha hazırlıklı olmalarını ve bu sebeple ilerisi için uzun süreli yararlar elde ettiklerini saptamıştır. Ayrıca UB mezunlarının üniversiteye hazırlanmadaki düzey puanlarının daha fazla olduğu bulunmuştur. Bu durum UB mezunlarının üniversite eğitiminde gösterdikleri akademik başarı ile tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

UB programında kazanılan üst düzey beceriler, üniversite eğitiminde gerek projelerde, gerek sınavlarda öğrencileri diğer öğrencilerden bir adım öne taşıdığı sonucuna ulaşılmaktadır.

UB Programında Alınan Eğitimden Sağlanan Bireysel Faydaya İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "UBDP'den mezun olmanın size bir birey olarak kişisel yararları olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca bu tema katılımcıların UB programında alınan eğitimden sağlanan bireysel faydaların yanında, bireysel olarak programdan ne kazandıklarını da içermektedir. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının bu sorular ile ilgili olan görüşleri Çizelge 32'de verilmiştir.

Çizelge 32. UB Programında Alınan Eğitimden Sağlanan Bireysel Faydaya İlişkin Katılımcı Görüşleri

Programın Bireysel Faydaları	**f**	**%**
Açık fikirli olma	8	32
Kendini keşfetme	7	28
Çevreye duyarlı birey	6	24
Özgüvenli birey olma	6	24
Problem çözme becerisi	5	20
Yaratıcılık	5	20

Cizelge 32'nin Devamı (Çizelge 32. UB Programında Alınan Eğitimden Sağlanan Bireysel Faydaya İlişkin Katılımcı Görüşleri)

İnsan haklarının farkında olma	4	16
İletişim becerisi	2	8
Öz eleştiri yapma	2	8
Stresle başa çıkma	2	8

Çizelge 32 incelendiğinde UB programının öğrencilere kazandırdığı en büyük fayda %32 ile açık fikirli olma olarak ifade edilmiştir. UB programında alınan eğitimden sağlanan bireysel faydaya ilişkin katılımcı görüşlerinden açık fikirli olmaya ait olanlardan bazıları şöyledir:

> K20: Daha açık fikirli olduğumu düşünüyorum. Karşıt görüşleri daha iyi anlamama sebep oldu.

> K8: Evet, daha açık fikirli, insan haklarına saygılı, özgüvenli, eleştirel düşünebilen, etrafındaki insanlarla empati kurabilen bir insan olduğumu düşünüyorum.

> K9: Evet, daha duyarlı insan, yaratıcılık, sosyal gelişim, planlı olma, açık fikirli olma, çevreye duyarlılık, problem çözme becerisi ve kendini keşfetme.

UB programında alınan eğitimden sağlanan bireysel faydaya ilişkin görüşlerden en yüksek yüzdeye sahip ikinci kategori %28 ile kendini keşfetmedir. Bu kategoriye ilişkin katılımcı katkı ifadeleri şunlardır:

> K19: UBDP mezunu olmanın çok büyük ayrıcalıklara kapı açtığını üniversitede anlamış oldum. Ayrıca daha duyarlı insan, yaratıcılık, sağlıklı bir yaşam tarzı, sosyal gelişim, planlı olma, açık fikirli olma, çevreye duyarlılık, problem

> çözme becerisi, kendini keşfetme gibi yönlerimi geliştirmemde çok etkisi oldu.
>
> K25: Kesinlikle, bir birey olarak insan olmayı sorgulatan, küresel dünyanın bir ferdi olduğunu öğrenciye hissettiren bu programın öğrencilerin kişisel gelişimine de katkısı şüphesiz büyük.

Çevreye duyarlı ve özgüvenli birey olma katılımcılar tarafından %24 oranında belirtilen bir kategori olmuştur. UB programında öğrenciler eleştiri yapma, araştırma yapma gibi üst düzey becerilere sahip olması nedeniyle bu beceriler sayesinde kendilerine ilişkin sağladıkları faydalarda kendini ve çevreyi eleştirme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Çevreye duyarlı ve özgüvenli birey olma ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

> K12: Bu programla daha duyarlı insan, farklı kültürleri tanıma, yaratıcılık, sosyal gelişim, planlı olma, sanata ilgi, problem çözme becerisi gibi yönlerimi geliştirmemde çok etkisi oldu.
>
> K13: Bu programın bana en büyük katkısı CAS aktivitelerinde duyarlılığımı artırmak oldu. Bir ilkokul için kütüphane kurmak ve LÖSEV gönüllüsü olmak, bu program sayesinde gerçekleştirdiğim etkinliklerdir.
>
> K14: Algı ve bakış açısını genişleten bir program. İnsanın kendinin güçlü ve zayıf yanlarını tanımasını sağlıyor. Duyarlılığınız artıyor, özgüven kazanma, konuşma, kendini ifade etme gibi yönlerim gelişti.

Programın bireysel faydalarından problem çözme becerisini ve yaratıcılığı katılımcıların %20'si dile getirmişlerdir. Katılımcıların %16'sı program sayesinde insan haklarının farkına vardıklarını vurgulamışlardır.

Katılımcıların problem çözme, yaratıcılık ve insan haklarının farkında olma ile ilgili görüşlerinden bazıları şöyledir:

> K7: Şu anki halimi UB'ye borçluyum. Her yönüyle düşünen, sorgulayan, araştıran, çalışmaktan yılmayan, yaratıcı, anlayışlı...

> K11: İyi bir eğitim ile yaratıcı olma.

> K17: Biraz daha sorgulayıcı olan ve bir sorunun gerçek nedenlerine bakmaya çalışan bir bakış açısı geliştiriyorsunuz.

> K18: Erken yaşta kazanılan çevreye ve insan haklarına karşı duyarlılığın tasarımlarıma yansıdığına inanıyorum.

UBDP mezunlarının özellikle bireysel fayda olarak belirttikleri çevreye duyarlı birey olma ve insan haklarının farkında olma programın merkezinde yer alan Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmet'i (CAS) çalışmalarında kazanılmaktadır. Çünkü katılımcılar görüşmelerde duyarlılık ile ilgili açıklamalarını yaparken program sürecinde katıldıkları çalışmaları belirtmişlerdir. Bu durumda bu çalışmanın amacına ulaştığının bir göstergesidir.

Çizelge 32 incelendiğinde, bireysel faydaya ilişkin en az etkisi olan %8 ile iletişim becerisi, öz eleştiri yapma ve stresle başa çıkmadır. İletişim becerisi, öz eleştiri yapma ve stresle başa çıkma bireysel faydalarına ait, UB programında alınan eğitimden sağlanan bireysel faydaya ilişkin katılımcı görüşleri örneklerinden birkaçı verilmiştir:

> K4: Kendimi doğru ve etkili ifade edebilmeyi, düşüncelerimi belirtmekten çekinmemeyi öğrendim.

> K6: Kendi kendime öz eleştiri yapabilmeyi, analitik düşünebilmeyi, açık fikirliliği, tarafsızlığı ve düzenli yaşamayı öğrenmeme yardımcı oldu.

K1: Daha sabırlı olmamı sağladı. Aynı zamanda yoğun çalışma düzeninde ve de zaman ayarlama konusunda da deneyim kazandım. Stres yönetimimin geliştiğini düşünüyorum.

UB programında alınan eğitimden sağlanan bireysel faydaya ilişkin katılımcı görüşlerinin hepsi UB'nin misyon ve stratejilerinde yer alan UB öğrencilerine kazandırılması gereken hedeflerdendir. Zorlu bir program olmasına karşın mezunların açık fikirli olmayı, kendini keşfetmeyi, çevreye duyarlı birey olmayı, özgüvenli birey olmayı, yaratıcılıklarını dile getirmelerini ve insan haklarının farkında olmayı belirtmeleri programın hedef davranışlarının gerçekleşmiş olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

UB Diplomasının Üniversite Eğitimindeki Avantajlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "UB diploması ile mezun olmanız üniversitede size ne gibi avantajlar sağladı?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının "Üniversite Eğitiminde Avantajları" ile ilgili olan görüşleri Çizelge 33'te verilmiştir.

Çizelge 33. UB Diplomasının Üniversite Eğitimindeki Avantajlarına İlişkin Katılımcı Görüşleri

Üniversitede UB diplomasının avantajları	**f**	**%**
Akademik başarı	11	44
Kişisel gelişim	9	36
Avantaj sağlamadı	6	24
Yabancı dil avantajı	2	8
Burs imkânı	2	8
Bölüm değişikliği	1	4

Çizelge 33 incelendiğinde, UB diplomasının üniversite eğitimine en büyük katkısı akademik olarak daha başarılı olmalarını sağladığı belirtilmiştir. Akademik başarıya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

> K4: İngilizce kendimi ifade etmek konusunda zorluk çekmedim, projelerimi büyük bir rahatlıkla hazırladım, araştırma yaparken zorlanmadım, çok yönlü değerlendirmelerim beni her zaman bir adım önde başlattı, sorgulayıcı olmam derslerime giren öğretim üyelerinin dikkatini çekmemi sağladı ve akademik başarı olarak bana çok katkısı oldu çünkü birçok konuda bilgili geldim üniversiteye.

> K11: Üniversitede akademik başarı, özgüven, araştırma yapma becerisi, sorumluluk alabilme. Ödevler, sözlü sınavlar, kendi kendine araştırma yapmak vb. konularına zaten aşinaydım.

Katılımcıların görüşlerinden de anlaşılacağı üzere UBDP öğrencileri, program sırasında yaşadıkları sıkıntıları üniversite hayatında olumlu bir hal aldığını fark etmişlerdir. Akademik başarı aynı zamanda programın üniversite eğitimine katkısı temasında da katılımcılar tarafından vurgulanmıştır.

Katılımcıların %36'sı üniversitede UB diplomasının avantajları ile ilgili kişisel gelişimi belirtmişlerdir. Kişisel gelişime ilişkin bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

> K14: Dışa dönüklüğümü artırdı, özgüvenim arttı, haklarımı koruma ve savunmamı, arkadaş ilişkilerimi ve edinmemi etkiledi. Münazaralara katıldım, görev aldım.

> K19: Açıklamak gerekirse üniversite seçimi, üniversitede akademik başarı, özgüven, takım çalışması, fikirlerini

paylaşma, üst düzey araştırma yapma becerisi, yazma becerisi, sosyal etkinliklere katılım, eleştirel düşünme, kendini keşfetme, disiplin, açık fikirli olma, sorgulayan, sorumluluk alabilen, karar alma becerisi, problem çözme becerisi gibi yönlerimi geliştirmeme etkisi çok oldu.

Katılımcılar bu programdan mezun olmanın verdiği avantajlara ilişkin üniversitede akademik başarı ve kişisel gelişimleri konusunda daha fazla fayda sağlamışlardır. Öte yandan UB diplomasının üniversitede avantajı olmadığını belirten katılımcı sayısı 6 (%24)'dır. UB diplomasının üniversite eğitiminde avantajı olmadığını belirten bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

K1 ve K5: Herhangi bir avantajı olmadı.

K16: Ben elektrik elektronik bölümüne ÖSS puanımla girdiğim için büyük bir avantaj sağlamadı.

K18: Diploma değil ancak kazanımlarım etkili olmuştur.

UB diplomasının üniversite eğitiminde avantajının olmadığı belirten katılımcılar, diplomadan daha çok programın kazanımlarının etkili olduğunu üzerinde durmaktadırlar. Bu nedenle UB diplomasının avantajını üniversiteye giriş hakkı, bölüm değiştirme imkânı, burs kazanma şeklinde yorumladıkları için bir avantajı olmadı şeklinde belirtmişlerdir.

UB diplomasının üniversite eğitimindeki avantajları ile ilgili katılımcıların %8'i yabancı dil olduğunu belirtmektedirler. Yabancı dil avantajına ilişkin katılımcı görüşleri şöyledir:

K10: O dönem için sadece hazırlık sınavımı atlamamı sağlıyordu ancak UBDP'nin kazandırdığı dil ile ben yine de sınava girip bir yıllık İngilizce derslerinden de muafiyet kazandım.

K24: Programda İngilizce rapor yazmayı bilmem üniversitede avantaj sağladı.

Üniversite eğitimi için bölüm değişikliği avantajı (%4) ve burs imkânı (%8) beklenilenin aksine, oranı düşük değişkenler arasındadır. UB diplomasının üniversite eğitimindeki avantajlarından burs imkânı ve bölüm değişikliğine ilişkin katılımcı görüşleri şu şekilde belirtmiştir:

K2: Burs kazandım.

K6: UB dersleri üniversiteye giriş derslerinden bazılarına denk olduğu için 17 transfer kredisi alıp okulumu yarım dönem erken bitirmeme yardımcı oldu ve birçok üniversiteden en az 3000, en çok 12000 USD olmak üzere giriş bursları almamı sağladı.

K13: UB diploması, Endüstri Mühendisliği bölümünden, daha yüksek puanlı olan Elektrik Elektronik Mühendisliği bölümüne geçmemi sağladı.

Ülkemizdeki sadece bazı özel üniversitelerde UBDP diploması tanınmaktadır. Batı ülkelerinde not ortalaması iyi olan öğrencilere üniversite derslerden muaf olma hakkı da tanınmaktadır. Bu durum öğrencilere daha kısa zamanda üniversite eğitimini tamamlama şansı vermektedir. Eğer bu durum ülkemizde de geçerli olsaydı burs imkânı ve bölüm değişikliği gibi durumlar araştırmada daha yüksek frekanslarda karşımıza çıkabilirdi.

UBDP'yi Geliştirmek İçin Sunulan Önerilere İlişkin Görüşleri ve Önerileri

Bu bölümde, araştırmaya katılan UBDP mezunlarının DP'yi geliştirmek için sunulan önerilere ilişkin görüş ve önerileri ile ilgili

verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan UBDP mezunlarının görüş ve ile ilgili olan bilgileri Çizelge 34'te verilmiştir.

Çizelge 34. Katılımcıların UBDP'yi Geliştirmek İçin Sunulan Önerilere İlişkin Görüşleri ve Önerileri

Öneriler	**f**	**%**
Program yaygınlaştırılmalı	3	12
Seçimlik ders sayısı arttırılmalı	2	8
TOK dersi iyileştirilmeli	2	8
Giriş koşulları esnetilmeli	1	4
İkinci yabancı dile ağırlık verilmeli	1	4
Ortaokuldan başlatılmalı	1	4
Sınav zamanları değiştirilmeli	1	4
UB öğretmenleri eğitim almalı	1	4

Çizelge 34 incelendiğinde UB programına ilişkin sunulan önerilerden ön plana çıkan %12 ile programın yaygınlaştırılması gelmektedir. Bu durum görüşü alınan katılımcıların programdan ve kazandırdıklarından genel olarak memnun olduklarını göstermektedir. Programın İçeriği ile ilgili olarak ise seçimlik derslerin sınırlı olması nedeniyle bu derslerin sayısının arttırılması ve TOK dersi içeriğinin iyileştirilmesine ilişkin önerilerde bulunulmuştur. Programa giriş koşullarının esnetilmesi, ikinci yabancı dile ağırlık verilmesi, programın ortaokuldan başlatılması, diploma sınav zamanlarının değiştirilmesi ve UB öğretmenlerinin eğitim alması gerektiğini birer kişi dile getirmiştir. Katılımcıların UBDP'yi geliştirmek İçin sunulan önerilere ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

> K9: Programın eksikleri uygulanışı açısından olabilir ancak genele baktığımızda gerçekten çok iyi bir program. Ayrıca bizim dönemimiz ve önceki dönemler bu programda nelerin yapılacağını bilmeden devam ettiler (deneyler, bitirme tezi ve

ödevler hakkında). 11. Sınıfın ilk günlerinde gerçek UB olduğunuz aniden karşınıza çıkıyor, bu yüzden ortaokul yıllarından bilgilendirmenin başlaması gerçekten çok faydalı olacaktır. Ayrıca ortaokuldan başlamak üzere UB programına girebilmek ve bu programda kalabilmek için birçok şart aranıyor (İngilizcenin en az ortaokulda 4 olması, 10. Sınıftan 11. geçerken yüksek düzey seçilecek derslerin en az 4 olması gibi) bunların yumuşatılması ve gerçekten istekli olan öğrencilerin UB programına katılması gerekir. İstediği eğitim yurtdışı ise ulusal programa itilmesi yanlış olur.

K10: Gerçekten çok yararlı bir program olduğunu ve ulusal programda da benzer değişiklikler yapılarak yararlarının olabildiğince her okula yayılması gerektiğini düşünüyorum.

K14: UB çok zevkli bir program ancak UB ve ulusal programı beraber yürütmek çok zor, UB'de istediğimiz dersleri seçemedik (Resim gibi..). Ayrıca TOK geliştirilmeli…

K20: UB diploma programının başarılı olabilmesinin tek yolu öğretmen kitlesinin bu işle ilgili aldığı eğitimdir. Son yıllarda artık gereken özenin gösterilmediğini duyuyorum. UB programını kendi programımıza benzeteceğimize ulusal programı UB programına benzetebiliriz.

Katılımcıların UB programının geliştirmesiyle ile ilgili önerilerinin tümü, programın uygulamasında yaşanan sıkıntılardan kaynaklanmaktadır. Katılımcıların önerileri, programın uygulanışı sırasında yaşadıkları sorunlardan kaynaklanmaktadır. Programın uygulanışı sırasında seçimlik ders sayısının yeterli olmaması, Bilgi Kuramı dersi sırasındaki yönlendirmenin yeterince iyi olmaması, diploma sınavlarıyla üniversite giriş sınavlarının aynı zamana denk gelmesi katılımcıların önerilerine neden olmuştur. Bu sıkıntıların çözüme

ulaştırılması ve programın daha iyi uygulanabilmesi için programı dört yıla yaymak, ortaokuldan başlatmak, sınav zamanlarını değiştirmek, Bilgi Kuramı dersini iyileştirmek, öğretmenlerin iyi eğitim alarak UB'ye öğretmen olmalarını sağlamak öneriler arasındadır. Tüm bu önerilerden anlaşılacağı üzere asıl problem ülkemizde UBDP'nin uygulanış şeklidir.

Ayrıca araştırmanın yapıldığı özel okulda UB'nin sadece lisede uygulanıyor olması öğrencilerin liseye geldiklerinde UBDP'de uygulanan gerekliliklere alışık olmamaları öğrencileri aynı zamanda ulusal programı yürütürken zorlamaktadır. Bunun yanında katılımcıların UBDP'de öğrenciyken yaşadıkları memnuniyet sebebiyle programa giriş koşullarının esnetilmesini önermeleri, kendileri gibi UBDP'de öğrenci olmayanların da bu fırsatı yakalamaları içindir.

Halıcıoğlu (2008)' nun ülkemizde ulusal okullarla ilgili yaptığı araştırmada belirttiği üzere UB Diploma Programını Ulusal programa entegre etmenin çok kolay olmadığını ve bu durumun programı uygulayacak okul ister özel, ister devlete ait olsun yasa ile sunulur.

Öte yandan UBDP öğrencilerinin ülkemizdeki üniversitelere girebilmek için ulusal program diplomasına ihtiyaçları vardır. UB diploması ile öğrencilerin ülkemizdeki üniversitelere girişine izin verilememektedir. Gerçekten birçok üniversite UB diplomasını tanımamaktadır. Ülkemizde yapılan üniversite giriş sınavı da UBDP öğretim programı ile uyumlu değildir. Buna rağmen bazı özel üniversiteler, üniversite giriş sınavında yeterli puanı alınca UBDP mezunlarına burs önermektedirler (Halıcoğlu, 2008, 168). UB'nin üniveriste burs imkânı ve bölüm değiştirme hakkı ve üniversitedeki akademik başarıya olan katkıları programda yaşanan sıkıntılara değdiğinin bir göstergesidir. Devlet üniversiteleri tarafından UBDP'nin kabul görmesi bu memnuniyeti daha da artıracak aynı zamanda ülkemizde UB'nin yayılmasını da sağlayacaktır. Bu durumda programda yaşanan sıkıntılar da var olan duruma göre daha da azalacaktır.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayanan sonuçlar ve UBDP ile ilgili geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar

Ankara'da özel bir okulda uygulanan UB diploma programı mezunlarıyla yapılan araştırmada ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Mezunların UBDP'yi Tercih Sebeplerine İlişkin Sonuçlar

1. Mezunların UBDP'yi tercih etmelerinde en fazla aile ve öğretmenleri etkilidir.

2. Mezunlar UB programını en fazla kaliteli eğitim ve yurt dışı eğitim olanakları nedeniyle tercih etmektedirler.

3. UBDP ile katılımcıların en fazla eleştirel düşünme becerileri, araştırma yapma becerileri, ileri düşünme becerileri, kendini ifade etme becerileri ve öğrenmeyi öğrenme gibi üst düzey becerileri kazanma beklentileri karşılanmıştır. Üst düzey becerilerden sonra akademik yazma becerileri ve bilimsel bakış gelmektedir. Mezunların programdan karşılayamadıkları beklentileri yoktur ancak programdaki kısıtlı ders seçimi onları zorlamıştır.

4. DP mezunlarının, programı yakınlarına önerme nedenlerinin başında bireysel katkısı ve geniş bakış açısı gelmektedir. Ancak DP'yi yakınlarına önermeme nedenleri arasında ise üniversite sınavına hazırlanamama, disiplin gerektirmesi ve Türkiye'de eğitime devam etme zorunluluğu yer almaktadır.

UBDP Mezunlarının DP Sürecine İlişkin Sonuçları

1. Mezunların UB eğitim içeriği ile ilgili en olumlu yön farklı bir bakış açısı kazanmalarıdır. Ayrıca diploma programı sürecinde donanımlı birey hâline gelmeleridir. Eğitim içeriğinin olumsuz yönleri ise programda yoğun ödevler bulunması ve bu yoğun ödevler sebebiyle UBDP öğrencilerinin üniversite sınavına hazırlanamamalarıdır.

2. Uluslararası Bakalorya Programının, Ulusal Programdan farkı ezberci eğitimden uzak ve daha çok öğrenci merkezli olmasıdır.

3. UB programında yer alan Bilgi Kuramı dersi analitik düşüme becerisi geliştirmektedir. Ancak dersle ilgili olarak mezunlar rapor yazmada zorlandıklarını ve öğretmenlerin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

4. UB programında yer alan Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmeti (CAS) ile ilgili olarak mezunlar sosyal aktivitelere katılım sağlama ve sosyal duyarlılığı arttırma görüşlerini daha çok vurgulamıştır.

5. Mezunlar, UB programının merkezinde yer alan Bitirme Tezleri ile ilgili olarak bilimsel metotları öğrendiklerini ve bu durumun üniversite eğitimine kolaylık sağladığı üzerinde durmuşlardır.

6. Mezunlara göre UB programındaki derslerde en çok aktif öğrenme yöntemleri kullanılmaktadır.

7. UBDP'nin sürecinde yer alan iç değerlendirme sisteminin (deney raporları, sözlü sunumlar, ürün dosyaları...) olumlu yönlerinden mezunlar tarafından en fazla üzerinde durulan husus, değerlendirme sisteminin yararlı ve gerekli olduğudur. Ayrıca mezunlar iç değerlendirmede yapılan çalışmalarla iş hayatına katkı sağlamakta ve sunum becerisi kazanmaktadırlar. İç değerlendirme sisteminin en olumsuz yanı ise çok fazla deney raporu yazmalarıdır.

8. UBDP'de kullanılan dış değerlendirme sistemi (diploma sınavları) ile ilgili en fazla belirtilen olumlu görüşler, yapılan sınavların programa uygun olduğu ve yoruma dayalı becerileri ölçtüğü yönündedir. Öte yandan yapılan sınavların olumsuz yanı ise uygulama zamanı sorunudur yani sınavların yapıldığı zaman olan mayıs ayının uygun olmamasıdır.

9. Mezunların UB programından diploma almaya hak kazanmak için gösterdikleri çaba ve fedakarlığa ilişkin ekstra vakit ayırma ve üniversite sınavına etkili hazırlanamama çok tekrarlanmaktadır. UB programının gerekliliklerini yerine getirirken çalışmalara ekstra vakit ayırmakta bu sebeple de üniversite sınavına yeterince hazırlanamamaktadırlar.

10. Mezunların UB programında yaşadıkları sorunlar çok fazla çalışmak ve zaman sıkıntısıdır. UBDP öğrencileri programı tamamlamak için aynı zamanda ulusal programı tamamlamakta ve üniversite sınavına hazırlanmaktadırlar.

11. UB programında yaşanan sorunlarla mezunlar, arkadaşlarının desteği ve ailelerinin desteği ile başa çıkmaktadırlar.

UBDP Mezunlarının Mezuniyet Sonrasına İlişkin Sonuçları

1. UB programının üniversite seçimine herhangi bir etkisi olmadığı görüşündedirler. Öte yandan mezunlar program sayesinde uygun

mesleği seçebilmektedirler. Yani UBDP'de çalıştıkları alanların kendilerine uygun olup olmadığına karar verebilmektedirler.

2. Katılımcılara göre programın üniversite sınavındaki katkısı, bilgilerimle zor soruları çözdüm ve gerekli zamanı ayıramadım şeklindedir. Ayrıca UBDP'yi yakınlarına önermeme nedeni arasında yine üniversite sınavına hazırlanamamak yer almaktadır. Katılımcıların sıklıkla bunu dile getirmesi UBDP'yi ulusal programla beraber yürütmelerinden kaynaklanmaktadır.

3. UBDP mezunlarının programın kariyerini belirlemedeki etkisi ilgi alanlarını fark etme ve programın etkisinin olmadığı şeklindedir. Benzer durum programın üniversite seçimine katkısında ortaya çıkmaktadır.

4. UBDP'nin içeriğinin üniversitede alınan eğitimle ilişkisi hakkında programın üniversitede akademik başarıyı, analitik düşünmeyi ve araştırma yapma becerisini artırdığı sonucuna varılmıştır. UBDP'nin üniversitede akademik başarıyı artırması durumu diploma programının karşıladığı beklentilerde de görülmektedir.

Mezunlar tarafından akademik başarı ve analitik düşünme becerilerinin gelişmesi UBDP'nin merkezinde yer alan Bilgi Kuramı ve Bitirme Tezinde de ortaya çıkmaktadır aynı zamanda program mezunlarının üniversite eğitimlerine katkıda da bulunmaktadır.

5. UB programından alınan eğitimin bireysel faydaları mezunlar tarafından açık fikirli olma ve kendini keşfetme olarak belirtilmiştir.

6. Mezunlar UB diploması ile mezun olmanın üniversite eğitimindeki avantajlarını akademik başarı getirisi ve kişisel gelişim olarak görmektedirler. Akademik başarı, aynı zamanda programın üniversite eğitimine akademik katkısında, programdan karşılanan beklentilerde ve bitirme tezinin mezunlara kattıklarında da tekrarlanmaktadır.

7. Mezunlar, diploma programını geliştirmek için programın yaygınlaştırılması önerisinde bulunmuşlardır.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırma sonuçlarına ilişkin öneriler ve ileride yapılacak çalışmalar için öneriler aşağıda yer almaktadır.

1. UBDP öğrencilerinin diploma programı çemberinde yer alan altı grup dersten üç tanesini ileri düzeyde, diğer üçünü de standart düzeyde seçmeleri gerekmektedir. Araştırmanın uygulandığı özel okulda seçimlik derslere özellikle sanat grubunda yer alan Görsel sanatlar, Müzik ve Tiyatro gibi dersler ya da "Birey ve Toplum" grubunda yer alan Ekonomi, İşletme ve Yönetim gibi derslerin eklenmesi sağlanabilir. Bu durumda eğitim içeriği ile ilgili olumsuzluklar aza indirilebilir. Ayrıca programda öğrencilerin sosyalleşmeyi sağladığını düşündükleri Yaratıcılık-Bedensel Etkinlik-Toplum Hizmeti çalışmalarının yanında farklı derslerle de stres düzeylerinin azaltılması sağlanabilir.

2. Bilgi Kuramı dersi UBDP'nin merkezinde yer alan bir derstir. Bu dersle, mezunların da belirttiği gibi analitik düşünmenin geliştirilmesi sağlanmaktadır. Özelikle Bilgi Kuramı dersine ilişkin görüşler doğrultusunda, bu dersi verecek olan öğretmenlerin mesleki deneyimlerini artırmak ve gelişimlerini sağlamak için eğitim programlarına katılmaları sağlanabilir.

3. UB felsefesinin daha iyi anlaşılması ve diploma programında daha az sorun yaşanması için programın ilk ve ortaokul düzeyinde tüm okullarda yaygınlaştırılması ve bu sayede bir bütünlük oluşturulması sağlanabilir.

4. UBDP mezunları, programın üniversitede akademik başarıyı artırmasında ve analitik düşünce becerisinin geliştirilmesinde etkili

olduğunu belirtmektedirler. Bu bulguların, UB programında yer alan ya da programa katılmayı düşünen öğrencilerle, onların velileriyle ve okul yöneticileriyle paylaşılması ülkemizde çok yaygın olmayan programın yaygınlaştırılmasına katkıda bulanacaktır. Dolayısıyla daha fazla öğrencinin bu programdan faydalanması sağlanacaktır.

5. UBDP programına giriş yapılırken araştırmanın uygulandığı okulda, ortaokul 7 ve 8.sınıf, I. ve II. döneminde öğrencilerin Matematik, Fen Bilgisi, İngilizce, Türkçe derslerinden belirli düzeyde başarı elde etmesi beklenmektedir. Ülkemizde UBDP özellikle ulusal programla birlikte yürütülen bir programdır. Programı gerçekten tamamlamak isteyenlerin üstesinden gelebileceği bir program olduğu için UBDP'ye giriş koşulları esnetilebilir.

6. UB öğrencilerinin en fazla yakındıkları üniversite sınavına hazırlanamama durumu ile ilgili 11. ve 12. sınıfta yürütülen programda iyi bir planlama yapılarak UB sınavlarının yapılacağı mayıs ayında öğrencilerin sıkıntı yaşamaması için danışman öğretmenler sayesinde bazı gereklilikleri son zamanlara bırakmamaları sağlanabilir.

7. Programın yürütüldüğü okullarda, ülkemiz dışındaki uygulamalar da zaman zaman incelenmeli programda güncel değişiklikler yapılmalıdır.

8. UB programının uygulanmadığı devlet okulları ve özel okullarda da en azından UB'de yer alan bazı uygulamaların Bilgi Kuramı dersi, Yaratıcılık-Bedensel Etkinlik-Toplum Hizmeti ve Bitirme tezi çalışmalarının öğretim programına yerleştirilmesi sağlanabilir. Bu sayede öğrencilerin düşünen, araştıran, öğrendiğini sorgulayan ve üreten bireyler olarak yetiştirilmesi sağlanabilir.

9. Ülkemizde UBDP diploması tüm üniversitelerde tanınmamaktadır. Bazı özel üniversiteler tarafından (Başkent, Bilkent, Doğuş...) tanınan bu program, öğrencilere UBDP not ortalamasına bağlı

olarak üniversitelerin belirlediği burs yönergesi doğrultusunda burs ve bölüm değiştirme olanakları vermektedir. Bu olanakları ülkemizdeki tüm üniversitelerin, özellikle devlet üniversitelerinin de vermesi sağlanabilir. Bu duruma alternatif olarak UB diploması olanlara üniversiteye girişte ya da eğitim sürecinde bir takım avantajlar sağlanabilir(Bazı derslerden muaf olma gibi...).

10. UBDP öğrencilerinin programı tercih sebeplerinin, program sürecinin ve programdan mezuniyet sonrası ile ilgili programın etkilerinin farklı okullarda araştırılmasının devam ettirilmesi sağlanarak UB programıyla eğitim yönetimi alanında çalışan araştırmacıların çalışmayı sıklaştırmasıyla bu alandaki boşluk doldurulabilecektir.

11. Aynı okuldan UBDP'den mezun olmuş ve işe girmiş öğrencilere ulaşarak programın işe giriş ve iş hayatındaki başarı durumlarını öğrenerek programın bu anlamda nasıl bir etkiye yol açtığı araştırılabilir.

12. Araştırma aynı zamanda ilk ve ortaokul yıllarında UB programının uygulandığı okullarda da yapılarak diploma programdan mezuniyet sonrasına yönelik ile ilgili etkilerin karşılaştırılması sağlanabilir.

Yararlanılan Kaynaklar

Ateş, M. (2010). Türkiye'de IBDP (Uluslararası Bakalorya Diploma Programı) ve Coğrafya İçeriği. *Marmara Coğrafya Dergisi, 23*, 21.

Aydın, İ. (2010). *Alternatif Okullar.* (3. Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeller.* (5. Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Başaran, T. S. (2005). *Diğer Ülkelerde Lise Bitirme Sınavları ve Türk Eğitim Sistemi için Lise Bitirme Sınavı Modeli.* Web: egitek.meb.gov.tr/tamamlanan/Diger_Lise_Bitirme.pdf, adresinden 10 Ekim 2012'de alınmıştır.

Başer, M. (2007). *The Contribution of Learning Motivation, Reasoning Ability and Learning Orientation to Ninth Grade International Baccalaurate and National Program Students' Understanding of Mitosis and Meiosis.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. METU The Degree of Master of Science In Secondary Science and Mathematics Education: Ankara.

Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Chambridge, J., Thompson, J. (2004). Internationalism and Globalization as Context for International Education. *Compare, 34,* 161-175.

Çınar, İ. (2002). *Eğitim Üzerine*. (1. Basım). Ankara: Ütopya Yayınevi.

Demir, N. K. (2009). *Uluslar arası Bakalorya Diploma Programına İlişkin Yönetici, Öğretmen, Veli ve Mezun Görüşleri.* Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demirer, V. (2002). *Uluslararası Bakalorya (IB) Programı Uygulayan Özel Okullarda Çalışan Öğretmenlerin Bu Programa Karşı Olan Tutumlarının iş Tatminlerine Yansıması.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dündar, S. (2007). *Alternatif Eğitimin Felsefi Temelleri ve Alternatif Okullardaki Uygulamalar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Frankel, J., Wallen, N. (2009). *How to Design and Evaluate Research In Education. (7th Edition).* MacGraw-Hill Higher Education.

Gökçe, O. (2006). İ*çerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler*. (1. Basım) Ankara, Siyasal Kitabevi.

Gültekin, S. (2006). *Uluslararası Bakalorya ve Ulusal Programdan Mezun Olan Öğrencilerin Ortaöğretim Diploma Notları ve ÖSS Puanlarının Karşılaştırılması*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Halıcıoğlu, M. (2008). The IB Diploma Programme In National Schools The Case of Turkey. *Journal Of Research In International Education. 7*, 164-183.

Hallinger, P., Lee, M., Walker A. (2011). Program Transition Challenges In International Baccalaureate Schools. *Journal Of Research In International Education. 10* (2), 123-136.

Haywood, T. (2005). The Allience for International Education. Making Possible The Age of Influence*. International Schools Journal*. *24*, 2.

IBDP Group 6: Sanat. Web: http://www.ibo.org/diploma/curriculum/group6/. 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

IBO (2014). About IB, Four Programmes, The Primary Years Programme, The Middle Years Programme, The Diploma Programme www.ibo.org adresinden 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

International Baccalaureta Organisation. The Primary Years Programme. Web: http://www.ibo.org/pyp/. 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

International Baccalaureta Organisation. The Middle Years Programme. Web: http://www.ibo.org/myp/. 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

International Baccalaureta Organisation. The Diploma Programme. Web:http://www.ibo.org/diploma/. 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

International Baccalaureta Organisation. The Four Programmes. Web: http://www.ibo.org/programmes/. 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

International Baccalaureta Organisation. Who We Are Web: http://www.ibo.org/who/. 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

Korkmaz, H. E. (2005). *Montessori Metodu ve Montessori Okulları: Türkiye'de Montessori Okullarının Yönetim ve Finansman Bakımından İncelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kümbetoğlu, B. (2005) *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma.* (1. Basım). İstanbul: Bağlam Yayınları.

Üstünışık, M. TED Ankara Koleji UBDP Koordinatörü, Kişisel görüşme, 13 Mart 2013.

Oard, V. L. (2007). To Westernize The Nations? An Analysis Of Th International Baccalaureate's Philosophy Of Education. *Cambridge Journal Of Education, Atlantic College*. *37,* No.3, 8.

Özbilgin, F. (2005). Uluslar arası Bakalorya Diploma Programı: Deneysel Bilim Derslerinde Sınıfiçi Öğrenme Ortamına ve Öğrencilerin Bilime Karşı Tutumlarına Karşı Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Paris, G. P. (2003). The International Baccaulaureate: A case study on why students choose to do the IB. *International Education Journal, 4* (3), 232-243.

Patton, M. Q. (1987) *How to Use Qualitative Methods in Evaluation* (2th Edition). California: Sage Publications, Inc.

Pound, T. (2006). *The Internaitonal Baccalaureate Diploma Programme: An Introduction for Teachers and Managers*. (1. Published). London and New York: Routhledge .

Punch, K. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş, Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. (Çev. Bayrak, D., Arslan, H. B., Akyüz, Z.) Ankara: Siyasal Kitabevi.

Raiford L. R. (1998). *The Influence of the International Baccalaureate Experimental Science Format Program on Classroom Learning Environment and Student Attitudes Toward the Subject of Science*. Unpublished doctoral dissertation, University of Florida, Florida.

Renaud, G. (1974). *Experimental Period of The International Baccaulareate: Objectives and Results.* Paris: The Unesca Press.

Rousseau, J. J. (2006). *Emile Bir Çocuk Büyüyor.* (Çev. Ülkü Akagündüz) İstanbul, Selis Kitaplar. (Eserin orijinali 2003'de yayımlandı).

Smith, S. S. (2009). The Advanced Placement and International Baccalaureate Programs: The Graduates' Perspective. Unpublished doctoral dissertation, The University of Southhern Mississippi, Mississippi.

Spring, J. (1991). *Özgür Eğitim.* (Çev. Ayşen Ekmekçi). Ankara, Ayrıntı Yayıncılık. (Eserin orijinali 1991 'de yayımlandı).

Şimşek, H., Yıldırım, A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Tavşancıl, E., Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri.* İstanbul, Epilson Yayıncılık.

Taylor, L. M., Porath, M. (2006). Reflections On The International Baccalaureates Program: Graduates' Perspectives. *The Journal Of Secondary Gifted Education, The University Of British Colombia. 17,* No.3, 8.

The IB Diploma Programme Education For A Better World Broshur. www.ibo.org adresinden 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

Tural, K. N. (2002). Öğrenci Başarısında Etkili Okul Değişkenleri*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 35,* 39-40.

UBDP CAS Çalışmaları. http://www.kocschool.k12.tr. adresinden 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

UBDP Diploma Programı. Web: http://www.tedankara.k12.tr/public/lise/UB/ub.php. adresinden 18 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

Walker, G. (2002). International Education. *Editorial Projects in Education*. *22* (13)*, 28-30.*

Waxman, C. H., Stillisano, J. R., Hostrup, J., Rollins, K. B. (2011). Case Studies Of Eight Texas Schools Implementing International Baccalaureate Programs. *Journal Of Ethnographic&Qualitative Research. 5,* 8-11.

(www.ibo.org) adresinden 15.01.2014 tarihinde alınmıştır.

(http://www.ibo.org/pyp/curriculum/profile/) adresinden 15.01.2014 tarihinde alınmıştır.

(http://www.eyuboglu.com/tr) adresinden 18.01.2014 tarihinde alınmıştır.

(http://www.ibo.org/mission/index.cfm) adresinden 15.01.2014 tarihinde alınmıştır.

(http://www.ibo.org/facts/schoolstats/progsbycountry.cfm) adresinden 18.01.2014 tarihinde alınmıştır.

(http://www.isbl.k12.tr) adresinden 18.01.2014 tarihinde alınmıştır.

(http://www.kocschool.k12.tr) adresinden 18.01.2014 tarihinde alınmıştır.

(http://ttkb.meb.gov.tr) adresinden 18.01.2014 tarihinde alınmıştır.

(http://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-kurul-kararlari/icerik/152/256) adresinden 18.01.2014 tarihinde alınmıştır.

(www.tedankara.k12.tr) adresinden 18.01.2014 tarihinde alınmıştır.

EK LİSTESİ

EK-1 Uluslararası Bakalorya Diploma Programına İlişkin Mezun Öğrencilerin Görüşleri Görüşme Formu

EK-1: ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMINA İLİŞKİN MEZUN ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİ GÖRÜŞME FORMU

Yönerge

Sayın Uluslararası Bakalorya Diploma Programı Mezunu,

Bu araştırmanın amacı, Uluslararası Bakalorya Diploma Programından (UBDP) mezun öğrencilerin bu programın değişik boyutlarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla geliştirilen görüşme formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Kişisel Bilgiler, ikinci bölümde UBDP'yi tercih sebebinizle ilgili sorular, üçüncü bölümde UBDP'nin eğitim süreciyle ilgili sorular ve dördüncü bölümde UBDP mezuniyeti sonrası ile ilgili sorular yer almaktadır.

Görüşme formunda toplanacak bilgiler sadece bu araştırma için birleştirilerek kullanılacak, başka bir kimse ya da kuruluşa verilmeyecektir. Araştırmanın sağlıklı sonuçlara ulaşması sizlerin sorulara samimi ve doğru cevaplar vermenize bağlıdır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla

FATMA BÜYÜKGENÇ
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Eğitim Yönetimi ve Teftişi Yüksek Lisans Programı
İletişim Bilgileri: f_yalcinkaya@yahoo.com

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz ☐ Kadın ☐ Erkek
2. UBDP'den kaç yılında mezun oldunuz?
   .....
3. Öğrencisi olduğunuz / Mezun olduğunuz üniversite ve bölümünüz nedir?
   .....
4. Üniversite eğitiminizde Uluslararası Bakalorya (UB) bursu aldınız mı?
   ☐ Evet ☐ Hayır
   Cevabınız Evet ise yüzde kaç burs aldınız?.....
5. Anne ve babanızın eğitim durumu nedir?
   Anne..... Baba.....

6. Ailenizde UB'den mezun başka yakınlarınız var mı? ☐ Evet ☐ Hayır

Cevabınız evet ise yakınlık derecesi.....

Cevabınız Evet ise bu mezuniyetlerin sizin UBDP'den mezuniyetinizden sonra mı önce mi olduğunu belirtiniz.

☐ Önce ☐ Sonra

BÖLÜM II: UBDP Tercih Sebebi

1. UBDP'yi tercih etmenizde kimlerin nasıl bir etkisi oldu?

2. UBDP'yi tercih sebepleriniz nelerdir?

3. UBDP akademik olarak ne tür beklentilerinize yanıt verdi?

4. UBDP ne tür beklentilerinize yanıt vermedi?

5. Eğer lisede olsaydınız tekrar UBDP'yi tercih eder miydiniz? Neden?

6. UBDP'yi yakınlarınıza önerir miydiniz? Neden?

BÖLÜM III: UBDP Süreci

7. UBDP öğrencisiyken hangi durumlarda kendinizi programdan dolayı mutsuz ve kötü hissettiniz?

8. Sadece ulusal programda eğitim gören öğrencilerle kendinizi karşılaştırdığınızda, UBDP'nin size ne gibi avantajlar kazandırdığını düşünüyorsunuz?

9. UBDP'de aldığınız eğitimin içeriği ile ilgili olumlu ve olumsuz ne düşünüyorsunuz?

10. “Bilgi Kuramı” (TOK) ile ilgili yorumlarınız nelerdir? Bilgi Kuramı sizin eğitiminize neler kattı? Zorlandığınız noktalar nelerdir? Ne gibi sorunlar yaşadınız?

11. “Yaratıcılık, Bedensel Etkinlik ve Toplum Hizmet’i” (CAS) ile ilgili yorumlarınız nelerdir? Sizin eğitiminize neler kattı? Zorlandığınız noktalar nelerdir? Ne gibi sorunlar yaşadınız?

12. Bitirme tezi ile ilgili yorumlarınız nelerdir? Bitirme tezi sizin eğitiminize neler kattı? Zorlandığınız noktalar nelerdir? Ne gibi sorunlar yaşadınız?

13. Programda uygulanan öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir? MEB’in uyguladığı Ulusal programda uygulanan öğretim programlarının farkının neler olduğunu düşünüyorsunuz?

14. Programda uygulanan iç değerlendirme sistemine ilişkin (deney raporları, sözlü sunumlar, portfolyolar..) görüşleriniz nelerdir?

15. Programda uygulanan dış değerlendirme sistemine ilişkin (yapılan sınavlarla) görüşleriniz nelerdir?

16. Diploma Programında başarılı olmak için neler yaptınız? Programda diploma almaya (Program süresince) çalışırken ne gibi fedakârlıklar yaptınız?

17. UBDP süresince baş edemeyeceğiniz kadar iş yükünüz olduğunu hissettiğiniz zamanlar oldu mu? Bu durumla nasıl başa çıktınız? Kimlerden nasıl destek aldınız?

18. UBDP'yi yürütürken yaşadığınız başlıca sorunları özetler misiniz?

BÖLÜM IV: UBDP'den Mezuniyet Sonrası

19. UBDP'nin içeriğinin, üniversite seçiminize etkisi oldu mu? Nasıl?

20. UBDP'nın üniversite giriş sınavına olumlu ve olumsuz etkilerini açıklar mısınız?

21. UBDP'nin kariyerinizi belirlemedeki etkisi ne oldu?

22. UBDP'den neler kazandığınızı özetler misiniz?

23. UBDP'nin içeriğinin, üniversitede aldığınız eğitime akademik anlamda etkisi nedir?

24. UBDP'den mezun olmanın size bir birey olarak kişisel yararları olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

25. UB diploması ile mezun olmanız üniversitede size ne gibi avantajlar sağladı?

26. UB diploması ile mezun olmanız işe girmenizde etkili oldu mu? Nasıl?

27. UBDP ile ilgili başka görüşleriniz var mı? Lütfen belirtiniz.